



**T.C.  
GAZİ ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK  
LİSANS  
TEZİ**

**GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN VE GİRİŞİMCİLİK  
EĞİLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN  
ANALİZİ: ORTAÖĞRENİMDE LİSE 3. VE 4.  
SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR  
UYGULAMA**

**SERHAT ULUCAN**

**İŞLETME ANABİLİM DALI  
YÖNETİM ORGANİZASYON BİLİM DALI**

**HAZİRAN 2015**

**GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİ ETKİLEYEN  
FAKTÖRLERİN ANALİZİ: ORTAÖĞRENİMDE  
LİSE 3. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR  
UYGULAMA**

**Serhat ULUCAN**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ  
İŞLETME ANA BİLİM DALI  
YÖNETİM ORGANİZASYON BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

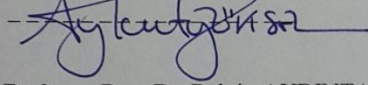
**Haziran 2015**

Serhat ULUCAN tarafından hazırlanan "GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ: ORTAÖĞRENİMDE LİSE 3. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR UYGULAMA" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

**Danışman:** Doç. Dr. Aykut GÖKSEL

İşletme Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

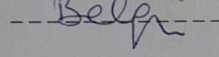
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.



**Başkan :** Doç. Dr. Belgin AYDINTAN

İşletme Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

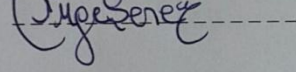
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.



**Üye :** Yrd. Doç. Dr. İrge ŞENER

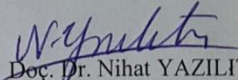
İşletme Anabilim Dalı, Çankaya Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.



Tez Savunma Tarihi: 22 / 06 / 2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

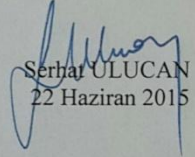


Doç. Dr. Nihat YAZILITAŞ  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Vekili



## ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

  
Serhat ULUCAN  
22 Haziran 2015

**GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİN VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNİ ETKİLEYEN  
FAKTÖRLERİN ANALİZİ: ORTAÖĞRENİMDE  
LİSE 3. VE 4. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR  
UYGULAMA**  
(Yüksek Lisans Tezi)

Serhat ULUCAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
Haziran 2015

**ÖZET**

Girişimcilik; ülkelerin gelişmesinde, dengeli bir kalkınma süreci izlemesinde, ülkeleri oluşturan toplumların refahının artmasında ve yaşam standartlarının yükselmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu bakımdan toplumu oluşturan bireylerin girişimcilik eğilimlerinin ve bu eğilimleri etkileyen faktörlerin tespit edilmesi, toplumların girişimcilik potansiyelleri hakkında bizlere bilgi verebilir ve sonraki çalışmalar için yol gösterebilir.

Bireylerin; azimli ve rekabetçi olmaları, yeni iş kurmalarındaki karşılaştıkları güçlükler, yenilikçi ve yaratıcı özellikleri, riskten kaçınma dereceleri, ailelerinin verdikleri destekler, azim ve kararlılıkları ile demografik özellikleri girişimcilik eğilimlerinin eyleme geçmesinde etkili olacaktır.

Bu çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde literatür çalışması yapılarak girişimcilik ve girişimcilik kavramı ile girişimcilik eğitiminin kavramsal çerçevesi ortaya konmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise ortaya konulan kavramsal çerçeve ile ilgili araştırmalar, yöntem, bulgular ortaya konmuştur.

Bu çalışmayla, Ankara ilinde, farklı ilçelerden seçilmiş çeşitli liselerde okuyan son sınıf öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini, girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri tespit etmek ve öğrencilerin demografik özelliklerinin bu faktörlerle ilişkisini ve etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında anket yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda; azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma güçlüğü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma ve çalışma, aile desteği, hümanizm, başarı ihtiyacı, içsel kontrol odaklılığı ve dışsal kontrol odaklılığı faktörlerinin girişimcilik

eğilimine etki ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, girişimcilik eğilimi kapsamında; cinsiyet, anne eğitim durumu, anne çalışma alanı, anne çalışma pozisyonu, baba eğitim durumu, baba çalışma alanı, baba çalışma pozisyonu, kariyer hedefi, dövme yaptırma, piercing ve küpe takma durumu, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar, okulların bulunduğu ilçeler ve girişimcilik dersi alma durumuna ilişkin hipotezler oluşturulup test edilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Bilim Kodu : 1147.2.174

Anahtar Kelimeler : Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, Lise ğrencileri, Orta ğretim

Sayfa Adedi : 139

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Aykut GÖKSEL

**ANALYSIS OF ENTREPRENEURIAL TENDENCY AND THE FACTORS  
AFFECTING ENTREPRENEURIAL TENDENCY:  
RESEARCH ON 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> CLASS HIGH SCHOOL STUDENTS AT  
SECONDARY EDUCATION**

(M.Sc. Thesis)

Serhat ULUCAN

GAZİ UNIVERSITY  
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES  
June 2015

**ABSTRACT**

Entrepreneurship has an important role in development of countries, increasing the wealth and life standards of societies. In this case, establishing the entrepreneurship tendency of people and the effecting factors of this tendency would give us specified information about entrepreneurship potential of societies. Moreover it would be guide the other research about this topic.

To competitiveness, difficulties of starting up a new firm, innovative and creative features, the degree of avoiding risk, family support, decisiveness, need of success and demographic characteristics of individuals would be effective on the action of entrepreneurship.

In the first and second part of this study by reviewing the literature, conceptual framework of entrepreneurship education is studied with entrepreneurship and entrepreneurship concept. In the third part of this study, studies about conceptual frameworks, methods and findings are explained.

The research aimed to examine the tendency of entrepreneurship and factors effecting the entrepreneurship tendency of last classed high school students who is selected different districts of schools in Ankara. In the frame of this research, questionnaires were used. The result of statistical analysis of data was found out that, difficulties of starting up a newform, innovative and creative features, the degree of avoiding risk, family support, decisiveness, need of success and demographic characteristics of individuals have great effect on tendency of entrepreneurship. Furthermore, in the frame of findings that related to tendency of entrepreneurship, gender, education degree of mother, working field of mother, working position of mother, education degree of father, working field of father, working position of father, career goals, having tattoo and piercing, types of schools, districts of schools and taking entrepreneurship course were taken into of account and hypotheses were created and tested, as well as their results were evaluated.

Science Code : 1147.2.174  
Key Words : Entrepreneurship, Entrepreneurship Tendency, Entrepreneurship Education  
Page Number : 139  
Supervisor : Associate Prof.Dr. Aykut GÖKSEL



## TEŞEKKÜR

Öğrencisi olduğum, samimi yaklaşımları ve birikimi ile bana yol gösteren, desteğini hiç esirgemeyen değerli hocam Doç Dr. Aykut GÖKSEL'e, maddi ve manevi olarak desteklerini esirgemeyen AİLEM'e ve çalışmalarımnda bana yardımcı dokunan değerli arkadaşlarım Kemal KÖKSAL, Gökhan DİNÇ, Doğuş BAYDI ve Engin MERCAN'a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

## İÇİNDEKİLER

	<b>Sayfa</b>
ÖZET .....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER .....	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xv
GİRİŞ .....	1
1. GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ .....	3
1.1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik .....	3
1.1.1. Girişim .....	3
1.1.2. Girişimci .....	4
1.1.3. Girişimcilik .....	8
1.2. Girişimciliğin Önemi.....	11
1.2.1. Girişimciliğin ekonomik kalkınma açısından önemi .....	12
1.2.2. Girişimciliğin sosyal kalkınma açısından önemi. ....	16
1.3. Girişimcinin Özellikleri.....	17
1.4. Girişimci Olmayı Etkileyen Faktörler.....	18
1.5. Girişimcilik Türleri .....	24
1.5.1. Niteliklerine göre girişimcilik türleri .....	24
1.5.2. Büyüklük boyutuna göre girişimcilik türleri.....	25
1.5.3. İşin mülkiyeti boyutuyla girişimcilik türleri .....	26
1.5.4. Diğer girişimcilik türleri .....	26
1.6. Girişimcilik Yaklaşımları.....	29
1.6.1. Girişimcilik ile ilgili ekonomik yaklaşımlar .....	30
1.6.2. Girişimcilik ile ilgili psikolojik yaklaşımlar .....	33
1.6.3. Girişimcilik ile ilgili sosyolojik yaklaşımlar.....	34
1.7. Girişimcilik Niyeti ve Planlı Davranış Teorisi.....	35
2. GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ .....	41
2.1. Girişimcilik Eğitimi Anlamlı Mı? .....	41
2.2. Türkiye, ABD ve Avrupada Girişimsel Eğitim.....	50

2.2.1.	Türkiye’de girişimcilik eğitimi .....	50
2.2.2.	ABD’de girişimcilik eğitimi .....	55
2.2.3.	Avrupa’da girişimcilik eğitimi .....	56
2.2.3.1.	Özel strateji uygulayan Avrupa ülkeleri .....	59
2.2.3.1.1.	Belçika’nın Flaman Bölgesi .....	59
2.2.3.1.2.	Danimarka .....	60
2.2.3.1.3.	Estonya .....	60
2.2.3.1.4.	Litvanya .....	60
2.2.3.1.5.	İsviçre .....	61
2.2.3.1.6.	Birleşik Krallık (Galler).....	61
2.2.3.1.7.	Norveç .....	62
2.2.3.2.	Diğer Avrupa ülkelerinde girişimcilik eğitimi .....	63
2.2.3.2.1.	Kuzey Avrupa ülkeleri.....	63
2.2.3.2.2.	Doğu Avrupa ülkeleri .....	66
2.2.3.2.3.	Batı Avrupa ülkeleri .....	66
2.2.3.2.4.	Orta Avrupa ülkeleri .....	69
2.2.3.2.5.	Güney Avrupa ülkeleri .....	71
3.	KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR, YÖNTEM, BULGULAR VE YORUM .....	75
3.1.	Araştırmanın Amacı ve Kapsamı .....	75
3.2.	Araştırmanın Önemi .....	75
3.3.	Sınırlılıklar .....	76
3.4.	Araştırmanın Yöntemi .....	76
3.5.	Anakütle ve Örneklem .....	77
3.6.	Verileri Toplama Aracı .....	79
3.7.	Analizler ve Bulgular .....	79
3.7.1.	Demografik Değişkenlere İlişkin Analizler ve Bulgular .....	79
3.7.2.	Girişimcilik Eğitimi Yönünden Tüm Örneklem Değerlendirilmesi .....	82
3.7.2.1.	Doğrulayıcı faktör analizi .....	82
3.7.2.2.	Örneklem girişimcilik eğilim düzeyleri.....	84
3.7.2.3.	Girişimcilik eğiliminin cinsiyete göre farklılığı .....	85
3.7.2.4.	Girişimcilik eğiliminin anne eğitim durumuna göre farklılığı .....	87
3.7.2.5.	Girişimcilik eğiliminin anne çalışma alanına göre farklılığı .....	88

3.7.2.6.	Girişimcilik eğiliminin anne çalışma pozisyonuna göre farklılığı .....	90
3.7.2.7.	Girişimcilik eğiliminin baba eğitim durumuna göre farklılığı .....	91
3.7.2.8.	Girişimcilik eğiliminin baba çalışma alanına göre farklılığı .....	93
3.7.2.9.	Girişimcilik eğiliminin baba çalışma pozisyonuna göre farklılığı .....	95
3.7.2.10.	Girişimcilik eğiliminin ailede kendi işini kuran 1'inci derece yakını olması durumuna göre farklılığı .....	99
3.7.2.11.	Girişimcilik eğiliminin kariyer hedefine göre farklılığı .....	100
3.7.2.12.	Girişimcilik eğiliminin öğrencinin dövme, piercing yaptırma ve küpe takma durumuna göre farklılığı .....	103
3.7.2.13.	Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre farklılığı .....	106
3.7.2.14.	Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin okullarının bulunduğu ilçelere göre farklılığı .....	109
3.7.2.15.	Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin girişimcilik dersi alma durumuna göre farklılığı .....	110
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....		113
KAYNAKLAR .....		119
EKLER.....		129
ÖZGEÇMİŞ .....		139

## ÇİZELGELER LİSTESİ

<b>Çizelge</b>	<b>Sayfa</b>
Çizelge 1.1. Girişimci Özellikleri ve Literatür Taraması.....	18
Çizelge 1.2. Girişimci ile Sosyal Girişim Arasındaki Farklar.....	29
Çizelge 2.1. 1980’li, 1990’lı ve 2000’li Yıllarda Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Makaleler.....	49
Çizelge 2.2. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Çalışmalar .....	52
Çizelge 2.3. Girişimcilik Eğitiminde Türkiye ve İlk 100 Dünya Üniversitesinin Karşılaştırılması .....	53
Çizelge 2.4. Girişimcilik Dersinin Türkiye’deki Üniversitelerde Bölümlere Göre Dağılımı .....	53
Çizelge 2.5. Türkiye’deki Zorunlu/Seçmeli Girişimcilik Derslerinin Dağılımı .....	54
Çizelge 2.6. ISCED 2011 Eğitim Düzeyleri .....	57
Çizelge 2.7. 2000-2011 Yılları Arasında Ulusal Girişimcilik Eğitim Stratejilerinin Genel Eğitime Entegrasyonu .....	59
Çizelge 2.8. Norveç’teki Girişimcilik Eğitiminin Amaçları .....	63
Çizelge 3.1. Belli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri.....	77
Çizelge 3.2. Anketin Uygulandığı Öğrenci Sayıları.....	78
Çizelge 3.3. Demografik Değişkenler .....	79
Çizelge 3.4. Anne ve Baba Eğitim ve Çalışma Durumu ile ilgili Değişkenler .....	80
Çizelge 3.5. Dövme, Piercing ve Küpe ile İlgili Değişkenler .....	80
Çizelge 3.6. Öğrenciler ile İlgili Diğer Değişkenler .....	81
Çizelge 3.7. Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Uyum İstatistikleri .....	83
Çizelge 3.8. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği Birincil Seviye Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	84
Çizelge 3.9. Örneklemin Girişimcilik Eğilim Düzeyleri.....	85
Çizelge 3.10. Cinsiyete Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Tanımlayıcı T Testi Sonuçları .....	86
Çizelge 3.11. Anne Eğitim Durumuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları.....	87
Çizelge 3.12. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Başarı İhtiyacı Faktörü Açısından Anne Eğitim Durumunun Tanımlayıcı İstatistiği .....	88
Çizelge 3.13. Anne Çalışma Alanına Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları.....	88

Çizelge 3.14. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Azimli ve Rekabetçi Olma Faktörü Açısından Anne Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği.....	89
Çizelge 3.15. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Hümanizm Faktörü Açısından Anne Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği .....	89
Çizelge 3.16. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen İçsel Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Anne Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği.....	90
Çizelge 3.17. Anne Çalışma Pozisyonuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları .....	90
Çizelge 3.18. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Yeni İş Kurma Zorluğu Faktörü Açısından Anne Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği.....	91
Çizelge 3.19. Baba Eğitim Durumuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları .....	92
Çizelge 3.20. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Aile Desteği Faktörü Açısından Baba Eğitim Durumunun Tanımlayıcı İstatistiği .....	92
Çizelge 3.21. Baba Çalışma Alanına Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları .....	93
Çizelge 3.22. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Kendi İşini Kurma Fırsatı Faktörü Açısından Baba Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği .....	94
Çizelge 3.23. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Hümanizm Faktörü Açısından Baba Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği .....	94
Çizelge 3.24. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Dışsal Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Baba Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği .....	95
Çizelge 3.25. Baba Çalışma Pozisyonuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları .....	95
Çizelge 3.26. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Yenilik Yaratma Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği .....	96
Çizelge 3.27. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Kendi İşini Kurma Fırsatı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği .....	96
Çizelge 3.28. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Aile Desteği Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği .....	97
Çizelge 3.29. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Başarı İhtiyacı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği .....	97
Çizelge 3.30. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen İçsel Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği .....	98
Çizelge 3.31. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Dışsal Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği .....	98



Çizelge 3.32. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği.....	98
Çizelge 3.33. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Kendi İşini Kuran 1.Derece Yakını Olması Durumunun T Testi Sonuçları...	99
Çizelge 3.34. Kariyer Hedeflerinin Cinsiyete Göre Dağılımı .....	100
Çizelge 3.35. Kariyer Hedeflerinin Okullara Göre Dağılımı .....	101
Çizelge 3.36. Kariyer Hedefine Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları .....	102
Çizelge 3.37. Dövme, Piercing Yaptıran Ve Küpe Takan Öğrenci Durumu .....	103
Çizelge 3.38. Dövme Yaptırmanın Cinsiyete Göre Dağılımı .....	103
Çizelge 3.39. Piercing Yaptırmanın Cinsiyete Göre Dağılımı.....	104
Çizelge 3.40. Küpe Takmanın Cinsiyete Göre Dağılımı .....	104
Çizelge 3.41. Dövme Yaptırma, Piercing ve Küpe Takma Durumuna Göre Girişimcilik Eğiliminin ANOVA Testi Sonuçları .....	105
Çizelge 3.42. Girişimcilik Eğilimi Açısından Dövme Yaptırma, Piercing Ve Küpe Takma Durumunun Tanımlayıcı İstatistiği .....	105
Çizelge 3.43. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları .....	106
Çizelge 3.44. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulun Tanımlayıcı İstatistiği.....	107
Çizelge 3.45. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Bulunduğu İlçelere Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları.....	109
Çizelge 3.46. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu İlçenin Tanımlayıcı İstatistiği.....	110
Çizelge 3.47. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Alma Durumunun T Testi Sonuçları .....	111

## SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simge ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

### Kısaltmalar

### Açıklama

DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
EACEA	Audiovisual And Culture Executive Agency
FDI	Foreign Direct Investment
ICSB	International Council for Small Business and Entrepreneurship
ISCED	International Standard Classification of Education
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme İdaresi Başkanlığı
TBP	Theory of Planned Behaviour, Planlı Davranış Teorisi
TDK	Türk Dil Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
USASBE	United States Associations for Small Business and Entrepreneurship
YES	Youth Entrepreneurship Strategy



## 1.GİRİŞ

Günümüzde kişilerin refah seviyesini artırma ve yüksek kazanç isteği yeni yatırımlara ve buluşlara doğru kişileri yönlendirmiştir. Bu yeni yatırımlar genelde insanların geçmişten beri hayal kurduğu ancak bazı sebeplerden dolayı gerçekleştiremediği işler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bireylerin kişisel özellikleri ve sosyo-kültürel yapıları bu faaliyetlerini gerçekleştirmelerinde rol gösteren ve şekil veren bir yapıda olabilmektedir. İşte bu faaliyetler gelecekte bir girişimcilik örneği olarak karşımıza çıkmakta bazen ülke ekonomilerine yön verebilmektedir.

Özellikle sanayi devrimi ile insanların girişimciliğe bakışı değişmiş, gelişmenin ve kalkınmanın temel yapı taşının girişimcilikten geçtiği görülmüştür. Zamanla bu görüş girişim kültürünün doğmasına ve desteklenmesine ön ayak olmuştur. Literatürde hala girişimciliğin doğuştan mı yoksa sonradan eğitimle kazanılabilen bir beceri mi olduğu tartışılırken, girişimci insan profilinin olamazsa olmaz bazı özelliklere sahip olması gerektiği konusunda görüş birliğine varılmıştır. Ayrıca diğer ülkelere karşı rekabet üstünlüklerini, ekonomik ve kültürel yönden refah seviyesini ve girişimci potansiyelini artırabilmek için ülkeler; mal üretimi ve hizmet dalında bazı yasal mevzuatları düzenleyerek teşvikler vermekte ve girişimci ruhu desteklemektedirler.

Küreselleşen dünya ülkelerinde, yenilikçi ve yaratıcı niteliklere sahip ekonomik dinamiklerin arttığı gözlenmektedir. İşte bu ekonomik dinamizmi sağlayacak olan girişimci ve girişimcilik kavramının önemi her geçen gün artmaktadır.

Gelecekte oluşturulabilecek istihdam ve ekonomik refahın sağlanmasında girişimcilik önem kazanırken buna paralel olarak girişimcilik eğilimi de önemli hale gelmiştir. Değeri ve önemi artan girişimciliğin; ekonomik ve sosyal gelişmenin, iş olanakları yaratmanın ve gelir dağılımına getirdikleri dengenin temel unsuru olarak değerlendirmeye başlandığı görülmektedir.

Girişimcilik; günümüzde gelişmiş ülkelerin ekonomik temelini oluşturan büyük bir güçtür. Ülkeler, bu gücü şekillendirebildiği ölçüde ekonomilerini çeşitlendirebilmekte, üretimlerinde daha üst teknolojilerinin payını yeni ürünler ve yenilikçi süreçlerle ekonomik bağımsızlığını koruyabilmekte ve refah seviyesini artırabilmektedir. İşte bu noktada yeni iş fikirlerini hayata geçirebilecek genç beyinlere girişimcilik eğitimi vermek, girişimcilik kültürü oluşturabilmek ve bu yolda bireyleri teşvik etmek önem arz etmektedir. Genç

nüfusun girişimcilik eğilimi arttıkça, girişimci bireylerin sayısı artacak, dolayısıyla ülkelerin gelişmişlik düzeyi doğru orantılı olarak artacaktır.

Bu çalışmayla Ankara ilindeki lise 3 ve 4'üncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, bu eğilimleri etkileyen faktörleri tespit etmek ve aile çevresi, kişisel özellikler, yaş, cinsiyet, iş deneyimi vb. demografik özelliklerin bu faktörler ile olan ilişkisini ve etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

Bu araştırma; Ankara ili, Etimesgut, Yenimahalle, Çankaya ve Mamak ilçelerinden seçilmiş, Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Fen Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesinden lise 3 ve 4'üncü sınıf öğrencilerine yönelik olarak yapılmıştır. Hazırlanan anket açıklaması yapılarak ilgili öğretmenlere dağıtılmış, sorumlu öğretmenler nezaretinde öğrenciler tarafından cevaplandırılmıştır.

Sonuç olarak yüz yüze yapılan anket çalışmasının analiz edildiği ve bu analizlerin değerlendirildiği bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, girişimciliğin önemi ve özellikleri, girişimciliği etkileyen faktörler, girişimcilik türleri ve girişimcilik eğilimi ile planlı davranış teorisi arasındaki ilişki incelenmiştir.

İkinci bölümde, girişimcilik eğitiminin, kişilerin geleceğinde ne derecede etkin ve etkili olduğu sorusuna cevap bulmaya çalışılmıştır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin anlamlı olup olmadığı ve bu eğitimlerin nasıl ele alınması gerektiği incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde de lise 3 ve 4'üncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerin neler olduğunu tespitine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda Ankara ilinde, 20 liseden toplam 1431 öğrenciye yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bilgilerin analizi sonucunda girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler ve bunların demografik özellikler arasındaki ilişkisi incelenerek hipotezler oluşturulmuş ve sonuçları değerlendirilmiştir.

## 1.GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Girişimcilik ülke ekonomisinin temel taşlarından biri olarak sürekli karşımıza çıkmaktadır. Gerek istihdam yaratmak, gerekse ekonomik platformda rekabet üstünlüğü elde ederek refah seviyesini yükseltmek için girişimcilik bir gereksinimdir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında girişimci bireylerin çokluğunu ve girişimcilik ruhunun ne denli yoğun bir şekilde bireylere işlendiğini görmekteyiz. Girişimci ruhun oluşması ve bireylerin girişimci olması; yeni buluşların ortaya çıkması ve dolayısıyla iş olanaklarının artması ve son olarak ülke ekonomisinin büyümesine vesile olmaktadır.

Girişimciliğin özendirilmesi ve girişimcilik eğitime hangi seviyede başlaması gerektiği hala bir tartışma konusudur. Ancak bir gerçek var ki; girişimcilik ve girişimcilik kültürü oluşturmanın zorunluluğu ve bu amacın başarılması daha rekabetçi bir ekonomiye geçişte önemli bir basamak olarak karşımıza çıkmaktadır.

### 1.1. Girişim, Girişimci ve Girişimcilik

Girişimcilik kavramı kendi içerisinde hem bir faaliyet düzeyini hem de bir özneyi barındırmaktadır. Girişimcilik kavramının bileşenlerinden birisi “Girişim” iken, özne boyutunda diğer bileşeni ise “Girişimci”dir.

#### 1.1.1. Girişim

Girişim kavramı Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre , “Bir işe girişme, teşebbüs” şeklinde tanımlanmaktadır. Güncel ya da ekonomik hayatta ise girişim sözcüğünün ifade ettiği anlam bir çok farklı yazarların çalışmalarında tanımlanmış olmakla beraber, genel olarak somut açıdan ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için kurulan ekonomik amaçlı birimleri ifade etmektedir. Sözcüğün TDK tanımından yola çıkılarak daha soyut açıdan ele alındığı tanımda ise girişim, işin öznesi olan girişimcinin iş kurma süreçlerinde ortaya koydukları çaba ve katlandıkları zorlukların bütünü olarak tanımlanmaktadır.<sup>1</sup> Günlük kullanım sırasında girişim ile işletme sözcükleri çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmakla birlikte bu iki kavram arasındaki kapsayıcılık ilişkisi birbirleri ile temel farklarını oluşturmaktadır. Bu açıdan girişim belirli bir finansal, idari, ekonomik işleve

<sup>1</sup> Tutar, H., Küçük, O. (2003). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 161–162.



sahip bir örgütlenmeyi ifade etmektedir.<sup>2</sup> Bu çerçevede işletme kavramı girişimin teknik açıdan faaliyetlerini yürütebilmesi için kurduğu ekonomik birimleri karşılamaktadır. Örneğin, Koç Şirketler Grubu birçok işletmesi olan bir girişimi ifade etmekte iken, bunlara bağlı olarak faaliyet gösteren bir beyaz eşya üretim tesisi bir işletmeyi ifade etmektedir.

### 1.1.2. Girişimci

Girişimciliğin özne boyutunda yer alan girişimci kavramı ise Latince “initare” kökünden gelmektedir. İngilizcede “enter” - giriş ve “pre”- ilk kavramlarının birleşmesinden oluşan “entrepreneur” sözcüğü ile ifadeye kavuşan girişimci kavramı<sup>3</sup>, Fransızcada “bir şeyler yapmak” anlamına gelen “entreprendre” sözcüğünden türemiş olup öncelikle 18. yüzyılda Richard Cantillon tarafından türetilmiş ve ardından Frank Knight ile Amerikan literatürüne girmiştir.<sup>4</sup> Aslen Latince kökenli olan girişimcilik kavramı aynı temelde yer alan İtalyanca (intraprendere) ve Almanca (unternehmen)’da benzer şekillerde vücut bulmaktadır. Girişimci sözcüğünün ortaya çıktığı dönemin Avrupa’daki sanayi devrimi dönemi içerisinde sayılabilecek olması şaşırtıcı olmadığı gibi üretim kültürünün sosyal yaşantı içerisine girişi ve ekonominin üretim odaklı hale gelmeye başlaması ile bu kavramın yıllar içerisinde ekonomi, sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi bilim dallarının inceleme alanı haline gelmesi de doğal bir sonucu içermektedir. Girişimci kavramı temelde bir kişiyi betimlemek için kullanıldığından girişimci olarak nitelendirilen kişinin veya girişimci olabilmenin birtakım özelliklere haiz olacağı da ortadadır. Bu noktadan hareketle “girişimci” kavramı yıllar içerisinde araştırmacılar tarafından farklı açılardan ele alınmış ve bu kavramın temel özellikleri literatüre kazandırılmıştır. Yukarıda bahsedildiği üzere girişimci tanımını ilk ele alan isimlerden birisi olan Cantillon’un (1931) literatürde genel olarak “girişimcinin tüketiciler ile üreticiler arasındaki bağın kurulmasındaki koordinatörlük rolü odaklı tanımı” vurgulanmaktadır.<sup>5</sup> Cantillon’un (1931) kayda değer başka bir tanımı olarak, “toprak sahipleri ya da maaşlı çalışanlardan farklı olarak maaş veya rant sabit kazançlar yerine belirli bir alış fiyatı ve belirli olmayan bir satış fiyatının

<sup>2</sup> Sabuncuoğlu, Z., Tokol, T. (2001). *İşletme*. Bursa: Ezgi Yayınları, 38.

<sup>3</sup> Güney, S., Nurmakhmatuly, A. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma. *Balkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (18), 63.

<sup>4</sup> Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul:Marmara Üniversitesi Yayın No.733,1.

<sup>5</sup> Grabel, T., Pyka, A. and Hanusch, H. (2003). An Evolutionary Approach To The Theory of Entrepreneurship. *Industry and Innovation*, 10(4), 493-514.

arasındaki fark ile kâr veya zararını oluşturan kişi”<sup>6</sup> verilebilir. Bunlara ek olarak Drucker (1986) girişimci kavramını “kişinin değişim kavramı ile birlikte ele almış ve girişimciyi değişim için sürekli araştırma yapan ve değişimi bir fırsat olarak gören kişi” olarak tanımlamıştır. Mark Casson (1998) ise girişimci kavramını “yargısal karar alma yeteneği ile ilişkilendirmiş ve girişimciyi kıt kaynakları koordine etmekle ilgili yargısal kararları almakta uzmanlaşan kişi” olarak nitelendirmiştir.<sup>7</sup> Michael Gerber Türkçeye çevrilen ve 1997 yılında yayınlanan eserinde girişimcinin yaratıcı kişiliğine vurgu yapmış ve onu geleceği kucaklayarak olasılıklardan olanaklar yaratan ve kaosları uyuma çevirebilen kişi olarak değerlendirmiştir.<sup>8</sup> Girişimci kavramını inceleyen araştırmacılar arasında literatüre en önemli katkıyı sunanlardan birisi olan Schumpeter, (1912) de yayınlanan “The Theory of Economic Development” isimli eserinde girişimci ile yenilik kavramlarını bir arada değerlendirmiş ve girişimciyi yeni bir buluş ya da yeni bir mal üreten veya mevcut üretim şekillerine yeni teknoloji/yöntemler eklemek suretiyle üretim sürecinde yenilik veya reform yapan kişi olarak tanımlamıştır. Ayrıca Schumpeter girişimci uygulamalar içerisinde inovasyonu beş kategoride değerlendirmiştir. Bunlar:

- 1.Mevcut mal veya hizmetin kalitesini yükseltmek ve yeni bir mal ve hizmet üretmek,
- 2.Yeni üretim yöntemleri uygulamak,
- 3.Yeni örgütlenmelere giderek sanayide farklı organizasyon şekilleri oluşturmak,
- 4.Yeni pazarlar bulmak,
5. Hammadde ve emek temin edilebilecek yeni kaynaklar bulmak,<sup>9</sup>olarak sayılabilir.

İnovasyon ile girişimciyi bir arada düşünenlerden birisi de William Baumol’dur. Baumol’a (1993) göre girişimci icatları veya fikirleri ekonomik anlamda kullanılabilir ürünlere dönüştürebilen yenilikçi kişidir.<sup>10</sup> Bu tanımdan hareketle Baumol’un yenilikçilik özelliği yanında herhangi bir ürünün ticarileştirilmesi ve ekonomiye kazandırılmasına vurgu yapması da önemli bir noktadır. Girişimci kavramını daha derinlemesine anlayabilmek için bu kavramı benzer ya da yakın kavramlardan ayıran bazı nüansları incelemek faydalı olacaktır.Literatürde girişimci kavramı ile karşılaştırılan kavramlar genel

<sup>6</sup> Iversen J., Jorgensen, R. and Moller, N. M. (2008). Defining and Measuring Enterpreneurship. *Foundation and Trends in Enterpreurship*, 4(1), 1-63.

<sup>7</sup> Havinal, V. (2009). *Management and Entrepreneurship*, New Delhi: New Age International.97

<sup>8</sup> Gerber, M. E. *Girişimcilik Tutkusu Küçük İşletmeler Niçin Batıyor, Nasıl Büyür?* (çev. Keskin,T.). Sistem Yayıncılık. (Orjinal makalenin yayım tarihi, 1997). 24.

<sup>9</sup> Özdemir, A. (2003). *Girişimcilik*. Ankara.

<sup>10</sup> Lundström, A., Stevenson, L. A. (2005). *Entrepreneurship Policy Theory and Practice*. New York: Springer-Verlag, 41-42.

olarak sermayedar, işveren/patron ve yönetici olarak karşımıza çıkmasına karşın son yıllarda ülkemizde giderek önem kazanan melek yatırımcı kavramı ile girişimci kavramını karşılaştırmalı olarak ele almak da önem taşımaktadır.

Yönetici – Girişimci ayrımı:

Yönetici temelde kazanç ve riski başkasına ait olan bir sistemi işleten, bu sistem içerisindeki üretim faktörlerini, pazarlama vb. fonksiyonları amacına uygun olarak çalıştırma sorumluluğunu yüklenen kişi olarak tanımlanmaktadır.<sup>11</sup> Yönetici daha çok liderin belirlediği vizyon ve iş çerçevesi temelinde işlerin planlandığı şekilde yürütmesini amaçlamaktadır. Buna karşılık girişimci iş ile ilgili ana sistemi kuran ve oluşturduğu sistemin kâr ya da zararını üstlenen kişi olarak konumlandırılabilir. Ayrıca girişimcinin liderlik özellikleri ve sorumlulukları yöneticiye göre daha kapsayıcı iken yöneticinin liderlik özelliklerini görevlendirildiği işlerde kullanması beklenmektedir. Girişimci ile yönetici arasında kişisel özellikler açısından da birtakım farklar bulunmaktadır. Yönetici daha çok günümüz ya da geçmiş odaklı düşünürken girişimci daha çok geleceğe yönelik bir yapıdadır. İkisi arasında problem çözme açısından da belirgin farklar bulunmaktadır. Yönetici daha çok probleme ve bunun sisteme zarar vermeden çözümüne odaklanmakta iken girişimci problemdeki fırsatı görebilen kişi olarak tanımlanabilmektedir.<sup>12</sup>

Sermayedar – Girişimci ayrımı:

Bilindiği üzere bir işletmeyi kurmak için gerekli olan araçlardan bir tanesi sermayedir. Sermayedar kavramının temelinde de işletmeyi kurmak için gerekli olan finansal kaynağa ya da üretim araçlarına sahip olma yatmaktadır. Girişimci noktasında ise her sermayedar bir girişimin parçası olabilir ve bu yolla girişimci olarak değerlendirilebilmekte iken her girişimci ise sermayedar olamayabilmektedir.<sup>13</sup> Girişimcilerin fikir ya da iş planlarını uygulamaya geçirme noktasında çeşitli sermaye araçları devreye girmekte ve bunlar da genellikle devlet desteklerinden farklı olarak sermayedarlar tarafından sağlanmaktadır. Sermayedarların ellerindeki finansal kaynaklar ile bir girişimi harekete geçirmesi aynı zamanda ekonomik olarak da kaynakların yenilik içeren süreçlere aktarımını sağlamaktadır ki, bu sebeple sermayedar ile girişimcinin bir

<sup>11</sup> Müftüoğlu, M. T., Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve Kobi'ler*. Ankara: Gazi Kitabevi

<sup>12</sup> Gerber, (1997). a.g.e. 25-26.

<sup>13</sup> Çonkar, K., Berfu İ. (2004), Ülke Kalkınmasında Girişimcilik ve Entelektüel Sermaye Boyutu, *Türk Dünyaları Araştırması Sempozyumu, Kırgızistan*, s. 2.

araya getirilmesi için birçok ülkede özel sektör ya da devlet tarafından aracı kuruluşlar kurulmaktadır.

İşveren/patron – Girişimci ayrımı:

İşveren, bir işyerinde kişileri bedenen ya da fikren istihdam eden ve bu işveren ilişkisi temelinde yönetim fonksiyonlarını uygulayan kişi olarak tanımlanabilmektedir. Patron ise çoğu zaman işveren kavramını da içeren ve sermaye sahipliği ile ilgili bir kavramdır.<sup>14</sup> Girişimci kavramının bu kavramlardan farkı ise; yukarıda ele alınan özellikleri temelinde yenilikçi ve sıradanlıktan uzak bir yapı oluşturabilen, insanların göremediği fırsatların farkına varıp bunlardan kazanç sağlayabilen kişi olarak ele alınmasıdır. Her girişimci bir işveren ya da patron olabilmekte ancak her patron/işveren bir girişimci olarak değerlendirilememektedir.

Melek yatırımcı - Girişimci ayrımı:

İlk olarak “Melek” kavramı; Broadway gösterilerinde sahne alan tiyatrocular ile tanışma fırsatı yakalamak ve bu gösterilerin devamını sağlamak için yatırım yapan borsacıları anlatmak için kullanılan bir terimdir.<sup>15</sup> Henüz 2000’li yılların başında ülkemizde tartışılmaya başlanan, 2006 yılında ülkemizdeki ilk ticari melek yatırımcı ağı olan LabX’in kuruluşu ve ardından İş Melekleri Ağı’nın ilk uygulaması olan METUTECH-BAN<sup>16</sup> ile ortaya çıkan “melek yatırımcılık”; girişimcilik araştırmalarında giderek üzerinde önemle durulması gereken bir kavram halini almaktadır. Melek yatırımcı kavramının özünde, girişimcinin fikrine gerek ticari çıkarlar gerekse içinde bulunduğu sosyal hayattaki statüsü ve rolünü arttırmak amacıyla destek olan ve genellikle iş dünyası içerisinde önemli bir pozisyonu olan girişimci ruha sahip bireyler yatmaktadır. İş meleklerinin en büyük özelliği gelecek vaat ettiklerine inandıkları projelere sadece sermaye sağlayarak değil, sahip oldukları şahsi bilgi, tecrübe ve iş bağlantılarını da koyarak destek olmalarıdır. Ele aldıkları projelere bilgi, tecrübe ve vizyonlarının yanında kişisel markaları ile de değer katan iş melekleri için temel amaç sosyal sorumluluk duygusundan öte projenin başarılı olması halinde elde edilecek yüksek karlardır.

<sup>14</sup> Arıkan, S. (2004). Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular. Ankara: Siyasal Kitabevi

<sup>15</sup> Benjamin, G. A., Margulis, J. B. (2000). *Angel Financing: How to Find and Invest in Private Equity*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 5.

<sup>16</sup> Bayar, Y. (2012). Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 141-142.

Girişimci ile çoğu zaman yan yana anılan bu kavram literatürde de farklı açılardan tanımlanmaktadır. Hindle ve Lee tarafından kurumsallaşmamış öz kaynak yatırımcıları<sup>17</sup> olarak tanımlanan melek yatırımcılar Osnabrugge ve Robinson tarafından ise servetlerini ve tecrübelerini yeni kurulan küçük girişimlere yatırmak isteyen kişiler olarak değerlendirilmiştir.<sup>18</sup> Hazine Müsteşarlığı tarafından Resmi Gazete’de (2013) yayınlanan “Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik” de melek yatırımcıyı (bireysel katılım yatırımcısı); “kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketlere aktaran gerçek kişiler” olarak tanımlamaktadır.<sup>19</sup>

Girişimci ile melek yatırımcının arasındaki ilişkinin destek ve ortaya çıkan iş ilişkisinden beklentiler temelinde ayrıldığı söylemek mümkündür. Bu açıdan iş melekleri daha çok birden fazla girişim sahibi olan ve bunları başarıyla büyütüp geliştirebilmiş kişiler olarak ele alınmaktayken girişimciler ise işin henüz başındaki kişiler olarak konumlandırılmaktadır. İş meleklerinin sadece sermaye sağlayan yapıda olmaktan çok ortaklık temelinde ve danışmanlık seviyesinde bir ilişki geliştiren yapıda olmaları bunları girişimci kavramı yanında sermayedar kavramından da ayırmaktadır. Her biri aynı zamanda birer girişimci de olan iş melekleri yeni girişimcilerin ortaya çıkıp başarıya ulaşması için Kazan – Kazan mantığı ile düşünen kişilerdir. Bu açıdan başarıya ulaşmış her girişimci aynı zamanda ilerleyen dönemlerinde bir iş meleği adayı olabilir.

### 1.1.3. Girişimcilik

Girişimcilik kavramı ortaya çıktığı 17. Yüzyıldan beri farklı bilim dalları tarafından ele alınmış ve bu kavramı farklı bakış açılarından açıklamaya yönelik çok sayıda çalışma yapılmıştır. Başta ekonomi olmak üzere işletme, sosyoloji, antropoloji, psikoloji gibi bilim dallarının inceleme alanına dahil edilen girişimcilik, gerek özellikleri gerekse toplumsal hayata etkileri açısından çok boyutlu bir anlam ifade etmektedir. Tarih içerisinde dünyadaki ekonomik koşullar, sosyolojik değişimler ve kişilerin yeniliğe bakış açılarının değişmesi ile giderek derinleşen ve sürekli kendini yenileyen bir kavram olan girişimcilik özellikle teknolojik alandaki gelişmelerin hızlanması ile toplumun hayatına daha fazla

<sup>17</sup> Hindle, K., Leo, L. (2002). An Exploratory Investigation of Informal Venture Capitalists in Singapore. *Venture Capital*, 4(2), 169-181.

<sup>18</sup> Osnabrugge, M. V., Robinson R. J. (2000). Angel Investing: Matching Start-up Funds with Start-up Companies: *The Guide for Entrepreneurs Individual Investors and Venture Capitalist*. San Francisco: Jossey-Bass.

<sup>19</sup> İnternet:Resmi Gazete. (2013, Şubat). *Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik*. Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130215-2.htm> adresinden 20 Nisan 2015 tarihinde alınmıştır.

dahil olmuş gözükmetedir. Girişimciliği kavramsal açıdan ele aldığımızda literatürde oldukça fazla sayıda tanım ve açıklama ile karşılaşmakla beraber ortaya çıkan tanımların genel özellikleri açısından bir perspektif sunmak faydalı olacaktır.

Girişimcilik tanımı içerisinde yer alan en önemli özelliklerden birisi “yenilik” kavramıdır. Girişimcilik içerisinde yenilik kavramına ilk vurgu yapan araştırmacılardan olan Schumpeter’e göre girişimciler kapitalist bir düzen içerisinde yaşayan kişiler olmakla beraber girişimcilik, girişimcilerin ticari amaçlı yenilik etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır. Bu yenilik etkinliklerinin en temel özelliği ekonomik bir değer taşımasıdır.<sup>20</sup> Schumpeter yenilik kavramını eskiyi dönüştüren bir şey olmaktan çok, eskiyi yok eden ve daha devrimsel yönleri olan bir kavram olarak ele almıştır. Bu sebeple bu sürece “yaratıcı yıkım”<sup>21</sup> adını vermiştir. Bu değişimi de ekonomideki değişim ile özdeşleştirmiş ve bunun aktörünü de girişimciler olarak görmüştür. Bu çerçevede ele alındığında girişimcinin “yenilik yaratma” boyutunun vurgulandığı görülmektedir.

Girişimcilik kavramı yapısı gereği anlık bir eylemden ziyade kendi içerisinde sürekliliği bulunan bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç içerisinde girişimcinin nitelikleri (karar alma, uygulama, motivasyon vb.) başarıya ulaşma noktasında belirleyici özellik olarak öne çıkmaktadır. Girişimciliği bir süreç olarak ele alan araştırmacılardan birisi de Robert Hisrich’tir. Hisrich (1985) girişimciliği “bir süreç ve bu süreci çeşitli risklerle birlikte parasal ve kişisel anlamda tatmin elde etme” olarak tanımlamış; bu amaçla girişimcinin konuya emek, zaman ve para harcayarak farklı değere sahip bir şey yaratma çabası, olarak nitelendirmiştir.<sup>22</sup> Bu çerçevede ele alındığında girişimcinin “başarı ihtiyacı” boyutunun vurgulandığı görülmektedir.

Girişimciliği bir süreç olarak gören diğer araştırmacılar olan Mykletun ve Gyimothy’ye (2009) göre girişimcilik süreci pazar fırsatlarını araştırmaktan, yenilikçi davranıştan ve bu fırsatlardan faydalanmak için gerekli kaynakları bir araya getirmekten oluşmaktadır.<sup>23</sup> Dollinger ise girişimciliği yenilikçilik temelinde, risk ve belirsizlik koşulları altında ekonomik kazanç elde etmek için bir ekonomik örgütün oluşturulması

<sup>20</sup> Brockhaus, R. H. Horwitz, P. S. (1986). *The Psychology of The Entrepreneur, The Art and Science of Entrepreneurship*. Massachuset: Bollinger Publishing Company, 25.

<sup>21</sup> Formaini, R. L. (2001). *The Engine of Capitalist Process: Entrepreneurs in Economic Theory*. *Economic and Financial Review, Fourth Quarter, Federal Reserve Bank of Dallas*, 5.

<sup>22</sup> Erdoğan, N. (2007). *Aile İşletmeleri Yönetim Yetki Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi* (2. Baskı). İstanbul: İGİAD Yayınları.

<sup>23</sup> Mykletun, R. J., Gyimothy, S. (2009). Beyond the Renaissance of the Traditional Voss Sheep’s-Head Meal: Tradition, Culinary Art, Scariness And Entrepreneurship. *Tourism Management*, 22.



olarak nitelemiştir.<sup>24</sup> Araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda girişimciliği bir süreç olarak ele almanın yanında bunu bir örgütün inşası olarak da görmüş ve bu inşanın yenilikçi bakış açısı temelinde yapıldığını vurgulamışlardır. Gartner'ın (1988) girişimcilik tanımı kavramın örgütsel köklerine vurgu yapmaktadır. Girişimciliği örgütsel bir olay ve yenilikçi bir örgüt yaratma süreci olarak görmüştür.<sup>25</sup>

Yenilik kavramı köklerinde bulunan keşfetme ve farklı düşünme olgusu girişimciliğin doğasına da işlemiş ve tanımlarını da yönlendirmiştir. Shane ve Eckhardt girişimciyi bir kaşif gibi görmüş ve girişimcilik kavramını gelecek mal ve hizmetlerin keşfi olarak tanımlamıştır. Ayrıca keşfedilen bu mal ve hizmetlerin yayılması ile değerlendirilmesi de bu tanım içerisinde yer almaktadır.<sup>26</sup> Yeni bir şeyler yapmak ya da öncekilerden farklılaşmak girişimciliğin doğasında olan başka bir faktördür bu farklılaşmak sadece yeni bir ürün üretmek değil, yeni bir süreç tasarlamak ya da mevcuttaki bir duruma farklı bir anlayış getirmek temelinde de olabilmektedir. Arıkan, yaptığı girişimcilik tanımında kavramın süreç yönüne değinmiş ve girişimciliği daha önceden rutin ve sıradan iş süreçlerinde yapılmayan farklı bir şeyler yapmak olarak tanımlamıştır.<sup>27</sup> Bu tanımlamalar bize girişimcinin “yenilik yaratma” boyutunu vurgulamaktadır.

Yeni bir şeyler ortaya çıkararak başarıya ulaşma ve ekonomik sistemdeki fırsatları görerek buna uygun projeler üretme girişimcilik tanımları arasında girişimciye verilen roller arasında sayılabilmektedir. Bozkurt, girişimciliği etrafımızdaki insanları fark etme, fırsatlara yönelik projeler yaparak bunları günlük hayata entegre etme ve yaratılan değer ile hayatı daha yaşanabilir hale getirme uğraşı olarak tanımlamaktadır.<sup>28</sup> Fırsat ve fırsatları yakalama anlayışı birçok araştırmacının üzerinde durduğu bir konu halini almıştır. Lounsbury fırsat kavramına eşitsizlikler kavramı üzerinden yaklaşmış ve girişimciliği fırsatları elde etmek için eşitsizlikleri vurgulayarak alternatif üretim süreçlerinin optimizasyonunu sağlama sanatı olarak tanımlamıştır.<sup>29</sup> Fırsatları algılayıp takip edebilmek için şüphesiz ki girişimcinin esnek bir yapıda olması gerekmektedir. Fırsat kavramına esneklik açısından yaklaşan tanımlardan birisi de Bygrave ve Hofers'e aittir. Bu tanıma

<sup>24</sup> Dollinger, M. J. (1999). *Entrepreneurship*. Prentice Hall, 4.

<sup>25</sup> Gartner, W. B. (1988). Who is an Entrepreneur? Is The Wrong Question. *American Journal of Small Business*, 12(4), 11.

<sup>26</sup> Lundström A. Stevenson, L. A. (2005). a.g.e. 43.

<sup>27</sup> Arıkan, S. (2004), a.g.e. 50.

<sup>28</sup> Bozkurt, R. (2000). Girişimci ve Rol Bilinci. *İş Fikirleri Dergisi*, 2000 (12), 86-94

<sup>29</sup> Naktiyok, A. (2004). *İç Girişimcilik*. İstanbul:Beta Yayınevi

göre girişimciliğin içerisinde fırsatlar temelinde işletmesini şekillendirme yatmaktadır.<sup>30</sup> Bu tanımlamalar çerçevesinde ele alındığında girişimcinin “kendi işini kurma fırsatı ve çalışma” boyutunun vurgulandığı görülmektedir.

Fırsat ve örgütlenme becerisi açısından girişimcilik tanımına yaklaşan Morris’e göre girişimcilik; bir fırsattan faydalanmak için kaynakların eşsiz bir bileşimini bir araya getirerek değer yaratma süreci olarak tanımlanmaktadır.<sup>31</sup>

Fırsat kavramı tıpkı girişimcilik gibi içerik olarak geniş bir yapıdadır. İki kavramın da içerisinde bulunan başka bir özellik ise risk kavramıdır. Frank Knight 1921 yılında ortaya koyduğu çalışmasında girişimcilik içerisinde risk kavramına değinmiş ve ilk defa girişimcilik temelinde belirsizlik ile risk arasındaki farkı açıklamıştır. Knight’a göre girişimci belirli oranda riski üstlenmenin yanında asıl olarak gerçek belirsizliği üstlenmektedir. Ona göre iyi bir girişimci başarılı bir belirsizlik üstlenicidir.<sup>32</sup> Benzer çerçevede Erbatu’ya göre risk alma makul bir başarısızlık maliyeti olan faaliyetlere kaynak aktarılması olarak tanımlanmaktadır.<sup>33</sup> Bu çerçevede ele alındığında girişimcinin “risk alma” boyutunun vurgulandığı görülmektedir.

## 1.2. Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik kavramı yukarıda bahsedildiği gibi, çok boyutluluğu sebebi ile birçok farklı alanın araştırmalarına konu olmuştur. Hayatı çok farklı açılardan etkileyen bu kavramın önemi sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçtikçe artmış ve kavramın içeriği de aynı doğrultuda yenilenmiştir. Günümüz dünyası önceki yüzyıllarda olduğu gibi uzun zaman aralıklarında değişimlere sahne olan bir yapıda değildir, özellikle bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve bilgi alışverişindeki hız ekonomik rekabeti de artırmış ve üretim aktörlerinin ekonomideki yerini eskisinden daha kaygan bir zemine oturtmuştur. Günümüzde ekonomideki bu değişimin ve gelişmenin baş aktörünün yenilik temelinde düşünen girişimciler olduğu kabul edilmektedir.<sup>34</sup>

<sup>30</sup> Mueller, S. T., Anisya S. (2001). Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness, *Florida International University, Miami, National Academy of Management, Journal of Business Venturing*, 16(1), 51-75.

<sup>31</sup> Lin, B. W., Li, P. C., Chen J. S. (2006). Social Capital, Capabilities, And Entrepreneurial Strategies: A study Of Taiwanese High-Tech New Ventures, *Technological Forecasting & Social Change*, 73, 168–181.

<sup>32</sup> Praag, C., Mirjam V. (1999). Some Classic Views on Entrepreneurship, *De Economist*, 147, 322.

<sup>33</sup> Erbatu, G. (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 7-8.

<sup>34</sup> Özkul, G., Dulupçu, M. (2007, Aralık). Kişisel Gelişimin Girişimci Tipleri Üzerine Etkisi: Antalya-Isparta İllerinde Bir İnceleme. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 67-92.

Ayrıca, günümüzde bireylerin mutluluğu, ihtiyaçları doğrultusunda alabildikleri ürün ve hizmetler tarafından ne kadar tatmin edildikleriyle ilgilidir. Bu yüzden alınan hizmet ve ürünlerin kalitesinin artması, aynı zamanda fiyatının düşmesi bireylerin yaşantısını kolaylaştıran en önemli faktörlerdir. Bu faktörün gerçekleşmesi için ekonomik rekabetçiliğin başlaması önem kazanmaktadır. Bu yönden girişimciler, rekabetçiliğin devamı içerisinde önemli bir yapı taşıdır.<sup>35</sup>

Bu temelde gerek literatür genelinde gerekse girişimciliğin özü gereği kavramın önemini ekonomik ve sosyal kalkınmaya etkisi açısından iki ana boyutta incelemekte fayda vardır.

### 1.2.1. Girişimciliğin ekonomik kalkınma açısından önemi

Girişimcilik ekonomik kalkınmanın itici gücü olarak kabul edilmektedir. Kavramın özünde yer alan yenilik ve yaratıcılık kavramları ekonominin daha yüksek düzeyde bilgi odaklı hale gelmesine katkıda bulunurken girişimci bireylerin ekonomi içerisindeki varlığı buradaki insan faktörüne de vurgu yapmaktadır. Girişimcilik kavramının ekonomik kalkınmadaki yeri, içinde faaliyet gösterilen ekonomideki girişimci ekosistemin varlığı ve nitelikleri ile doğrudan ilgilidir.

Girişimci ekosistem kavramı girişimcilik olgusunun gelişmiş olduğu ekonomilerde sıklıkla kullanılmakla beraber içerik bakımından “Nasıl girişimci ekonomi olunur?” sorusuna cevap niteliği taşımaktadır. Konu ile ilgili detaylı araştırma yapan kuruluşlardan birisi olan Financial Times’in tanımına göre girişimci ekosistem girişimcilik kavramının kolektif ve sistematik yapısına atıfta bulunmaktadır. Özel ve kamu aktörlerinin bir arada olduğu bir yapıyı anlatan “Girişimci Ekosistem”; ülkenin üretim gücünü, bilgi birikimini ve vizyonunu yeni girişimcilere anlatabilme yeteneği ile ilgilidir.<sup>36</sup>

Isenberg’e göre girişimci ekosistem altı ana başlıkta toplanabilecek bileşenlerden oluşmaktadır. Bu bileşenler:<sup>37</sup>

- Hata ve riske karşı toleransa sahip ve geçirgen bir kültür,
- İşleyen politikalar ve liderlik,

<sup>35</sup> Göksel, A., Aydın, B. (2011). Gender, Business Education, Family Background and Personal Traits; a Multi Dimensional Analysis of Their Affects on Entrepreneurial Propensity: Findings From Turkey. *International Journal of Business and Social Science*. (2)13, 35.

<sup>36</sup> İnternet: Financial Times: *Definition of Entrepreneurial Ecosystem*. Web: <http://lexicon.ft.com/term?term=entrepreneurial-ecosystem> adresinden 24.08.2014’da alınmıştır.

<sup>37</sup> Isenberg, D. (2010). How to Start an Entrepreneurial Revolution?. *Harvard Business Review Article*, 5.

- Finansal kaynaklara erişim kolaylığı (melek yatırımcılar, girişim sermayesi, mikro krediler vb.)
- Yeterli beşeri sermaye (nitelikli işgücü ve iyi yetişmiş bireyler)
- Girişim dostu pazarlar ve ürünler
- Geniş bir kurumsal ve yapısal maddi destek setinin varlığı.

2013 yılı Dünya Ekonomik Forumunda girişimcilik ekosistemi ile ilgili yapılan oturumda ise bu kavrama iki önemli özellik daha eklenmiştir. Bu özellikler büyük üniversitelerin varlığı ve kolaylaştırıcı kuruluşlar ile ülkedeki danışmanlık sisteminin varlığı olarak belirtilmiştir.<sup>38</sup>

Girişimcilik kavramının ekonomiye etkisine bakıldığında girişimcinin rolleri gereği içinde bulunduğu toplumun ilerisinde düşünen kişiler olmasından da hareketle toplumu yeni kavram ve teknolojiler ile tanıştırma sorumluluğu göze çarpmaktadır. Ekonominin yeni teknoloji ya da üretim teknikleri ile tanışması daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynakları harekete geçirmekte ve ekonomideki kaynak kullanım verimliliğini artırmaktadır.<sup>39</sup>

Girişimci bir ekonomide, teknoloji odaklı yeni kurulan firma sayısı da fazladır. Yeni kurulan firmalar belirli bir konu etrafında özelleşmiş ve üretim güçlerini sahip oldukları yenilik içeren ürün üzerine geliştirmişlerdir. Bu durum da ekonominin iş bölümü temelinde (Örneğin mesafe sensörleri üzerine bir ürün geliştiren bir firmanın ürün tasarımlarını endüstriyel tasarım üzerine uzmanlaşmış başka bir firmaya yaptırması) özelleşmesini gerektirmektedir. Yeni firmaların kar amaçlarına ulaşabilmek için farklı üretim aktörlerini organize etmesi ve dış kaynak kullanımını artırması ödemeler vasıtası ile paranın ekonomideki dolaşım hızını da artırmakta ve ekonomiyi çok daha verimli hale getirmektedir.

Girişimciliğin ekonomik kalkınmaya etkisinin özellikle yenilik temelinde ele alınmasının sebebi dünyadaki üretim yapısının ve katma değer döngüsünün yenilik süreçleri üzerinden şekillenmesidir. Bu kapsamda toplumların yeniliğe gerekli uyumu göstermeleri ülkeler ve ekonomiler için stratejik bir hedef halini almıştır. Girişimcilik düzeyinin yüksek olduğu ekonomilerde yeniliğe uyum kabiliyeti de aynı oranda yüksektir.

<sup>38</sup> World Economic Forum, (2013). *Industry Agenda, Entrepreneurial Ecosystems Around the Globe and Company Growth Dynamics, Report Summary for the Annual Meeting of the New Champions 2013*, Davos: World Economic Forum.

<sup>39</sup> Üzülmöz, H. (2008). Girişimcilik ve Konya'da Girişimciliğin Geleceği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 21-31.

Bu durum küresel rekabette girişimcilik düzeyi yüksek ekonomileri bir adım öteye taşımaktadır.

Girişimciler yeni düşüncelerin geliştirilmesini hızlandırdığı gibi yeni endüstrilerin de doğmasına yol açmaktadır. Girişimcilik özünde hızla büyüme potansiyeli yüksek sektörler yarattığı için ekonomik kalkınmayı hızlandırma anlamında da etkisi oldukça büyüktür.<sup>40</sup>

Ekonomik büyümenin, yeni şirketler ve teknolojiler temelinde hızlanması, yeni aktörlerin piyasaya girmesi, bir ekonomide büyüme sinerjisi yaratılması, gerekli koşullardan birisi olan rekabet etkisinin de ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.<sup>41</sup> Girişimci işletmeler ürün veya hizmetlerini farklılaştırabilmek ve pazarda tutunabilmek adına birtakım yenilikleri süreçlerine entegre ederken, pazarda mevcutta faaliyet gösteren işletmeler de ortaya çıkan yeni durum ile rekabet edebilmek adına yeni arayışlar içerisine girecek ve örgütlerini yeniden gözden geçireceklerdir. Bu durum ekonomideki rekabet etkisini arttıracak ve sunulan mal ya da hizmetlerin birbirlerinden fonksiyonel olarak farklılaşmasının yolunu açacaktır. Rekabet etkisinin artırılması piyasada daha etkin firmaların ortaya çıkmasına ve üretim düzeyinde kalite ile katma değer artırılmasına sebep olacaktır.

Girişimcilik etkisiyle artan rekabet koşulları bir yandan firmaları daha rekabetçi olmaya doğru itmekte iken diğer yandan daha verimli koşullar altında üretim yapmaya sevk etmektedir. Girişimcilik ile ortaya çıkan yeni bir ürün ya da teknolojinin ekonomiye etkisi sadece o sektör ile sınırlı kalmamakta, kullanılan yöntem ya da teknolojiler farklı üretim veya hizmet alanları için de yol gösterici olabilmektedir. İlham alma etkisi olarak da tanımlanabilecek bu olgu girişimcilik vasıtası ile bir sektörde ortaya çıkan yeniliğin farklı sektörlerde de kullanılması olarak ekonomide kendini gösterir. Bu sayede bir yandan yenilik ve teknolojik süreçler üretime daha fazla dahil edilirken diğer yandan o ekonomideki farklı sektörler arasındaki üretim kabiliyeti de pozitif anlamda artar.

Girişimcilik ekonomiye toplu halde etki ederken gelişmekte olan ülkelerin önemli bir sorunu olan bölgeler arası gelişmişlik farklarına da bir çözüm sunmaktadır. Girişimcilik düzeyinin göreceli olarak daha az kalkınmış bölgelerde artırılması bölge ekonomisini canlandırmakta iken o bölgedeki üretim ya da hizmet temelli sektörlerin nitelikli dönüşümünü de sağlamaktadır. Bu noktada girişimcilik bölgede yatırım yapmayı cezp

---

<sup>40</sup> Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi; Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27-28

<sup>41</sup> Özkan, Ş., Emsen, Ö. S., Gündoğdu, F. ve Aksu H. (2003). Türkiye’de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(4), 148.

etme yoluyla canlandırılmalı ve bir bölgenin üretim kültüründe önemli bir yere oturtulmalıdır.<sup>42</sup>

Bir ekonomide başarılı girişimcilerin varlığı da o ekonomiye dinamizm katan başka bir unsurdur. Başarılı girişimciler bir yandan ekonomide başarılı görülen noktaların ön plana çıkmasını sağlarken diğer yandan girişimci adaylarına örnek olmakta ve girişimciliğin teşvikini sağlamaktadır. Bu noktada ülkeler ekonomik imajlarını geliştirebilmek adına başarılı girişimcilerini ön plana çıkarma yoluna gitmektedirler. Bir ekonomide başarılı girişimcilerin varlığı ve bunların başarılı hale gelmesine uygun ortamı sağlayan yasal düzenlemelerden, üretim kültürüne kadar olan koşulların tümü o ekonomiyi bir cazibe merkezi haline getirmekte ve ekonomiye yapılan doğrudan yabancı yatırım miktarını artırmaktadır. Göreceli olarak daha fazla doğrudan yabancı yatırım ( Foreign Direct Investment – FDI) çekebilen ekonomiler için hem istikrar olgusu gelişmekte hem de ülkedeki kalkınma üretim odaklı hale gelmektedir.

Girişimciler temel olarak bireylerin ve toplumun ihtiyaçları temelinde hareket ettiklerinden ortaya çıkan ürünlerin küresel açıdan uygulanabilirliği de yüksek olmaktadır. Bu durum, yeni firmaların ortaya koydukları yenilikleri ve uluslararası faaliyet gösterebilme becerisini artırmaktadır. Girişimcilik ile ortaya konan ürün ve teknolojiler o ekonomideki daha büyük aktörlerin dikkatini çekmekte ve bu durum rekabet etkisinin yanında ortak üretim ya da çıkarlar temelinde işbirliği etkisi de yaratmaktadır. Bu sayede ekonomideki ortaklık bilinci gelişirken aynı zamanda ortaya konan kazan-kazan modelleri ile rekabet gücü yüksek firmalar ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu bilgilerden hareketle girişimciliğin ekonomik kalkınma için giderek daha fazla anahtar rol oynamaya başlayan bir kavram olduğu ortaya çıkmaktadır. Devletler girişimcilik düzeylerini önemsemekte ve bunu artırabilmek için ulusal ya da bölgesel politikalarında bu duruma ciddi ölçüde yer vermektedirler. Ülkemizde de buna benzer bir durum söz konusudur. Örneğin, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan 2011-2014 Türkiye Sanayi Strateji Belgesinde girişimciliğe ilişkin temel sanayi politikası öncelikleri arasında KOBİ'lerin ve girişimlerin rekabet güçlerinin artırılması için eğitim ve danışmanlık hizmetlerini sağlanması ve bu kapsamda piyasadaki yatırımcıların daha doğru karar vermesine imkân tanıyacak bir "Girişimci Bilgi Sistemi" kurulması planlanmaktadır. KOSGEB tarafından hazırlanan 2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planında da

<sup>42</sup> OECD, (2003). *Entrepreneurship and Local Economic Development*. Fransa: OECD, 39.



girişimcilik kalkınma için ana başlıklardan birisi olarak ele alınmış ve plandaki beş ana stratejik hedeften birisi olarak girişimciliğin geliştirilmesi ve desteklenmesi belirlenmiştir. Ayrıca Türkiye’de girişimciliğin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi amacıyla “KOSGEB KOBİ ve Girişimcilik Ödülleri”; Yılın Başarılı KOBİ Büyük Ödülü, Yılın Başarılı KOBİ Ödülleri ve Yılın Başarılı Girişimci Ödülleri olmak üzere üç ana ve sekiz alt kategoride verilmektedir.<sup>43</sup> Bölgesel Kalkınma Ajansları da oluşturdukları bölge planlarında girişimciliği artırmanın bölgesel kalkınma için büyük önem arz ettiğini belirlemiş ve bu alanda stratejiler geliştirmişlerdir. Bununla birlikte 10. Ulusal Kalkınma planında da ülkedeki girişimcilik düzeyinin hızlandırıcı mekanizmalar vasıtası ile yenilik temelli olarak artırılması ana stratejilerden birisidir.<sup>44</sup> Girişimcilik kavramı sahip olduğu çok yönlülük ile başta ekonomi olmak üzere birçok açıdan toplumların geleceğine etki etmeye devam edecektir.

### 1.2.2. Girişimciliğin sosyal kalkınma açısından önemi

“Kalkınma”, bir kavram olarak çok yönlü ve bütüncül bir anlam ifade etmektedir. Temelde iktisadi kalkınma ve beşeri kalkınma olarak kategorize edilmekle beraber bu kavramın da temel aktörü tıpkı girişimcilikte olduğu gibi insandır. Girişimcilik kavramı ekonomiyi etkilediği kadar sosyal hayatı da etkilemektedir. Girişimcilik kavramının uygulayıcısı olan girişimci yukarıda da tanımlandığı üzere farklı kaynakları bir araya getirerek yeni bir değer yaratan kişiye denmektedir. Bu kaynakları bir araya getirme sürecinde girişimcinin rolü toplum açısından öncü olmak ve toplumu yeni bir ürün veya hizmet ile tanıştırmak onun kendini geliştirmesini sağlamaktır.<sup>45</sup> Girişimcinin kişilik özellikleri arasında sayılan kendini ifade edebilme yeteneği, iletişim ve organizasyon kabiliyetleri toplumdaki girişimci sayısının çoğalması ile topluma sirayet edecek ve sosyal iletişimin gelişmesi ile toplumsal kaynaşmayı da artıracaktır. Bu özellik aynı zamanda toplumsal mobilitenin artırılmasına, sınıflar arasındaki geçişin kolaylaştırılmasına da olumlu katkı sağlayacaktır.<sup>46</sup>

Girişimcinin kaynakları bir araya toplama ve onu bir iş fikri temelinde değerlendirme niyeti sadece ekonomik kaynaklar için değil, o ülkenin insan kaynakları için de geçerlidir.

<sup>43</sup> İnternet :KOSGEB Ödülleri. (2013). Web: <http://www.turkiyegirisimcileri.org/sayfalar/sayfa/params/tip-sayfa/id-2/mevzuat.html> adresinden 15 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.

<sup>44</sup> Bakanlar Kurulu Kararı (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).

<sup>45</sup> Yelkikalan, N. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 52.

<sup>46</sup> Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin Temel Bilgileri*. (1. Basım). Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 18-19.

Bu çerçevede girişimciler ülkenin insan kaynaklarının daha verimli kullanılmasına ve üretim odaklı işlere kanalize edilmesine yardımcı olmaktadır. Girişimciliğin özündeki yenilik unsuru da insan kaynaklarının yeterli seviyede kullanılabilmesi için bir gelişme gereksinimi doğurmaktadır, bu da toplumun sosyal seviyesini (eğitim, kültür, dil vb.) geliştirmektedir. İnsan kaynaklarının daha verimli kullanılması konusunda girişimciliğin getirdiği olumlu etki, kamu istihdamının toplam istihdam içerisindeki payının azaltılmasına katkıda bulunmakta ve bu yolla insan kaynaklarının sosyal kalkınmaya daha doğrudan etkisi bulunan piyasa ekonomisine yönlendirilmesini sağlamaktadır.<sup>47</sup>

Girişimciliğin içeriğinde bulunan yenilik kavramı insani gelişmenin yanında toplumun yeniliğe adaptasyon kabiliyetini de geliştirmekte ve bu yolla sosyal kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Girişimcilik çalışmamızda da incelendiği üzere kendi içerisinde çeşitli türleri olan bir kavramdır. Kadın girişimciliği, engelli bireylerin girişimciliği, genç girişimciler gibi girişimcilik türleri bir yandan toplumdaki sosyal içerme seviyesini artırırken diğer yandan bu bireyler için fırsat eşitliği yaratmakta ve çeşitli dezavantajlı grupların da kendilerini girişimcilik yolu ile ifade etmelerine fırsat tanımaktadır. Ülkedeki girişimci sayısının artması ve başarılı girişimcilerin ortaya çıkışı bu kişileri toplum gözünde birer rol modele dönüştürecektir. Bu durum özellikle gençler üzerinde daha üretken, yenilikçi ve üretim odaklı fikirlere yönlendirmeyi sağlayacak ve sosyal olumsuzlukların azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

Başarılı girişimcilerin varlığı rol model etkisinin yanında toplumun girişimcilik kavramına bakışını da olumlu yönde etkileyecektir. Bu sayede aileler çocuklarını girişimci olma yönünde daha fazla teşvik edecekler ve girişimci bireylerin potansiyel başarısızlıkları başta sosyal çevreleri olmak üzere toplum tarafından daha fazla tolerans gösterilen bir yapıya kavuşacaktır. Bu durum da sosyal açıdan bir anlayış değişikliğini gerçekleştirmekle beraber ülkedeki girişimci ekosistemini de geliştiren bir unsur olacaktır.

### 1.3. Girişimcinin Özellikleri

Girişimcilik kavramı üzerine yapılan araştırmaların öznelerinden birisi olan girişimci kavramı araştırmacılar tarafından çok boyutlu bir şekilde incelenmiş ve bu kavramın birçok özelliği ortaya konmuştur. Girişimcilik kavramının ekonomik içeriğinin yanında sosyal ve kültürel açıdan da anlam taşıması sebebiyle girişimcinin özellikleri bu boyutlardan da ele

<sup>47</sup> İlhan, S. (2004). Girişimcilik ve Sosyo-Ekonomik Süreçteki Rolü. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 72.

alınmış ve girişimci bireyler psikolojik özelliklerinin yanında her şeyden önce yaşadıkları sosyo ekonomik çevrenin bir ürünü olarak değerlendirilmişlerdir.<sup>48</sup> Girişimcilerin taşıdıkları özellikler ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu özellikler niteliklerine göre doğuştan ya da sonradan kazanılabilen veya psikolojik ile sosyal temelli bazı farklı perspektifler ile ayrılabilir. Bu görüşler çerçevesinde genel kabul görmüş bir özellikler listesi oluşturmanın zorluğu ile beraber öne çıkan özellikleri literatürde aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir.

**Çizelge 1.1. Girişimci Özellikleri ve Literatür Taraması**

<b>Nitelik</b>	<b>Araştırmacılar</b>
Yenilikçi	Herron, 1992; Geisler, 1993; Drucker, 1998b; Daft, 2005; Hisrich vd., 2005; Hitt vd., 2005; Küçük, 2005
Risk alan	Geisler, 1993; Johnson ve Hayes, 1996; Drucker, 1998b; Hisrich vd., 2005, Hitt vd., 2005; Küçük, 2005; Zhao vd., 2005; Hewison/Badger, 2006, Shapero, 1975
Değişim Odaklı	Luchsinger/Bagby, 1987; Herron, 1992; Hisrich vd., 2005; Hitt vd., 2005
Fırsatlara Odaklanmış	Corbett/Hmieleski, 2005; Hitt vd., 2005
Yaratıcı	Daft, 2005; Hitt vd., 2005; Hewison/Badger, 2006
Gelişmiş İletişim Becerisi	Hitt vd., 2005
Proaktiflik	Hisrich vd., 2005
Yüksek Başarı Güdüsü	Daft, 2005
Duygusal Zeka	Hitt vd., 2005
Kararlarda Israrlılık	Akyüz, Gedik, Yıldırım, 2006
İşbirliği Yapma	Luttunen, 2000
Teknik Bilgi Üretebilme	Luttunen, 2000
Çok Yönlü Düşünme	Akyüz, Gedik, Yıldırım, 2006
İyi Gözlemci Olma	Levenburg, 2006
Öğrenmeye Açık Olma	Casson, 2003

Kaynak: İşcan Ö, Kaygın E, 2011; Bayraktar S., 2011; Arthur S.J., Hisrich R.D. 2011; Bozkurt Ö, 2011; Özkan Ş. vd 2003. ; Akyüz C. vd 2006 ‘dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

#### **1.4. Girişimci Olmayı Etkileyen Faktörler**

Girişimcilerin düşünceden uygulamaya geçtikleri önemli bir aşama olan karar verme süreci öncesinde bu kararı etkileyen faktörlerin tespiti ve açıklaması da önemli bir hal

<sup>48</sup> Bozkurt, Ö., Alparslan M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 10.

almaktadır. Girişimcilere iş kurma sebepleri sorulduğunda “Neden?” sorusuna verilen cevabın derinliklerindeki sebepler onların hikâyelerinin başlangıcını oluşturmaktadır. Girişimci olma sebeplerini araştırma aynı zamanda disiplinler arası bir boyut da kazanmış ve literatürdeki çalışmalar da farklı disiplinler temelinde şekillenmiş, “Bireyler neden girişimci olurlar?” sorusu temelinde bunu belirleyen ve etkileyen faktörleri ortaya koymuştur.

Girişimci olma motivasyonu literatürde genellikle itme ve çekme (push and pull) faktörleri adı verilen kavramlar ya da kişinin bireysel özellikleri çerçevesinde açıklanmaya çalışılmaktadır. Araştırmalar çoğunlukla yeni bir girişimin bazı durumların itme ya da çekme etkisi ile oluştuğunu göstermekle beraber bu durumların arkasında mevcut yaşam tarzı, çocukluk yaşantısı ya da bireysel özellikler gibi etkenlerin bulunduğunu ortaya çıkarmaktadır.<sup>49</sup> Aşağıdaki bölümde detaylı olarak da incelendiği gibi bazı bireyler, girişimin içerisinde iş tatminsizliği, kariyer çıkmazı, işini kaybetme gibi olumsuz etkenler yüzünden çekilirken<sup>50</sup>, bazıları ise ileri eğitim düzeyi ya da iş fırsatlarını görebilme gibi olumlu etkenlerden dolayı girişimciliğin içine itilmektedir.<sup>51</sup>

Çalışmamızın bu bölümünde girişimciliği belirleyen ve etkileyen faktörler ele alınmıştır.

#### *Girişimci olmayı etkileyen ekonomik faktörler:*

Genel ekonomik koşullar altında tüm iş kollarında, sıradan ya da üst düzey herhangi bir çalışanın elde edebileceği gelirin bir üst limiti vardır. Yetenek ve deneyimleri fark etmeksizin insanların bu durumda daha fazla gelir elde etmesinin bir imkânı yoktur.<sup>52</sup> Bu durumdan kurtulmak ve elde edilen karın tamamının kendisine kalma amacını benimsemek, diğer bir deyişle ekonomik tatmin duygusunu yaşama isteği girişimci olmayı etkileyen sebepler arasındadır. Ekonomik açıdan gelecek kaygısı yaşayan ve girişimci özellikler taşıyan bireyler yeni bir iş kurmayı geleceklerini garanti altına alma yöntemi olarak görebilir ve bu doğrultuda hareket edebilirler. Çalışmamızda, kendi işini kurma fırsatı ve çalışma faktörü olarak ele alacağımız bu konu çerçevesinde bireyler bir işin

<sup>49</sup> Martin, M. J. C. (1984). *Managing technological innovation and entrepreneurship*. Reston, VA.:Reston Publishing.

<sup>50</sup> Kets de Vries, M. F. R. (1977). The entrepreneurial personality: A person at the crossroads. *Journal of Management Studies*, 14(1), 34–57.

<sup>51</sup> Krueger, N. (1993). The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(1), 5–21.

<sup>52</sup> Erdoğmuş, N. (2007). a.g.e.

fırsatlar sunmasını emniyetli ve garantili olmasından daha önemli görebileceği de irdelenmektedir.

Çoğu zaman girişimci olma isteğinin içerisinde maddi tatminin yanında kişinin bu amacına nasıl erişeceği noktasında bir araç olarak görülen iş fikrinin de önemi büyüktür. Bu çerçevede girişimcilerin ürettikleri yeni fikir ve ürünler onların hayallerine ulaşmaları için bir araç halini alır. Bu kişiler genellikle çalıştıkları işlerde kendi özgün fikirlerini uygulamaya fırsat bulamazlar ve daha yüksek gelir yolunda fikirlerini kendilerini ifade eden bir araç olarak görürler.<sup>53</sup> Yenilik yaratma faktörü içerisinde de incelenen konu içerisinde bireyler yenilik yaratma ve bunu ekonomik bir değere dönüştürme yeteneğini kendinde görebilmekte ve başkalarının aklına gelmeyen şeyleri düşünme becerisinin ekonomik karşılığını alma beklentisi içerisinde olabilmektedirler.

Yukarıda bahsedildiği üzere bazı girişimciler birtakım olumsuz faktörler sebebiyle girişimciliğin içine çekilebilmektedirler. Bu negatif faktörler bazı insanları girişimci olmaya iterken bazılarının ise girişimcilikten uzak durmasına sebep olmaktadır. Çalışmamızda yeni iş kurma güçlüğü faktörü olarak incelenen bu konu çerçevesinde ekonomik ortamın uygunsuz oluşu, karmaşık ve idari süreçlerin varlığı, yetersiz finansman desteği ve yeni iş kurma konusundaki bilgi eksikliği bu faktörün alt bileşenleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

#### Girişimci olmayı etkileyen sosyal faktörler:

Girişimcilik toplumsal bir olgudur ve sosyal bir karaktere sahiptir. Bu sebeple sosyal olaylar girişimciliğe bakış açısını etkilemektedir. Toplumda girişimci değerlerin kabul görmesi ve onaylanması, girişimci potansiyeli bulunan insanların teşvik edilmesi girişimci olmayı etkileyen sosyal faktörler arasında sayılabilmektedir.<sup>54</sup>

Kişilerdeki fazla kazanma arzusu; kişilerin kazandığı ve harcadığı miktarların başkaları tarafından bir başarı ölçüsü gibi değerlendirilmesinden ileri gelmektedir. İyi bir iş kurmak ve bu sayede iyi bir itibar kazanmak toplum içerisinde kişilerin sosyal statülerine olumlu etkiler yapmaktadır. Bu sebeple sosyal statüsünü geliştirme güdüsü ile girişimcilik motivasyonunun artışı doğru orantılıdır.<sup>55</sup> Kendi işinin patronu olmak ve bir işadamı olarak anılmak sosyal statünün yanında kişide bir özgürlük hissi yaratmakta ve bu his de toplum tarafından kabul görmektedir. Kişinin kendi kararlarını gerçekleştiriyor olması ve toplum

<sup>53</sup> Akdemir, A. (2000). *İşletme Bilimine Giriş*. Eskişehir: Birlik- Ofset Yayıncılık.

<sup>54</sup> Roper, S. (1998). Entrepreneurial Characteristics, Strategic Choice And Small Business Performane. *Small Business Economics*, 11(24), 11.

<sup>55</sup> Eren, E. (1998). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

önünde güçlü bir portre çizmesi onun girişimciliğe bakışını etkileyen önemli bir faktördür. Çalışmamızda başarı ihtiyacı faktörü olarak incelenen konu kapsamında kişinin kendi çalışma hedeflerini seçmek istemesi ve tek başına çalışıyor olmanın vermiş olduğu özgürlük hissi toplum tarafından daha fazla kabul görmesini sağlayan unsurlar arasındadır.

Girişimci olmayı etkileyen sosyal faktörler arasında en önemlilerinden birisi aile faktörüdür. Kişinin çocukluğundan bu yana ailesi tarafından yetiştirilme tarzı, verdiği kararlarda aile desteğinin olması ve kişinin girişimcilik anlayışının aile tarafından onaylanması girişimci olma konusunda başlıca motivasyon faktörleri arasında sayılabilir. Çalışmamızda aile desteği faktörü altında incelenen bu olgu ailenin erken yaşlardan itibaren kişiyi teşvik ettiği süreç onun sadece eğitim şeklini değil, hayata bakış açısını da etkilemektedir. Bu etki literatürde teşvik edici etki, kısıtlayıcı etki ve kararsızlık yaratıcı etki olarak ayrılmıştır.<sup>56</sup> Kişiyi erken yaşta ailesi tarafından yüklenen girişimcilik özellikleri, o kişinin gelecekte gerçekleştireceği girişimcilik faaliyetlerinde ana motivasyon kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile hem rol model olma, hem de destek olma konusunda girişimciye motivasyon sağlar. Wang ile Wong'un araştırmasına göre ailesinde girişimci olan insanların kendi işletmelerini kurma olasılığı daha fazladır.<sup>57</sup> Eğer aile ve çevre içerisinde girişimcilik destekleniyorsa kişi yeterli donanıma ve maddi olanaklara sahip olduğunda girişimci kültürü yerleşmiş olur.<sup>58</sup>

Toplumun girişimcilere verdiği değer ve onların iş kurma noktasındaki cesaretini teşviki başarılı olan girişimciler yanında başarısız olanlara da yeni bir şans verilmesini kapsamalıdır. Çalışmada hümanizm faktörü olarak ele alınan bu faktör içerisinde toplumun başarılı olanların yanında başarısız girişimcileri de içermesi bireylerin girişimci olma motivasyonunu etkileyen faktörler arasındadır.

#### *Girişimci olmayı etkileyen psikolojik faktörler:*

Ekonomik ve sosyal faktörler gibi çevresel faktörlerden farklı olarak psikolojik faktörler daha bireysel ve kişinin kendi düşünce yapısı ile doğrudan ilgili bir yapıya sahiptirler. Girişimci olmayı belirleyen psikolojik faktörlerin başında kontrol odaklılığı gelmektedir. Çalışmamızda içsel ve dışsal kontrol odaklılığı temelinde incelenecek bu olgu hakkında literatürde çeşitli görüşler mevcuttur. Kontrol odaklılığı kavramı özünde

<sup>56</sup> İraz, R. (2002, Mayıs). *Bir Risk Toplumu Olarak Bilgi Toplumunda Liderlik*. I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresinde Sunulmuştur, Kocaeli, 941.

<sup>57</sup> Wang, C. K., Wong, P. (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. *Technovation*, (24), 163–172

<sup>58</sup> Demircan, N. (2000). *Girisimcilik ve Girisimcilerin Kisilik Özellikleri Konusunda Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Üniversitesi SBE, Kocaeli, 24.

psikolojide insanın farklı durumlarda davranışlarına nasıl yön verdiği noktasında yapılan araştırmalar ile ortaya çıkmaya başlamış olup Rotter'in 1966 yılındaki çalışmasında yaptığı önemli katkılar ile literatüre bir kavram olarak kazandırılmıştır.<sup>59</sup> Brockhaus ve Horwitz kontrol odaklılığını (Locus of Control); kişinin hayatında meydana gelen olaylar ya da bunların sonuçlarını kendi kontrolünde veya kendi kontrolü dışında olarak algılaması durumu olarak ifade etmektedir.<sup>60</sup> Buna göre içsel kontrolü yüksek olan bir kişi olayların gidişatı üzerinde kendisinin etkili olabildiğini düşünmektedir. İçsel kontrol odaklılığı yüksek kişiler girişimci olma konusunda daha fazla risk alıp daha etken hareket edebilirler. Çünkü bu kişiler verdikleri kararlar veya yaptıkları hareketler ile kendi geleceklerini şekillendirebileceklerini düşünmektedirler. Diğer taraftan dışsal kontrol odaklılığı yüksek kişiler kendi hayatlarında meydana gelen olaylar ve bunların sonuçları üzerinde daha edilgen bir konumda oldukları görüşündedirler. Kişiler, içsel kontrol odaklılığı yüksek olanlara göre verdikleri kararlar ile geleceklerini daha az yönlendirebileceklerini düşündüklerinden girişimcilik konusunda risk alma ve harekete geçme niyetleri daha azdır.

Yapılan çalışmalarda kontrol odaklılığının doğuştan geldiği ancak insanın yaşamı içerisinde iş ortamı, toplumda üstlenilen rol ve sorumluluklar, kültürel faktörlerin, bu özelliğin gelişiminde önemli rol oynadığını göstermektedir.<sup>61</sup> Kontrol odaklılığı ile girişimcilik potansiyeli arasındaki ilişki temelinde yapılan çalışmalar arasında ön planla çıkanlardan birisi olan Borland 1974'te 375 işletme öğrencisi arasında yapmış olduğu çalışmada girişimcilik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin içsel kontrol odaklılığının da aynı şekilde yüksek olduğunu tespit etmiştir.<sup>62</sup> Öğrencilerin girişimcilik düzeyleri, meslek tercihleri ve kontrol odaklılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen Brockhaus yaptığı çalışmada ekonomi öğrencilerinin içsel kontrol odaklılığının diğer gruptakilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.<sup>63</sup> Aynı şekilde başarılı girişimcilerin veya işletme sahiplerinin de diğer gruplara oranla daha yüksek içsel kontrol odaklılığına sahip oldukları yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur.<sup>64</sup>

<sup>59</sup> Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80.

<sup>60</sup> Brockhaus, R. H., Horwitz, P. S. (1986). a.g.e. 25.

<sup>61</sup> Mueller, S. T., Anisya S. (2001). a.g.m. 51-75.

<sup>62</sup> Borland, C. M. (1974). *Locus of control, need for achievement and entrepreneurship*. Unpublished Dissertation. University of Texas, USA.

<sup>63</sup> Brockhaus, R. H. (1975). I-E locus of control scores as predictors of entrepreneurial intentions. *Proceedings of the Academy of Management*, 433-435.

<sup>64</sup> Avşar, M. (2007). Yükseköğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama. Adana, 14.

Kişilerin risk alma eğilimi de girişimci olmayı etkileyen faktörler arasındadır. Risk alma davranışı ile girişimcilik motivasyonu arasındaki ilişki alınan riskin türüne göre değişmekle beraber Frank Knight tarafından yapılan ve daha önceki bölümlerde bahsedilen risk ve belirsizlik ayrımını da bu noktada gözden kaçırmamak gerekmektedir. Çalışmamızda riskten kaçınma faktörü altında yer verilen riske karşı duyarlılık derecesi girişimci kişiliğin oluşmasında ve kişileri fikirden eyleme geçiren önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu hakkında literatürde yapılan çeşitli araştırmalar mevcuttur. Bunlardan başarı motivasyonu ile risk alma eğilimi arasında pozitif bir ilişki tespit eden Mc Clelland<sup>65</sup> ve risk alma eğilim ile toplum içerisinde saygınlık kazanma eğilimini inceleyen<sup>66</sup> Ray'ın çalışmaları dikkat çekmektedir. Risk alma eğiliminin girişimcilik motivasyonuna etkisini açıklamaya çalışan başka bir araştırmacı olan Verheul et al, 2006 yılında Avrupa ve ABD'deki kadın – erkekler arasında girişimcilik eğilimleri ile risk alma davranışlarını incelediği çalışmada risk alma eğiliminin kişinin iş seçimi (girişimci, maaşlı çalışan, yönetici vb.) ile doğrudan ilgili olduğunu tespit etmiştir.<sup>67</sup> Erdem'in girişimcilikte risk alma eğilimi ile eğitim düzeyini incelediği çalışma da literatürde dikkate değerdir. Bu çalışma sonucunda Erdem lise ve dengi eğitimlilerin daha yüksek risk alma düzeyine sahip olduklarını, daha yüksek eğitim almış kişilerin ise daha az risk aldıklarını tespit etmiştir.<sup>68</sup>

Kişilerin girişimcilik kararlarını etkileyen başka bir psikolojik faktör ise başarıma ihtiyacıdır. Mc Clelland'ın 1961'deki çalışmasında<sup>69</sup> kişilerin daha başarılı olma güdüsü içerisinde daha yüksek hırs ve hayalleri olması şeklinde ileri sürülen başarıma ihtiyacı kavramı özünde; başarıma ihtiyacı güdüsü yüksek olan kişilerin içindeki isteğin onların girişimcilik düzeyinin de yüksek olmasına sebep olduğunu belirtmektedir. Literatürde başarıma ihtiyacı kavramı temelinde girişimciler ve girişimci olmayanlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyan Mc Clelland'ın teorisini destekleyen birçok çalışma mevcuttur. Başarıma ihtiyacı özünde bireysel bir özellik içerir ve geleceğe yönelik bir yapıya sahiptir. Bu da, bu kavramı içsel kontrol ile doğrudan ilişkili ve içsel kontrolü harekete geçirerek bireyin iç

<sup>65</sup> Mc Clelland, D. (1965). Need for achievement and Entrepreneurship: A Longitudinal Study, *Journal of Personality and Social Psychology*, 1, 389-392.

<sup>66</sup> Ray, D. (1986). Perceptions of Risk and New Enterprise Formation in Singapore, *Frontiers of Entrepreneurs Research*, Wellesley, M:A, Bobson Collage.

<sup>67</sup> Orman, S. (2009). *Factors Affecting Entrepreneurial Intentions: An Application For University Students And University Graduate Employees*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 42-43.

<sup>68</sup> Erdem, F. (2002). Girişimcilik Eğilimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Başarıma İhtiyacı ve Kontrol Odağı Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma. *10.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Bildiri Kitabı*, 913-920

<sup>69</sup> McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Princeton, NJ: Van Nostrand Reinhold.



dünyasını etkileyen bir yapıya kavuşturmaktadır. Gürol ve Atsan'ın çalışmasında ileride kendi işini kurmak istediğini belirten öğrencilerin başarı ihtiyacının diğerlerine oranla ciddi derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.<sup>70</sup> Tıpkı içsel kontrolü yüksek olan bireylerde olduğu gibi kişilerin daha etken olmasını ve risk alma eğilimini yükseltmesini sağlayan başarı ihtiyacı faktörü girişimcilerin uygulamaya döktükleri fikirlerinin başarısı için azimli ve rekabetçi şekilde çalışmaya teşvik eden unsurlar arasındadır.

Başarma ihtiyacı faktörünün bir sonucu olarak bu ihtiyacın kişiyi daha azimli ve rekabetçi olma noktasında teşvik edeceği değerlendirilmektedir. Bir girişimcinin özellikleri içerisinde de sayılabilecek azimli ve rekabetçi olma faktörü özünde sorumluluk alma, ele aldığı işi sonuna kadar kovalama, çevresini ve etrafındaki kaynakları organize etme, rekabet içerisine girmekten çekinmeme gibi nitelikleri içermektedir.

## **1.5. Girişimcilik Türleri**

Literatürde oldukça farklı açılardan ele alınan girişimcilik kavramı farklı şekillerde oluşabilmesi sebebi ile araştırmacılar tarafından kategorize edilmiş ve bu yolla girişimciliğin çeşitlerine açıklamalar getirilmeye çalışılmıştır. Girişimcilik farklı boyutlarda ele alabilmek için kategorizasyon işleminde genel olarak kavramın içeriğinde bulunan nitelik, büyüklük, mülkiyet ve diğer alt özellikler kullanılmıştır.

### **1.5.1. Niteliklerine göre girişimcilik türleri**

Girişimciliği “nasıl” oluştuğu ve içerisinde ne tip özellikler barındırdığı temelinde ele alan bu kategoride girişimci kişi veya kurumun kim olduğundan bağımsız olarak ortaya çıkan girişimin ne tip özellikler içerdiğine odaklanılmaktadır. Girişimciliği nitelikleri boyutunda ele alan çalışmalar içerisinde üç alt kategori öne çıkmakta olup bu kategoriler şunlardır:

- Yenilikçi / Orijinal girişimcilik,
- İç girişimcilik,
- Kurumsal girişimcilik,

Orijinal ya da diğer adı ile yenilikçi girişimcilik kişilerin kendi hayal güçleri, yaratıcılık ve fikirleri bağlamında piyasa fırsatlarını değerlendirmek suretiyle sıfırdan başlayıp kurdukları girişimlerdir. Çalışmanın girişimci tanımını içeren bölümünde

<sup>70</sup> Gürol, Y., Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics Among University Students: Some insights for entrepreneurship education and training in Turkey. *Education & Training*, 48(1), 25-38.

bahsedildiği üzere Drucker girişimci kavramını değişim kavramı ile birlikte ele almış ve buradan hareketle yenilikçi girişimciliği yeni bir şeyler oluşturma temelinde bir fırsatın yakalanması ve kaynakların bu fırsat temelinde bir araya getirilmesi olarak nitelendirmiştir.

Niteliklerine göre girişimcilik türleri içerisinde ele alınan iç girişimcilik kavramı; genel olarak çeşitli girişimlerde görev yapan çalışanların, kendi girişimcilik potansiyellerinin farkına varıp yeni bir girişim oluşturma sürecini ifade etmektedir.<sup>71</sup> Bu tip girişimcilik genel olarak yenilik ve girişimciliğe değer veren işletmelerde filizlenmekle birlikte işletmelerin çalışanların işle ilgili fikirlerini doğru ölçüde yakalayıp şirket hedeflerine yönetme yeteneği ile birlikte gelişir.

İşletmeler temelinde ele alınan başka bir girişimcilik türü de kurumsal girişimciliktir. Günümüz ekonomik koşullarında tüm üretimi tek başına yapmak büyük firmalar için bir verimsizlik kaynağı ve üretim yapısını yeni teknolojilere entegre etme konusunda bir esneklik yoksunluğunu ifade etmektedir. Kurumsal girişimcilikte genelde büyük ölçekli üretim yapan firmaların da teşvik etmesi ile bunların tedarik süreçlerinde kullanılmak üzere daha küçük düzeyde işletmeler kurulması süreci ele alınmaktadır.<sup>72</sup> Bu girişimcilik türünde büyük ölçekli işletmeler kendilerine tedarikçi olabilecek küçük ölçekli üretim tesisleri kurulmasını teşvik etmenin yanında bunlara teknolojik destek verme, yatırım kararlarında yönlendirme ve işbirlikleri yapma gibi karşılıklı faydaya dayanan bir yapı da oluşturmaktadırlar. Kurumsal girişimcilik çalışmamızda girişimciliğin ekonomiye etkilerinde anlatılan dış kaynak etkisinin de ortaya çıkmasını sağlamakta ve bu sayede firmalar arası işbirlikleri de gelişmektedir.

Bunlara ilave olarak literatürde niteliklerine göre egemen girişimcilik, tepkisel girişimcilik, girişimci girişimcilik, pozitif girişimcilik, durgun bürokratik girişimcilik, çevreci girişimcilik, fırsatçı girişimcilik gibi kavramlar da bulunmaktadır.

### **1.5.2. Büyüklük boyutuna göre girişimcilik türleri**

Girişimciliği büyüklük temelli ele alan bu kategoride işletmelerin büyüklükleri farklı ölçütler ile değerlendirilmekte ve sınıflandırma yapılmaktadır. Bu sınıflandırma işletme büyüklüğü tanımı literatürde net bir şekilde ortaya konulmuş olmamasına karşın büyük girişimciler ile orta ve küçük girişimciler olarak yapılmaktadır.

<sup>71</sup> Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Yayınları.

<sup>72</sup> Top, (2006). a.g.e. 12.

Büyük girişimciler genellikle işletme sahibi olan, kurduğu işletme kurumsallaşma süreçlerini tamamlamış ve işletmenin yönetimi profesyonel yöneticilere devretmiş kişilerdir.<sup>73</sup> Büyük girişimciler girişimcilik düzeyinden işletme yönetimi düzeyine geçmiş olmalarına karşın girişimcilik düzeylerinden sonraki zamanlarda sermayedar, iş melekleri ya da danışmanlık gibi rollerde bulunabilmektedirler. Bu tür girişimcilerin başarı hikâyelerine sahip olması girişimciliğin sosyal faydasının artmasına ve girişimci ekosistemin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Orta ve küçük girişimcilerin sahip oldukları girişimlerde, kurumsallaşma süreci ve şirketlerinin rekabet gücü büyük girişimcilere oranla daha azdır. Bu girişimcilerde genellikle işletmenin birçok fonksiyonunun yönetimi (pazarlama, üretim, satış vb.) tek kişide toplanmakla birlikte ekonomik faaliyetler de bu kişilerin yararına gerçekleşmektedir.

### 1.5.3. İşin mülkiyeti boyutuyla girişimcilik türleri

Girişimciliğe mülkiyet penceresinden bakan bu yaklaşım, temelde girişimcileri kamu ve piyasa ekonomisi odaklı olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Kamu girişimciliği, esasen devlet inisiyatifi ile geliştirilen ve uygulamaya konulan bir girişimin fonksiyonlarının yine devletin atadığı idari kadrolar ile yerine getirilmesi durumudur.<sup>74</sup> Burada kullanılan kaynak kamu kökenli olduğundan kanunlar ile kullanım şekli belirlenmiş ve dış denetime açılmıştır. Kamu girişimciliğinde yönetici bireyler girişimci tanımı içerisinde değerlendiren özellikleri taşıyamayabilecekleri gibi kendi yarattıkları kaynak yerine kamu kaynağı kullanmanın etkisiyle kararlarında özel sektör bakış açısı ile düşünmeyebilirler.

Mülkiyet temelli ayırmda diğer bir odak noktası olan piyasa ekonomisi içerisindeki girişimcilik kendi içerisinde fırsat girişimciliği ile yaratıcı girişimcilik kavramlarını barındırmaktadır. Bu kavramların içeriğinden öte mülkiyet durumu piyasa ekonomisi içerisinde hareket eden gerçek kişilerdedir ve bu kişilerin kararları girişimci tanımı içerisinde değerlendirilen nitelikler temelinde şekillenmektedir.

### 1.5.4. Diğer girişimcilik türleri

Girişimciliğin nitelik, mülkiyet ve büyüklük kalıplarından farklı olarak bu tanımlara dahil edilebilen fakat kendi içerisinde özgün birtakım özellikler barındıran girişimcilik

<sup>73</sup> Demirel, E. T. (2003). *Girişimcilik Kültürü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

<sup>74</sup> Arıkan, (2004). a.g.e. 73.

türleri de bulunmaktadır. Bu türlerden öne çıkanlar Chicken Modeli, Teknogirişim, e-girişimcilik ve sosyal girişimcilik olarak sıralanabilir.

#### Chicken modeli:

Chicken modeline göre işletmenin temel fonksiyonu kar etmektir ve girişimcilik de bu kar amacı çerçevesinde gerçekleşen bir olgudur. Ancak devlet için ekonomik faydanın ölçülemediği bazı durumlarda girişimcilik, ana amacı olan kar etme odağında gelişmeyebilir. Devlet kendisi için stratejik kabul edilen alanlarda girişimcilere birtakım destekler sağlayabilir ve buradan hareketle girişimle oluşan şirketin amaçlarının içerisine doğrudan kar etmenin dışında ekonomik ve sosyal fayda gibi alanlar dahil olabilir.

Buna göre girişimcilik türleri açık pazarda gerçekleşen ve tamamen kar odaklı özel girişimcilik, bazı faaliyetleri hükümetten alınan fonlar ile gerçekleşen girişimcilik ve tamamen hükümet sübvansiyonları ile desteklenen girişimcilik olarak kategorize edilebilmektedir.<sup>75</sup>

#### E-girişimcilik:

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler işletmecilik kavramını da derinden etkilemiştir. Bilişim teknolojilerinin etkinliğini artırması ve internet erişiminin dünyanın her tarafında yaygınlaşması sonucu ticaret anlayışı buna ayak uydurmuş ve e-ticaret kavramı ortaya çıkmıştır.<sup>76</sup> Dünya üzerinde internet temelli ticaretin yaygınlaşması ve işletmelerin birçok fonksiyonlarını internet kullanarak yerine getirebilme kabiliyetine ulaşması literatüre e-girişimcilik kavramının girmesini sağlamıştır. E-girişimcilik özünde yenilikçilik kavramını merkezinde tutan ve internet üzerinden yapılan ticarete dayanan girişimler oluşturmayı ifade eden bir girişimcilik türüdür.

#### Teknogirişim:

Ülkemizde yeni gelişmeye başlayan bu girişimcilik türü ileri teknoloji içeren yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi suretiyle iş kurma sürecini ifade etmektedir. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Teknogirişim kavramı uluslararası rekabet gücü olan, yenilikçi teknoloji düzeyi yüksek ürün ve süreçleri geliştirebilen işletmelerin kurulması olarak tanımlanmaktadır.<sup>77</sup> Bilgi yoğun bir üretim süreci geliştirmeyi işaret eden

<sup>75</sup> Chicken, J. *Yönetim ve Girişimcilik* (çev: Kurt B.). İstanbul: Epsilon Yayınları. (Eserin Orijinali 2002'de yayımlandı), 32-34.

<sup>76</sup> Haşiloğlu, S., Kaya, D., Haşiloğlu S. (2010). E-Girişimcilik Araçları ve Türkiye'de e-girişimciler Üzerine bir Uygulama, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 1.

<sup>77</sup> İnternet: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı <https://biltek.sanayi.gov.tr/Sayfalar/tgsdDetay.aspx> adresinden 01.10.2014'de alınmıştır.

teknogirişim kavramının öznesi olan girişimcilerin genel olarak eğitim düzeyi yüksek olmakla birlikte faaliyet gösterdikleri alanlarda teknik bilgi düzeyleri de yüksektir.

*Sosyal Girişimcilik:*

Girişimciliğe sosyal bir bakış açısı getiren bu kavram son yıllarda gelişmeye başlayan ve literatürde başlı başına ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınan bir yapıya sahiptir. Girişimcilik kavramının bir alt disiplini sayılabilecek sosyal girişimcilik, piyasa odaklı bir yaklaşım ile sosyal bir sorunun çözümüne katkıda bulunmayı temel hedeflerinden birisi haline getirmiştir.<sup>78</sup> Bu açıdan günümüz çalışma hayatındaki iş prensipleri ile toplum için çalışma güdüsünü birleştiren sosyal girişimcilik içerisinde temel olarak sosyal yenilik, sorumluluk ve sürdürülebilirlik kavramlarını barındırır.

Kar, temel amaç olmadığı durumlarda örgütler sosyal faydayı öne çıkarırlar. Bu tip örgütler belirli yönetici kişilerin sahipliğinden ziyade daha katılımcı bir yapı ile var olurlar ve devletten çok topluma yönelik faaliyet gösterirler.<sup>79</sup> Bu tip yapıların temel misyonu sosyal fayda olarak belirlenmiştir. Sosyal fayda misyonunu arka plana atmadan girişimler, tıpkı kar amaçlı bir işletmenin ilkelerinde olduğu gibi gelir maksimizasyonunu hedef alabilirler.<sup>80</sup> Burada gelir maksimizasyonunun amacı kaynak akışındaki sürekliliği sağlayarak sosyal fayda içeren faaliyetlerin ekonomik sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Sosyal girişimciler sürdürülebilirlik için kazanılmış gelire ve kaynak yaratmaya önem verdikleri için bu yönleriyle sivil toplum örgütleri liderlerinden de ayrılmaktadırlar.<sup>81</sup>

Sosyal girişimciler günlük ekonomik hayatta geliştirdikleri yenilikçilik içeren çözümler ile bir yandan hedef kitlenin ihtiyaçları odaklı bir girişim oluştururken diğer yandan sürdürülebilir bir sosyal gelişmenin sağlanmasını hedeflemektedirler. Amaçları ve sahip oldukları nitelikler açısından sosyal girişimcilerin piyasa girişimcilerinden birtakım farkları bulunmaktadır. Bu farklar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

<sup>78</sup> Besler, S. (2010). *Sosyal Girişimcilik*, (1.Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın, 9.

<sup>79</sup> Thompson, J. L. (2002). The World of the Social Entrepreneur. *The International Journal of Public Sector Management*, 15(5), 415.

<sup>80</sup> Peredo, A. M., Mclean, M. (2006). Social Entrepreneurship: A Critical Review of the Concept, *Journal of World Business*, 41, 58.

<sup>81</sup> Boschee, J. (2001). Eight basic principles for non-profit entrepreneurs. *Nonprofit World*. 19 (4), 15-18.

**Çizelge 1.2. Girişimci ile Sosyal Girişimci Arasındaki Farklar**

GİRİŞİMCİ	SOSYAL GİRİŞİMCİ
Yeni ihtiyaçlara odaklanma eğilimindedirler.	Yeni yaklaşımlar aracılığı ile uzun dönemli amaçlara daha etkili bir şekilde hizmet etmeye odaklanırlar.
Pay sahipleri veya kendi adlarına risk alırlar.	Paydaşlar adına risk alırlar.
İş/işletme yaratmaya çalışırlar.	Değişim yaratmaya çalışırlar.
Girişimciyi motive eden temel faktör yeni bir iş kurma, kendi işine başlama ve finansal kazanç elde etme düşüncesidir.	Temel amaçları karı elde etmekten ziyade sosyal değişim ve kendi müşteri grubunun gelişimidir.
Girişimcilerin risk tercihi para ve saygınlık kazanmaya dönüktür.	Sosyal girişimciler sivil toplum ihtiyaçları için sorumluluk ve risk alan kişilerdir.
Temel amacı kardır.	Kar amaçlı aktivitelere de katılabilirler ancak, karı kendi amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak görürler.

Kaynak: Johnson, 2000: 8; Barendsen ve Gardner, 2004: 43; Hasan, 2005: 3 ; Roper ve Cheney, 2005: 95; Sharir ve Lerner, 2005: 7; Akdoğan ve Cingöz, 2006: 51-52; Austin vd., 2006: 6, Özdevecioğlu ve Cingöz,2009 'dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Sosyal girişimcilik piyasa ekonomisi içerisinde anlam kazandığı için ele alınan sosyal sorunun çözümü noktasında ortaya konan girişimlerin finansal sürdürülebilirliği de önemli bir konu haline almaktadır. Sosyal girişimciler piyasadan aldıkları geri bildirimler ile girişimlerini sürekli iyileştirmekte ve piyasa ekonomisi ile entegre bir yapıda gelişmektedirler. Sosyal sistemdeki dengesizlikler bu girişimcilik türünün çıkış noktalarından birisini oluşturmakla birlikte sosyal girişimcilerin amacı da pozitif bir sosyal değişim ile bu dengesizlikleri tersine çevirmektir.<sup>82</sup>

Sosyal girişimciliğin ortaya çıkışı girişimcilik kavramı içerisinde bulunan sosyal etki faktörünü daha fazla ön plana çıkarmış ve girişimcilerin rekabet güçlerinin değerlendirilmesinde sosyal bir parametre eklemiştir. Günümüz rekabet ortamında sosyal faydayı arka planda tutan girişimlerin, sosyal faydayı iş fikrinin merkezinde tutan girişimlere oranla başarı şanslarının daha düşük olduğu da görülmektedir. Bununla birlikte kapitalist ekonomik şartlarda yetişen bireylerin daha bireyseli olmaları sonucundan hareketle toplumsal dayanışma, yardımlaşma gibi duyguların kaybolmaya başlaması sosyal girişimciliğin önünde bir engel olarak tanımlanmaktadır.<sup>83</sup>

## 1.6. Girişimcilik Yaklaşımları

Girişimcilik kavramı, birçok farklı bilim dalının araştırma konusu haline gelmiş ve bu yönü ile disiplinler üstü bir nitelik kazanmıştır. Kavramı farklı açılardan ele alan

<sup>82</sup> Trivedi, C., Stokols, D. (2011). Social Enterprises and Corporate Enterprises: Fundamental Differences and Defining Features, *Journal of Entrepreneurship*, 20(1), 4.

<sup>83</sup> Özdevecioğlu M., Cingöz A. (2009). Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(82), 93.

araştırmacılar girişimciliği açıklamaya çalışmışlardır. Girişimciliğin temelinde insan (girişimci) faktörü bulunması ve ortaya konulan faaliyetin ekonomik çıktılar içermesi sebebi ile girişimcilik kavramı psikoloji ve ekonominin araştırma alanı içerisine dahil edilmektedir. Bununla birlikte girişimciliğin kişisel ya da ekonomik etkilerinin birtakım toplumsal sonuçlar doğurduğu da ortadadır. Bu açıdan girişimcilik kavramı sosyolojik araştırmalara da konu olmuştur. Tüm bu sebeplerden dolayı girişimcilik yaklaşımları çalışmamızda ekonomik, psikolojik ve sosyolojik olarak ele alınacaktır.

### 1.6.1. Girişimcilik ile ilgili ekonomik yaklaşımlar

Girişimcilik kavramının 17. Yüzyılda ortaya çıkmaya başlaması ile birlikte günümüze kadar değişim gösteren ekonomik yaklaşımlar bu kavramı inceleme alanları içerisine dahil etmişler ve farklı açılardan girişimcilik kavramına açıklamalar getirmişlerdir. Her ekonomik akım kendi genel kabulleri ve bakış açıları ile girişimcilik kavramını değerlendirmiş ve tarihsel süreç içerisinde girişimciliği açıklamadaki anlayış da değişikliğe uğramıştır. Girişimciliği açıklayan akımlar içerisinde öne çıkanlar fizyokratlar, klasikçiler ve neo klasikçiler bulunmakla beraber Schumpeter, Frank Knight, Kirner, Casson, Baumol gibi iktisatçılar da bireysel anlamda girişimcilik ile ilgili ekonomik yaklaşımlara katkıda bulunmuşlardır.

Bu süreç içerisinde ele alınan akımlardan birisi Fizyokrasi'dir. Fizyokratlar ekonomide serbestlikten yana olmakla beraber bu görüşün ortaya çıktığı Fransa'nın o dönemde bir tarım ülkesi olması sebebiyle tarımsal üretim odaklı bir düşünceye sahiptirler. Ekonomik sistemin temelini kişisel çıkar ilkesine dayandıran fizyokratlara göre kişisel çıkar insanın kazanç elde etme isteği ya da işbirliği anlayışındaki temel etkenlerden birisidir.<sup>84</sup> Girişimcilik kavramını ilk kez ortaya koyan iktisatçılardan olan Cantillon'un girişimcilik ile ekonomi ilişkisindeki rolü girişimci kavramını bireysel olarak ekonominin merkezine yerleştirmiş oluşudur.<sup>85</sup> Fizyokratların kişi odaklılığının bu dönemde girişimcinin ekonomik sistemin içerisinde ve bir birey olarak ele alınmasında önemli etkisi olmuştur.

Tarımsal toplumdan sanayi toplumuna geçiş ile beraber ekonomi düşüncesinde de değişiklikler yaşanmaya başlanmış ve İngiltere merkezli endüstri devrimi Kapitalizmin

<sup>84</sup> Aşkın A., Nehir S., Vural S. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 59.

<sup>85</sup> Hebert, R. F., Link, A. N. (2006). The Entrepreneur As Innovator. *Journal of Technology Transfer*, Springer Science, 589.

gelişme çağına girmesini sağlamıştır. Üretim biçimindeki değişme ekonomik düşünceleri de etkilemiş ve klasik iktisat düşüncesinin gelişmesini sağlamıştır.<sup>86</sup> Klasik iktisadın savunduğu görüşler arasında da devletin ekonomideki rolünün azaltılması ve özel sermayenin piyasadaki etkinliğinin artırılması bulunmaktadır. Bu sistemde de iktisatçılar girişimciyi sistemin ana aktörleri arasında saymışlardır. Adam Smith, *Ulusların Zenginliği* isimli eserinde girişimciyi ileri görüşlü ve sorumluluk alan kişi olarak tarif ederken Jan Babtiste Say girişimcilik teorisinde endüstriyel gelişmenin aktivitelerini ve aktörlerini belirlemiştir. Endüstriyel gelişmenin aktivitelerini araştırma, uyarılama ve üretim olarak üçe bölen Say uyarılama bölümünde girişimciyi üretim faktörlerini organize eden ve sonuçta ortaya çıkan bilgiyi kullanılabilir ürünlere dönüştüren kişi olarak tanımlamaktadır.<sup>87</sup>

Neo Klasik iktisat anlayışının başlangıcı olan “Marjinal Fayda Devrimi” 19. Yüzyılın sonunda ortaya çıkmıştır. Bu dönemde girişimci ekonomide önemli bir oyuncu haline gelmiştir. Neo-Klasik akımın önemli temsilcilerinden birisi olan Walras’a göre girişimci; toprak sahipleri, işçiler ve sermaye sahipleri (Kapitalistler)’in yanında ekonomi içerisindeki ana oyuncularından birisidir.<sup>88</sup> Girişimcinin ekonomideki rolü üretken değerleri arz ya da talep etmek olduğundan bu rolün ücretler, faiz ya da rantlar üzerinde belirleyici etkisinin olduğu savunulmuştur.<sup>89</sup> Ayrıca Neo-Klasik iktisatçılar denge teorileri içerisinde girişimciliğe de yer vermişlerdir. Denge teorisi herkesin bütün girişimsel fırsatların farkında olduğunu ve girişimci olma fırsatları hakkındaki bilgilerin yanında insanların temel kişisel özelliklerinin belirlediğini varsaymaktadır.<sup>90</sup>

Girişimcilik konusundaki ekonomik yaklaşımlara önemli bir katkı sunan iktisatçılardan birisi olarak Schumpeter ise girişimciyi bir birey olarak ele almış, girişimciliği yenilik kavramı ile açıklamış ve girişimci ile yenilik arasındaki ilişkiyi vurgulamıştır.<sup>91</sup> Schumpeter, fizyokratların görüşlerinden farklı olarak ekonomik sisteme giren girişimciyi yaptığı değişimlerden dolayı denge bozucu bir unsur olarak görmektedir.

<sup>86</sup> Üstünel, B. (1994). *Ekonominin Temelleri*. İstanbul: Alfa Yayınevi.

<sup>87</sup> Landström, H. (2005). *Pioneers In Entrepreneurship And Small Business Research*. Springer Science, 26.

<sup>88</sup> Özkul, G. (2008). *Girişimcilik Teorileri Ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İbbs Düzey 2 Tr61 Bölgesinde) İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta, 76.

<sup>89</sup> Alada, A. D. (2001). İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 23-24.

<sup>90</sup> Shane, S. (2000). Prior Knowledge and the Discovery of Entrepreneurial Opportunities. *Organization Science*, 11 (4), 449.

<sup>91</sup> Aidis, R. (2003). *Entrepreneurship and Economic Transition*. Tinbergen Institute Discussion Paper, Amsterdam, 4.



Girişimcinin ortaya koyduğu değişim ve yenilik unsuru ekonomik sistemde bir değişime sebep olur. Bunun neticesinde denge unsurları olarak tanımlayabileceğimiz kredi hacmi, fiyatlar, faiz oranları gibi ekonominin temel taşlarını bozar. Schumpeter'in etkilendiği düşünürlerden birisi Max Weber'dir. Ancak Schumpeter'in girişimci kişiliği ile Max Weber'in Protestan ahlakı ile yoğrulmuş kapitalist ruha sahip birey arasında bazı farklar olduğu literatürde kabul görmüştür. Schumpeter'in girişimci kişiliği, Weber'in püriten/muhafazakârının aksine içinde bulunduğu dünyada yaratıcılığın ve başarı ihtiyacının itici güç olduğu bir mantalitede yaşamaktadır.<sup>92</sup> Schumpeter, girişimci ile iktisadi fonksiyonları yerine getiren işadamları arasında da birtakım farklar tanımlamıştır. Schumpetere göre girişimciler yenilikçi fikirleri ile ekonomiye dinamizm katarken statik işadamı sadece kar elde etme güdüsü ile sıradan dönemlerde varlığını sürdürmektedir.<sup>93</sup>

Schumpeter'in girişimcilik yaklaşımında durağan piyasa şartları olan, belirsizliğin olmadığı ve ekonomik rasyonelliği ön planda olan bir dünya ve değişimlerin ekonominin döngüsel akışı içerisinde gerçekleştiği dünya olmak üzere iki farklı dünyadan bahsedilmektedir. Girişimcinin piyasaya girişi önceden piyasada var olan bağlantılar ve yerleşik firmaların avantajlı konumlarını sarsan bir değişikliktir. Bu değişiklik sonucunda piyasa kendini yeni duruma uyarlamak amacı ile birtakım tepkiler geliştirir. Bu değişiklik sürecine Schumpeter yaratıcı yıkım (creative destruction) adını vermektedir.<sup>94</sup> Piyasada bir yenilik ortaya konulması önceki üretim süreçlerinin ya da ürünlerin yıkılması veya dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. Yaratıcı yıkım kavramında bazı firmalar bu değişime ayak uydururken bazıları ise kendini yenileyemeyip yok olurlar. Bu sayede ekonomideki ilerleme yenilikçilik temelinde devam eder.<sup>95</sup>

Ekonomik gelişme sürecinde girişimcilik kavramı sürekli olarak kendini yenilemiş ve bu alandaki düşünürlerin katkıları ile derinlik kazanmıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilginin değeri daha önce hiç olmadığı kadar yüksektir ve üretim süreçlerine doğrudan yansımaktadır. Bu koşullar altında girişimcilik kavramı da ekonomideki rolünü bilgi temelli olarak yenilemektedir. Bilgi üretmenin önemli bir faktör olarak ekonomilere

<sup>92</sup> Brouwer, M. T. (2002). Weber, Schumpeter and Knight on Entrepreneurship and Economic. *Development, Journal of Evolutionary Economics*, 12(1), 83-105.

<sup>93</sup> Kızılkaya, E. (2003). Bir Büyük İktisatçının Metafizik Değer Yargılarına Bakışı: Joseph A. Schumpeter'in Vizyon Kavramı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 22(1), 18.

<sup>94</sup> Sciascia S., De Vita, R. (2004). The Development of Entrepreneurship Research. *Liuc Papers*, 146 *Economia Aziendale* 19, 7.

<sup>95</sup> Andersen E. S., Dahl, S. M., Lundvall, B. ve Reichstein, T. (2006). *Schumpeter's Process of Creative Destruction and The Scandinavian Systems: A Tale of Two Effects*. The DRUID Conference, 3.

girdiği dünyamızda girişimcilik konusundaki ekonomik yaklaşımların da bu yönde şekilleneceği değerlendirilmektedir.

### 1.6.2. Girişimcilik ile ilgili psikolojik yaklaşımlar

Girişimcilik ile ilgili ekonomik yaklaşımlar girişimcilik kavramını daha çok ekonomik girdiler yolu ile açıklamaya çalışırken psikolojik yaklaşımlar ise odak noktalarını girişimcinin kişisel özelliklerine ve karakteristik yapısına çevirmiştir. Psikolojik yaklaşımlar girişimciyi özel bir kişi olarak tanımlarken girişimci kişilikteki “farklı olma” özelliğini çeşitli şekillerde açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu açıklama çabası içerisinde, psikolojik yaklaşımlar girişimcilerin elde ettiklerinden ziyade onları girişimciliğe yönlendiren ve kararlarını etkileyen faktörlere odaklanmaktadırlar.<sup>96</sup> Diğer bir deyişle psikolojik yaklaşımlar girişimcinin ortaya koyduğu girişimsel sürecin sonuçlarından ziyade girişim kararının alındığı ve onun uygulamaya geçirildiği süreci açıklamaya çalışmaktadırlar.

Bu süreci açıklama noktasında psikolojik yaklaşımlar temelde iki ana grup olarak ele alınabilir. Bunlardan birincisi girişimsel kararların verilmesi sürecindeki girişimsel kişiliği ayırt etmeye yönelirken diğeri ise girişimci kişilikte dışsal nedenlere vurgu yapan ve daha çok sosyopsikolojik olarak tanımlanabilecek yaklaşımlardır. Sosyopsikolojik yaklaşımlar temelde girişimcinin sosyal çevresi ile karşılıklı etkileşim halinde olduğunu varsayar.<sup>97</sup> Bu alanda ünlü olarak sayılabilecek ve önemli katkılar sunan iki çalışma olarak McClelland’ın “The Achieving Society (1961)” isimli eseri ve Everett E. Hagens’in “On The Theory Of Social Change (1962)” gösterilebilir.<sup>98</sup>

Psikolojik yaklaşımlara araştırmaları ile katkıda bulunan araştırmacılardan birisi de Delmar’dır. Delmar’a göre daha önceden yapılan çalışmalar girişimcinin stabil yapısı üzerinde ya da çevrenin girişim performansı üzerindeki etkisine odaklanırken Delmar yaptığı çalışmada girişimsel davranış ve iş performansı üzerine entegre bir ekonomik psikolojik model geliştirmiştir.<sup>99</sup>

Ayrıca girişimci kişiliği psikoanalitik çerçevede inceleyen araştırmacılar girişimsel davranışın olağan dışı kişilik özelliklerinde ortaya çıktığı sonucuna varmaktadırlar. Ketz de

<sup>96</sup> Shane, (2000), a.g.m., 449.

<sup>97</sup> Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 140.

<sup>98</sup> Swedberg, R. (2000). The Social Science View of Entrepreneurship: Introduction and Practical Applications. Swedberg R. (eds.), *Entrepreneurship: The Social Science View*, Oxford U. Pres, 33.

<sup>99</sup> Delmar, F. (1996). *Entrepreneurial Behaviour & Business Performance*. Stockholm:EFI. 4.

Vries'e göre girişimcilerin olağandışı kişilik özellikleri onları diğer insanlardan ayıran temel özelliktir.<sup>100</sup>

Kişilik özellikleri noktasında psikolojik yaklaşımlar girişimcilerin sahip olduğu özellikleri sınıflandırmakta ve öne çıkan bazı kişisel nitelikleri vurgulamaktadır. Bu özellikler arasında girişimcilerin proaktif olma, dinamizm, belirli bir amaca sahip olma, pozitif bakış açısı ve inisiyatif alabilme yetenekleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca girişimci kimliği tanımlayan unsurlar arasında yenilikçi olma, yüksek hayal gücü, yaratıcılık ve esneklik gibi unsurlar da ele alınmaktadır.<sup>101</sup>

### 1.6.3. Girişimcilik ile ilgili sosyolojik yaklaşımlar

Son dönemlere kadar girişimcilik teorisi içerisinde ana akım girişimci bireyin özellikleri temelinde hareket ederek çeşitli bulgulara ulaşmak olarak süregelmiştir. Ancak sadece bireysel temelli yaklaşımlar girişimcilik kavramını toplumdan soyutlamakta ve girişimcilik konusunda karar almayı etkileyen sosyal faktörlerin rolünü ele almamaktadır.<sup>102</sup>

Psikolojiden farklı olarak sosyoloji bilimi girişimcilik kavramını daha toplumsal açıdan ele almakta ve insanın girişimciliğe olan ilgisinin içinde yaşadığı toplumdan etkilendiğini savunmaktadır. Sosyologlar girişimciliği sosyal bir hareket olarak görmekte ve sosyal bağları ile bu olguyu kavramsallaştırmaktadırlar. Bu açıklamacı süreç içerisinde sosyolojik yaklaşımlar; girişimcilik ile ilgili toplumsal kavramların geliştirilmesi, girişimciliği etkileyen özel toplumsal niteliklerin belirlenmesi ve bireylerin girişimcilik motivasyonuna sosyal bağlamın etkilerinin araştırılması gibi katkılar sağlamaktadırlar.

Girişimcilik fikrinin oluşmasını ve bunun eyleme dönüşmesini sağlayan kişisel davranışlar veya iktisadi etkilerin dışında sosyal unsurlara yapılan vurgular da yaygın olarak bulunmaktadır. Araştırmacılar din, ırk, sosyal çevre, toplumsal önyargılar, tarihsel koşullar, etnik yapı vb. gibi kar dışındaki unsurların girişimciliği etkileyen önemli unsurlar arasında bulunduğu üzerinde durmuşlardır.<sup>103</sup> Girişimcilikte kar dışı faktörlerin rolüne ilk olarak Max Weber değinmiştir. Weber kapitalizm'in diğer medeniyetlere göre batıda neden daha başarılı olduğunu açıklayabilmek amacı ile çok yönlü bir araştırma ortaya koymuştur. Weber'in modelinin sosyal yönü "Protestan Çalışma Ahlakı" olarak

<sup>100</sup> Özkul, G. (2008). a.g.e. 114.

<sup>101</sup> Aytaç, (2006), a.g.m., 146.

<sup>102</sup> Thornton, P. H. (1999). The Sociology of Entrepreneurship. *Annual Review of Sociology*, Vol.25.

<sup>103</sup> Verheul, I. (2003). An Eclectic Theory of Entrepreneurship: Policies, Institutions and Culture. *SME's in the Age of Globalization*, Ed. David B. Audretsch, Northampton: An Elgar Reference Collection.

tanımlanmıştır. Buradan hareketle kültür girişimsel faaliyetleri açıklamada önemli bir değişken olarak ele alınmaktadır. Kanaatkâr olma, tutumluluk, çilecilik gibi kültürel değerlere sahip olan grupların girişimcilik düzeyinin veya girişimsel performanslarının diğerlerine nazaran daha düşük olabileceği Weber'in ele aldığı konular arasındadır.<sup>104</sup>

Girişimcilik ile sosyal etkenler arasındaki ilişki girişimcilik kavramına sosyolojik yaklaşımların çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu çerçevede başta Weber olmak üzere birçok araştırmacı din ya da ahlaki kuralların toplumun girişimciliğe olan bakışına etkileri üzerinde durmuştur. Çalışmanın önceki bölümlerinde de bahsedildiği üzere sosyal etkiler girişimci olmayı etkileyen unsurlar arasındadır. Aile yapısı, toplumda genel kabul gören beklentiler ve sosyal çevrede kabul görme isteği girişimci davranışın tetikleyici sebepleri arasında sayılabilmektedir.

Ayrıca ırksal özelliklerin de girişimciliği etkilediği etnik girişimcilik araştırmalarında bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Auster ve Aldrich'in çalışmasında bir etnik azınlığa ait olmanın iş sürecine diğer grupların önyargılarını da dahil ettiği, işgücü piyasasındaki tercihlerde etnik duruma göre farklılaşmaların olduğu etnik grup üyelerinin diğer gruplar ile temas kurma noktasında çekincelerinin olabileceği vurgulanmaktadır.<sup>105</sup>

Tüm bu çalışmalar girişimciliği açıklamaya yönelik olarak sosyal girdilerin ekonomik ve psikolojik yaklaşımlar kadar önemli olduğunu göstermektedir. Sosyolojik yaklaşımlar giderek girişimciliğin önemli bir unsuru haline gelmekte ve girişimciliği açıklama noktasında farklı bakış açılarını ortaya koymaktadır.

### **1.7. Girişimcilik Niyeti ve Planlı Davranış Teorisi**

Girişimcilik literatürüne bu kavramı daha geniş bir şekilde açıklayabilmek adına araştırmacılar birçok çalışma ile katkıda bulunmuştur. Geçmişten günümüze girişimcilik niyeti adına birçok model oluşturulmuş ve özellikle seksenli ve doksanlı yıllarda bu literatürde altı ana model geliştirilmiştir.

İlk olarak Shapero'nun 1982 yılında geliştirdiği Girişimsel Eylem Modeli (Entrepreneurial Event Model) karşımıza çıkmaktadır. Bu modelin içeriğinde yeni bir iş kurma faaliyeti, kişinin inisiyatif alma, yetenek düzeyi, özerklik durumu, ve risk ile karşılıklı etkileşim halindedir.<sup>106</sup> Bu çalışmaya göre model üç ana unsurdan oluşmakta ve

<sup>104</sup>Demirez M., Cebeci, R. (2005). Türkiye'de Girişimciliğin Tarihçesi ve Girişimcilerin Sosyolojik Profili. *KOSGEB GGM Ulusal Girişimcilik Raporu Bölüm II*, 38.

<sup>105</sup> Aytaç, (2006), a.g.m., 146.

<sup>106</sup> Guerrero, M. (2006). The Impact Of Desirability And Feasibility On Entrepreneurial Intentions: A Structural Equation Model. *Springer Science*, 36-38.

bu unsurlar kişinin girişim niyetinin eyleme dönüşmesinde etkili olmaktadır. Bunlar algılanan arzu edilebilirlik düzeyi, algılanan uygulanabilirlik durumu ve işin algılanan yapılabilirlik düzeyidir.<sup>107</sup> Modele göre ayrıca kişinin gerek arzu edilebilirlik gerekse uygulanabilirlik düzeyinde sosyal çevrenin etkisi bulunmaktadır.

İkinci olarak 1991 yılında Ajzen tarafından geliştirilen Planlı Davranış Modelinde (PDM) (Theory of Planned Behaviour – TPB) belirli bir davranış; algılanmış davranış kontrolü, sosyal değerler ve kişisel tutumlar ekseninde incelenmiş ve bunların davranış üzerinde yaptığı etkiler ele alınmıştır.<sup>108</sup>

Üçüncü olarak Robinson, Stimpson, Huefner, Hunt tarafından 1991’de geliştirilen Girişimsel Tutum Oryantasyonu modeli (Entrepreneurship Attitude Orientation Model) literatürde öne çıkan modeller arasındadır. Bu modelde girişime ilişkin tutum kişisel karakteristik özellikler ve demografik özelliklerin ötesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu tutumun oluşması temelde başarı, öz saygı, kişisel kontrol, yenilik olmak üzere dört alt ölçekte ve etkinlik, bilişsel veya bilişsel olmayan olarak üç tipte gerçekleşmektedir.<sup>109</sup>

Birkaç yıl sonra Kruger ve Carsrud (1993) dışsal etkiler, tutumlar ve niyetler üzerinde daha esnek bir analize izin verecek şekilde tutum ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi ölçeklendirip incelemiştir. Araştırmacıların Niyetsel Temel Model “Intentional Basic Model” adını verdikleri bu modele göre yeni bir işe başlamak tutum ve davranışlardan etkilenebilen bir süreçtir.<sup>110</sup>

Girişimcilikte niyet davranış ilişkisini inceleyen modellerden diğeri ise Girişimsel Potansiyel Modelidir (Entrepreneurial Potential Model). Krueger ve Brazeal tarafından tarafından Shapero’nun Girişimsel Eylem Modeli ve Ajzen’in Planlı Davranış Teorisi üzerine temellendirilen bu model girişim potansiyelini test etmede sosyal bir bakış açısı sunmakta ve geniş ölçekli sonuçlara ulaşılabilen bir mikro model olarak nitelendirilmektedir. Araştırmacılar girişimcilik kararı ile ilgili algılanan yapılabilirlik durumu ya da fizibilitenin çalışmalarının en önemli sonuçlarından birisi olarak nitelendirmişler ve buna katkı sağlayan faktörlerin mutlaka araştırılması gerektiğini belirtmişlerdir.<sup>111</sup>

<sup>107</sup> Shapero, A. (1982). *Social Dimensions Of Entrepreneurship*. Englewood Cliffs: NJ Prentice Hall, 72.

<sup>108</sup> Top, S. (2011). MYO Öğrencilerinin Gelecekteki Girişimcilik Kariyer Niyetlerinin Planlı Davranış Modeli Kapsamında Değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 271.

<sup>109</sup> Guerrero, (2006), a.g.m., 37.

<sup>110</sup> Guerrero, (2006), a.g.m., 40.

<sup>111</sup> Orman, (2009), a.g.e., 22.

Altıncı model olarak kendinden önceki çalışmaları entegre eden ve literatüre yeni kavramlarla katkı sağlayan Davidsson Modeli ele alınmıştır. Bu model kişisel arka plan unsuruna vurgu yapmakta ve bunun girişimcilik tutumunu etkilediğini belirtmektedir. Bireyin niyetini etkileyen ana faktörün bir girişime başlayarak yapacağı davranışı kişinin uygun olarak değerlendirip değerlendirmeyeceği belirtilmiştir. Bu niyetin davranışa geçişindeki tutumları spesifik ve genel olarak ikiye ayıran Davidsson girişim niyetini etkileyen önemli bir boyutun da rekabetçilik unsuru olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Davidsson'un çalışması cinsiyet farklılıklarının girişim niyeti üzerinde çok az ya da hiç etkide bulunmadığını ortaya koymuştur.<sup>112</sup>

Yukarıda sayılan modeller arasında ön plana çıkan ve diğer araştırmacılar tarafından farklı alanlarda test edilen bir model olan Ajzen'in Planlı Davranış Teorisi özünde psikolojik temelli bir teori olup girişimcilik alanında da farklı şekillerde uygulanmıştır. Planlı Davranış Teorisi bilişsel psikoloji literatüründe yer almakla birlikte yine Ajzen'in daha önce ortaya koyduğu Nedensel Eylem Yaklaşımı'nın geliştirilmiş bir devamıdır.<sup>113</sup> Planlı Davranış Teorisine göre bireylerin toplumsal davranışları belirli unsurların kontrolü altındadır, belirli sebeplerden kaynaklanır ve planlanmış bir şekilde ortaya çıkmaktadır.<sup>114</sup> Yani davranışın ortaya çıkması için kişinin o davranışa olan niyetine ihtiyaç vardır ve bu niyetin davranışa dönüşme durumu niyetin güçlülüğü ile doğru orantılıdır.

Teoride niyeti belirleyen unsurlar olarak üç ana başlık belirlenmiştir. Davranış, niyetin en önemli göstergesi olmakla beraber niyet kavramı aşağıda sayılan üç ana olgunun sonucu olduğundan bu faktörler davranışı da etkilemektedir. Bu faktörler sırasıyla; davranışa yönelik tutum, öznel değerler ve algılanan davranış kontrolüdür.<sup>115</sup> Bu faktörler içerisinde "davranışa yönelik tutum" kavramını açıklayan Ajzen "Tutum"u davranışı belirleyen önemli bir kavram olarak ele almıştır. Ona göre davranışa yönelik tutum bir kişinin sahip olduğu davranışın kendi lehine ya da aleyhine olduğu konusunda kendi düşüncesi çerçevesinde verdiği yargıyı ifade etmektedir. Kişi olayların sonuçlarını olumsuz olarak algılamakta ise bunu kendi için bir tehdit, olumlu olarak algılamakta ise kendisi için bir fırsat olarak görecektir. Olayların kontrol edilebilirliğini de bu çerçevede değerlendiren

<sup>112</sup> Davidsson, P., Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent Entrepreneurs. *Journal of Bussiness Venturing*, 18.

<sup>113</sup> Marcoux B. Shope, T. (1997). Application of the theory of planned behaviour to adolescent use and misuse of alcohol. *Health Education Research Theory and Practice*, 323.

<sup>114</sup> Erten, S. (2002). Kız ve Erkek Öğrencilerin Evde Enerji Tasarrufu Yapma Davranış Amaçlarının Plânlanmış Davranış Teorisi Yardımıyla Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 68.

<sup>115</sup> Top, (2006), a.g.e., 272.

birey, davranışını o olaya tehdit ya da fırsat olarak verdiği yargıya göre şekillendirmektedir.<sup>116</sup>

*Davranışa yönelik tutum:*

Davranışa yönelik tutum bir değişkeni ifade etmektedir. Kişinin düşünsel arka planı, inançları, hafızalarında kayıtlı bilgiler gibi etkiler dahil olmak üzere birçok faktörün birleşmesi ile oluşan tutum kavramı kişinin hissettiği olumlu ve olumsuz duyguları da şekillendirerek eğilimi davranışa dönüştürmektedir.<sup>117</sup> Tutum faktörünün niyetten davranışa giden yolda bu kadar önemli bir yere konulması bu faktör üzerinde daha derin araştırmaların yapılmasını sağlamıştır. Literatürde araştırmacılar tutum faktörünü öznel ve nesnel iki ana bölümde değerlendirmişlerdir.<sup>118</sup>

Nesnel tutumda genel tutum öğeleri kişinin seçeneklerine olan bakışındaki gerçek ve samimi inançlarını işaret etmektedir. Davidsson'a göre genel tutumun öğeleri değişime uyma inancı, paranın taşıdığı yüksek değer inancı, başarı inancı ve bağımsızlık inancıdır. Değişime uyma inancı kişinin değişime yön verme isteğinden kaynaklanmakta ve kişiyi girişimciliğe iten önemli bir unsur olmaktadır. Paranın taşıdığı yüksek değer inancı çok para kazanmanın kişiyi daha başarılı kıldığı düşüncesi çerçevesinde kişiyi motive eden bir unsurdur. Aynı şekilde bağımsızlık inancı ile başarı inancı da kişinin sosyal hayattaki normlar çevresinde kendini topluma ve her şeyden önce kendisine kabul ettirecek unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tutumlar inanca ve ardından eğilim ile davranışa dönüşmektedirler.<sup>119</sup> Nesnel tutumlar daha çok genellenebilir ve bir çok girişimci düşüncenin oluşmasındaki sebepler arasına dahil edilebilir bir yapıdadır.

Öznel tutumlar daha çok kişinin kendisi ile ilgili ve kişisel düşünceler temelinde şekillenen bir yapıya sahiptir. Davidsson'a göre bu tutumlar girişimcilikten beklenen risk ve ödül, sosyal katkı, teknik bilgi düzeyi ya da diğer bir deyişle know-how ile kişisel birikim düzeyidir.

*Öznel değerler:*

Bir davranışın yapılması ya da yapılmaması konusunda verilen kararı etkileyen sosyal unsurları işaret eden öznel değerler kişinin değer verdiği sosyal olguların onun

<sup>116</sup> Özdemir, A. (2010). Sosyal Girişimcilik Niyeti ve Girişimcilik-Davranış İlişkisi., Besler, S. (Editör). *Sosyal Girişimcilik* (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım, 142.

<sup>117</sup> Timothy, C., Sulaiman P. Al-Rafee (2008). Factors that Influence the Intention to Pirate Software and Media. *Journal of Business Ethics*, 78, 527–545.

<sup>118</sup> Davidsson, P. (1995). Determinants of Entrepreneurial Intentions. Paper prepared for the *RENT IX Workshop*, Piacenza, Italy.

<sup>119</sup> Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179–211.

davranışına etkisini açıklamaya çalışmaktadır.<sup>120</sup> Kişinin girişimcilik kararı üzerinde öznel değerler iç motivasyon açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü öznel değerler kişinin girişimci olmak gibi önerdiği bir davranış şeklinin diğer kişiler yani diğer öznel değerler tarafından algılanışını da ifade eder. Bu algılamada kültürel bakış açısından, cinsiyete, arkadaş ilişkilerinden başarı algısına kadar toplumu etkileyen birçok farklı faktöre yer verildiğinden farklı kültürlerde öznel değerlerin farklılaşması da doğal olarak karşılanmaktadır. Ajzen modelinin farklı gruplar üzerinde girişimcilik temelli test edildiği çalışmalardan birisi olan Fayolle Benoit ile Narjisse'nin "Girişimciliği Öğrenim Programlarına Dahil Etmenin Planlı Davranış Teorisi Açısından İncelemesi"nde kültürel bakış açısının öznel değerler açısından etkisi de güzel bir örnek oluşturmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre Fransa'da bir girişimcinin başarısız oluşu toplum tarafından olumsuz olarak algılanıp o kişinin üzerinde bir baskı unsuru olarak ortaya çıkarken ABD'de toplum bu başarısızlığı bir öğrenme süreci olarak görmekte ve başarısızlığı girişimci açısından daha ileri giden yolda edinilmiş bir tecrübe olarak algılamaktadır.<sup>121</sup>

Algılanan davranış kontrolü:

Algılanan davranış kontrolü kişinin niyetlendiği davranışı yerine getirebilmedeki yapılabirlik algısını ifade etmektedir. Bireylerin sahip oldukları fırsat ve kaynaklar ne kadar fazla ise ya da diğer yandan beklenen engeller ve negatif yapılabirlik faktörleri ne kadar az olursa davranış üzerindeki algılanan kontrol durumu da o kadar fazla olacaktır.<sup>122</sup> Kişinin algılanan davranış kontrolü yükseldikçe algıladığı fırsatlar da artacaktır. Bu kavram girişimciliği etkileyen faktörlerden birisi olan İçsel Kontrol Odaklılığı kavramı ile de ilişkili olup kişinin etrafındaki olayları kontrol edebilme algısı üzerinde şekillenmektedir.

Ajzen'in Planlı Davranış Teorisi yukarıda bahsedildiği üzere birçok farklı alanda araştırmacılar tarafından uygulamaya dahil edilmiştir. Bu teori çerçevesinde oluşturulan ampirik çalışmalarda ortaya konulan ortalama 0,73'lük çoklu korelasyon düzeyi teorisinin girişimciliğe farklı açılardan bakan araştırmacılar tarafından uygulanabilirliği konusundaki cazibesini artırmaktadır.<sup>123</sup>

<sup>120</sup> Marcoux, B. C., Shope, J. T. (1997), a.g.m., 323-331.

<sup>121</sup> Fayolle, A., Benoît, G. (2004 July.). *Using the Theory of Planned Behaviour to Assess Entrepreneurship Teaching Programs : A First Experimentation*. 14th Annual IntEnt Conference (IntEnt2004), University of Napoli Federico II (Italy).

<sup>122</sup> Ajzen, (1991), a.g.m., 185.

<sup>123</sup> Engle, R. L. (2010). Entrepreneurial intent: A twelve-country evaluation of Ajzen's model of planned behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 16(1), 35-57.





## 2.GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

### 2.1. Girişimcilik Eğitimi Anlamı Mı?

Global dünyada nitelikli insan gücü ihtiyacı, üretim sektöründe rekabetin hızla artması ve diğer pek çok faktör girişimci bireylerin önemini daha da arttırmış, dolayısıyla ülkelerin girişimci bireyler yetiştirmesini zorunlu hale getirerek girişimcilik eğitiminin devlet politikası haline gelmesine sebep olmuştur. Girişimci birey yetiştirmenin temeli eğitimden geçmektedir. Eğitim; ülke kalkınmasına artışı olan girişimci bireye yarar sağlamanın yanında, toplumsal alanda yarattığı etki sebebiyle de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça verimliliğin arttığı, gelir dağılımının daha adil olduğu, demokrasinin arttığı ve suç oranında azalma yaşandığı görülmektedir. Kalkınmayı sadece ekonomik anlamda değil yenilik ve yaratıcı düşünceyi de kapsayacak bir süreç olarak görmek daha doğru olacaktır.<sup>124</sup> İşte kalkınmayı sağlayacak olan girişimci bireyin geliştirilmesinde temel olan şey eğitimidir.

Yeni ve uygun fikirleri kâra dönüştürerek ekonomiyi hızlandıracak gerekli yeteneklere sahip olan girişimcileri donanımlı hale getirmek için girişimcilik eğitimi şarttır.<sup>125</sup> Ayrıca girişimcilik eğitimi; ülkelerin ekonomik gelişimi için gerekli olan girişimcilik beceri tutum ve davranışların geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir.<sup>126</sup>

Sexton ve Bowman'ın (1984) yapmış olduğu çalışmada, girişimcilik eğitiminde temel sorun olarak, kavramın tanımlanması görüşü ortaya çıkmıştır. Aslına bakıldığında girişimcilik eğitimi ilk olarak küçük işletme faaliyetlerinin bir süreci olarak düşünülmüş ve böyle ele alınmıştır. Zaman içerisinde girişimciliğin öğrenilebilir olduğunun kabul edilmesi ve bu yönde bulguların elde edilmesi girişimcilik eğitiminin ele alınmasına ve bu yönde çalışmaların artmasına sebep olmuştur ve girişimcilik eğitimi hakkında; “Girişimcilik öğretilir mi?”, “Eğitimde hangi malzeme ve döküman kullanılmalıdır?”, “Sınıf eğitimi

<sup>124</sup> Bayrakdar, S. (2011). Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi. *C.Ü İktisadi Bilimler Dergisi*, 12(1), 254

<sup>125</sup> Tucker D, Selçuk S.S. (2009). Which factors affect entrepreneurial intention of university students? *J.Eur. Indust. Train.* 33(2), 142-159

<sup>126</sup> Lekoko, M., Rankhumise E. M., Ras, P. (2012). The effectiveness of entrepreneurship education: What matters most? *African Journal of Business Management*, 6(51), 12023–12033

nasıl olmalıdır?” gibi soruların cevabı aranmaya başlanmıştır. Neticede girişimcilik eğitiminin teorik bir çerçeve içinde verilmesi gerektiği görüşü öne çıkmıştır.<sup>127</sup>

Geçmişte yapılan ampirik çalışmalarda girişimciliğin doğuştan gelen bir yetenek olduğu görüşü hakimken, zaman içerisinde girişimciliğin öğretilabilir, tamamlayıcı, bütünlendirici olduğu ve girişimcilik eğitiminin her eğitim düzeyinde verilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca girişimcilik eğitimi; girişimci gençlerin sosyal ve girişimsel tutumları ile girişimsel yeterliliklerini artırmasında büyük bir rol oynar.

Drucker, girişimciliği tanımlarken “Girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir” ifadesini kullanmaktadır. Girişimcilik konusunda ulaşılan bu yargı, bakış açısını değiştirmiş ve girişimcilik eğitimi yapılabileceği görüşleri belirlemiştir.<sup>128</sup>

Literatürde girişimcilik eğitiminin farklı şekillerde birçok tanımı bulunmaktadır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin nasıl ve ne şekilde olması gerektiği hususunda da ortak bir model bulunmamaktadır.

Girişimcilik eğitimi üzerine yapılan önceki araştırmaların çoğu üniversite tabanlı yoğunlaşmıştır. Bununla beraber ilk ve orta öğrenimde girişimcilik eğitimi ve yararları konusunda yapılan çalışmalar birkaç akademik çalışmadan ibaret olmuştur. Fillion ve Gasse'nin çalışmalarında girişimcilik konusunda ki pozitif tutum ve temel bilgilerin gelişmesinin, çocukluk ve ergenlik zamanında olması gerektiği vurgulanmıştır.<sup>129</sup>

Orta öğrenim öğrencilerinin, iş dünyasının karmaşıklığı ve zorluklarını anlamak için yeterli olgunluk ve tecrübeye sahip olup olmadığı ve girişimcilik eğitiminin gerekliliği konusunda devam eden bir tartışma bulunmaktadır. Bireylere mümkün olan en erken yaşta, özellikle ergenlikte girişimcilik eğitiminin verilmesi gerektiğini savunan araştırmacılar, verilecek bu eğitim ile gençlerin daha iyi yönlenebileceği ve gelecek kariyerlerine daha iyi

<sup>127</sup> Tağraf, H. ve Halis M. (2008). Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin “Girişimsel Öz Yetkinlik Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 91–111

<sup>128</sup> Tağraf, H. ve Halis M. (2008), a.g.m., 91-111.

<sup>129</sup> Heilbrunn S. (2008). *Advancing Entrepreneurship in An Elementary School: A Case Study*. ISBE Conference, Belfast 4 – 7.

hazırlanabileceklerini vurgulamaktadırlar.<sup>130</sup> Ayrıca girişimcilik hususundaki ilk şekillenmenin orta öğrenim seviyesinde olacağı, bunların ötesinde ergenlik çağıının, bireylerin girişimcilik hakkında ki bilgileri edinme ve girişimcilik konusunda pozitif tutum geliştirebileceği en uygun yaşlar olduğu savunulmaktadır. Özellikle orta öğrenim öğrencilerinin bu yaşta girişimci olma eğilimlerinin yüksek seviyede olacağı belirtilmiştir. Bunlardan daha önemlisi; yaptığı her faaliyette oluşabilecek riskleri umursamadan yaratıcı olan bu yaş öğrencilerin girişimsel tutumlarının bu dönemde şekilleneceği ve belirleneceği düşünülmektedir.<sup>131</sup>

Girişimciliğin oluşmasında ve gelişmesinde eğitimin önemi azımsanamayacak kadar çoktur. Katz (2003) girişimcilik eğitiminin en kapsamlı kronolojisini geliştirdi. İlk olarak girişimcilik dersleri 1947 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Harvard Üniversitesi'nde verilmeye başlanmıştır. Asıl girişimcilik eğitimi 1970 yıllarda işletme okullarında başlamıştır. 1971 yılında girişimcilik konusunda ilk işletme yüksek lisans programı Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde, 1972 yılında ise girişimcilik lisans programı başlamıştır.<sup>132</sup> 1980 yılların başında 300 den fazla okul girişimcilik ve işletme konusunda eğitimlerine başlamış, 1990'larda bu sayı 1050'nin üzerine çıkmıştır.<sup>133</sup> 1980'li yılların ortalarında öğrencilere verilen girişimcilik derslerinin artmasıyla girişimcilik popüler hale gelmiştir.<sup>134</sup> Günümüzde girişimcilik eğitimi 1600'den fazla okulda verilmektedir.<sup>135</sup>

Girişimcilik eğitiminin verildiği ilk zamanlarda, klasik anlamda girişimcilik; bir işyerini satın alma, yenilik ve büyüme ihtiyacı olarak tanımlanmış girişimcilik eğitimi küçük işletmelerin bir parçası ve aşaması olarak ele alınmış ancak zamanla bu 'küçük işletme' kavramından uzaklaşarak günümüzde kullanılan anlam içinde şeklini almıştır.<sup>136</sup>

<sup>130</sup> Peterman, N. E., Kennedy J. (2003). Enterprise education: Influencing students' perceptions of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice* 28(2),129.

<sup>131</sup> Pihie Z.,Bagheri A. (2010). Entrepreneurial attitude and entrepreneurial efficacy of technical secondary school students. Faculty of educational studies, University Putra Malaysia, *Journal of vocational education and training*, 62(3), 351-366.

<sup>132</sup> Finkle, Todd A., Kuratko, Donald F., Goldsby, Michael G. (2006). An examination Of Entrepreneurship Centers In The United States: A National Survey. *Journal of Small Business Management*, 44(2), 184-206.

<sup>133</sup> Solomon, G. T., K. M. Weaver, and L. W.Fernald (1994). A Historical Examination of Small Business Management and Entrepreneurial Pedagogy. *Simulation and Gaming* 25(3), 338-352.

<sup>134</sup> Sherman S. P.,Sebora T.,Digman L. A. (2008). Experiential Entrepreneurship In The Classroom: Effects Of Teaching Methods On Entrepreneurial Career Choice Intentions. *Journal Of Entrepreneurship Education* 11(30).

<sup>135</sup> Finkle, Todd A. vd. (2006), a.g.m.184-206.

<sup>136</sup> Tağraf, Halis, (2008), a.g.m. 95.

Girişimcilik eğitim ve öğretim üzerinde geçmişte yapılan bazı çalışmaların, katılımcılar (girişimciler) üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Levie ve diğerlerinin (2009) yaptığı çalışmalarda girişimsel eğitim ve öğrenimin; girişimcilerin algı yeteneklerine pozitif yönde etki ettiğini tespit etmişlerdir. Öyle ki girişimcilik eğitimi almış bireylerin girişimcilik için gerekli olan fırsatları çoğunlukla algıladığı yönündedir. Ayrıca Packham ve diğerleri tarafından(2010) yapılan çalışmada; bireylerin girişimcilik eğitimi alması, girişimcilik tutum ve davranışlarında etkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu tutum ve davranışlar, bireylerin cinsiyet, kültürel ve endüstriyel miras gibi bir çok faktör tarafından şekillenmektedir.<sup>137</sup>

Küçük işletme sahiplerinin eğitim ve öğretimi üzerine odaklanan Garavan ve O’Cinnéide (1994) girişimcilik eğitim çeşitlerini; özellikle bireylerin kişisel gelişimini içine alacak şekilde üçe ayırmıştır. Bunlar;

- I. Genellikle orta öğrenimde verilen iş bilinçlendirme eğitimi,
- II. Küçük işletme sahiplerine verilen kendi işiyle ilgili eğitim ve öğretim,
- III. Bireylerin yeteneklerini geliştirmesi için verilecek olan özel eğitimlerdir.<sup>138</sup>

Bu yazarlara göre girişimcilik eğitiminin amacı;

- Girişimcilik için yararlı bilgileri almak,
- İş durumlarının incelenmesi ve eylem planlarının oluşturulması da kullanılan teknikleri geliştirmek,
- Girişimsel yetenekleri belirlemek ve teşvik etmek,
- Empati ve girişimcilikte karşılaşılabilecek sorunlar için destek geliştirmek,
- Değişime karşı tutum geliştirmek,
- Yeni bir iş kurmak ve yeni buluşlar yapmaktır.<sup>139</sup>

Öğrencilere verilen girişimcilik eğitimi; öğrencilerin eğilimleri davranışa geçirmekle kalmaz, aynı zamanda girişimcilik süreçlerinde gerekli olan bilgi ve yetenekleri de

<sup>137</sup> Atheyde, R. (2012). The Impact of Enterprise Education on Attitudes to Enterprise in Young People: an Evaluation Study. *Small Business Research Centre, Kingston University, Kingston upon Thames, UK*, 711.

<sup>138</sup> Garavan, T. N., O’ Cinnéide, B. (1994). Entrepreneurship education and training programmes: A review and evaluation - Part 1. *Journal of European Industrial Training*, 18(8), 3-13.

<sup>139</sup> Raposo, M., Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*, 23(6), 453-457.

kazanmasına yardım etmektedir.<sup>140</sup> Girişimcilik eğitiminin bireyde ki; kendini tanıma, cesaret, kararlılık ve zorluklardan yılmama gibi birçok davranış özelliklerini ortaya çıkarttığı söylenebilir.<sup>141</sup> Ayrıca verilen girişimcilik eğitimi vasıtasıyla girişimci bireylere kararlılık, başarıma arzusu, hedeflere ve fırsatlara odaklanma, problem çözmede ısrarcılık, kontrol odaklılık gibi özelliklerin öğretilebileceği söylenebilir.<sup>142</sup>

Bazı araştırmalarda öğrencilere verilen girişimcilik eğitiminin, tecrübe, sosyal ikna, girişimcilik özellikleri gibi kendi öz yeterliliğini geliştirebileceği fırsatlar sunabileceği tespit edilmiştir. Öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri sorunları ve girişimcilik sürecinde uygulamaları gereken görev ve sorumlulukların adeta bir provasını, öğrenim süreçlerinde alacakları girişimcilik eğitimleri ile sağlayabilecekleri görüşü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğrencilerin girişimcilik eğitimleri süresince yaptıkları örnek çalışmalar, gelecekte uygulamak istedikleri rol modellerine ışık tutacak bilgi ve sorumluluğu onlara verecektir. Öğrenciler; öğretmenlerin verecekleri teşvik ve destek ile gelecekte kurmak istedikleri işlerde ve girişimcilik faaliyetlerinde daha cesur adımlar atabilecekler. En son olarak girişimcilik eğitimi süresince; başarılı girişimcilerin hayat ve çalışma stilleri analiz edilerek ve bu başarılı girişimcilerin öğrencilere konferans vermesi sağlanarak öğrencilerin psikolojik olarak girişimcilik tutumlarının ve algılarının gelişmesi sağlanabilecektir. İşte bütün bu hususlar öğrencilerin girişimsel yeterliliklerini şekillendirecek ve öğrencilerin girişimsel davranışlarını geliştirebilmeleri için motivasyonlarını artıracaktır.<sup>143</sup>

Chen, Greene ve Crick (1998); öğrencilerin girişimciliğe karşı olan değişen algılarının, sadece yenilik ve risk alabilen bireyler olmaları değil aynı zamanda girişimsel kapasitelerine olan inançları güçlü birer bireyler olmaları için sistematik ve devamlı bir çalışma gerekliliği olduğu sonucuna varmışlardır. Sonuç olarak; aynı yetenekte olan insanların girişimcilik öğrenme aktivitelerinde ve yeni bir şey üretme sürecinde bulunması için sorumluluk ve risk almalarının ve mücadeleye girişmelerinin başlıca sebeplerinden biri ‘Öz Yeterlilik’ tir.<sup>144</sup>

Kourilsky ve Esfandiari’nin (1997) yaptığı çalışmada; lisede verilen girişimcilik eğitiminin ‘İşletme Yönetimi’ merkezli bir müfredatla sunulduğunun zannedildiği, ancak

<sup>140</sup> Bozkurt, Ö., Alparslan M. (2013). a.g.m. 15

<sup>141</sup> Tağraf, H. ve Halis M. (2008). a.g.m. 91-111.

<sup>142</sup> Arıkan, S. (2004). a.g.e.

<sup>143</sup> Chen, C., Greene P., and Crick A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers?. *Journal of Business Venturing*, (13), 295–316.

<sup>144</sup> Pihie Z., Bagheri A. (2010), a.g.m., 357.

verilen girişimcilik eğitiminin; kişisel girişimcilik tecrübeleriyle ilgili temel prensipler, okul ve öğretmenin ders müfredatı ile oynamasından ya da kendi yöntemlerini kullanmalarından dolayı ciddi anlamda zarar gördüğünü tespit etmiştir. Ayrıca başarılı bir girişimcinin işi yürütme aşamasında iyi bir yönetim becerisi geliştirir ancak gerçek anlamda bir girişimcilik; iş yönetimiyle alakalı geçmişteki örneklere bakmadan, fırsatları değerlendirmeden, kaynakları iyi bir şekilde kullanmadan ve risk almadan asla olmaz. İşte girişimcilik eğitimi bu gibi önemli noktalara değinmeden başarılı olamaz.<sup>145</sup>

Lisede verilecek olan girişimcilik derslerinin başarılı olması için girişimcilik eğitiminin üç ana unsura dikkat etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunlar:<sup>146</sup>

1. İş fırsatlarının/fikirlerinin doğru değerlendirilmesi ve bu fırsatları/fikirleri değerlendirirken ne tür bir işle uğraşacağını saptayabilmek (bir hizmet mi yoksa bir ürün mü sunulacak?).
2. Fırsatları kovalamak adına riski de göze alarak elde bulunan kaynakları yeterince kullanabilmek.
3. Fırsatları değerlendirerek ortaya çıkan iş fikirlerini hayata geçirmek.

Aslında verilecek girişimcilik eğitiminin ana amacı öğrencilerin girişimcilikle ilgili bilgilerini, becerilerini ve davranışlarını kullanmalarını sağlayarak kendi işlerini kurmalarında onları yönlendirmektir. Verilecek eğitim ile önce öğrenciler gerekli bilgiyi öğrenecek, sonra kendi kararlarını verecek ve en son olarak verilecek kararlar neticesinde sonuçları ile yüzleşecekleri bir durum olduğunun öğretilmesi esas alınmalıdır.

Kourilsky ve Esfandiari'nin (1997) yaptığı çalışmada ayrıca; kendi ulusal standartlarını karşılayan öğrencilere verilmek üzere girişimcilik eğitimini de içeren 12 modüllü bir program önerilmektedir. Bu programda; öğrencilerin kapsamlı ve düzenli girişimcilik projeleri ile bir araya gelmesi planlanmıştır. Ayrıca bu program; kişisel tecrübeleri, araştırmaları, iş planlarını, hedeflerini, rekabete dayanıklı öğrencilerin hangi alanda iş geliştireceklerinin analizi, iş fikirleri ve bu iş fikirleri için gerekli kaynakların temini işten elde edilecek karın analizi, fırsatları yakalama ve değerlendirme gibi aktiviteleri de içine alacak şekilde desteklenmelidir. En önemlisi girişimci iş adamları ile

<sup>145</sup> Kourilsky, M., Esfandiari, M. (1997). Entrepreneurship Education and Lower Socioeconomic Black Youth: An Empirical Investigation. *The Urban Review*, 29(3), 207.

<sup>146</sup> Kourilsky, M., Esfandiari, M. (1997), a.g.m., 207-208.

yapılan görüşmeler ve diğer girişimciler ile yapılacak yüz yüze oturumlar düzenleyerek girişimsel eğitimin teoriden pratiğe dönüşmede yararlı olacağı düşünülmüştür. Genç girişimci müfredatının 12 modülü şunlardır.<sup>147</sup>

1. Girişimcilik İçin Hazırlanmak: Girişimci
2. Girişimcilik İçin Hazırlanmak: Fırsatlar
3. Girişimcilik İçin Hazırlanmak: İş Fikirleri
4. Fikrini Nasıl Pazarlarsın
5. İşi Başlatmak İçin Gereken Sermaye
6. İşi Nerede Yapacağını
7. Ne Tür Bir İşletme Kurulacağı (hizmet/ ürün)
8. Nereden Yardım Alınacak
9. Kaynaklar/Araştırmalar ve Kitaplar
10. Oyunun Kuralları
11. İşi Zihninde Şekillendirmek
12. Yapabilirsin!

Girişimcilik eğitimi; nazari olarak görülen işletme veya ekonomi eğitimi ile karıştırılmamalıdır. Girişimcilik eğitiminin bir amacı olmalı ve bu amaç bireylerin yaratıcılığını, yenilikçi ve fırsatları gören, riski ne sevide alabileceğini öğretebilen yapıda ve içerikte olmalıdır. Ayrıca girişimcilik dersleri bireyleri; daha analitik düşünebilen, objektif, proje ve programlarında mevcut kitleye liderlik ve yöneticilik yapabilen, problemlerde çözüme ulaştıracak yolları bulabilen ve bu süreç içerisinde iletişim ağını içte ve dışta güçlü tutabilen girişimci bireylere dönüştürecek şekilde olmalıdır.<sup>148</sup>

Girişimsel eğitimin birçok yaklaşımı bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar genelde potansiyel girişimcileri hazırlamak, girişimciliği ve girişimsel aşamaları pratikte ve teoride anlatmak, otonom ve risk alabilen tutumlar oluşturarak eğitici eğitimi üzerinde durmaktadır. Ancak girişimcilik eğitimi yaklaşımlarını genelde üçe ayırabiliriz:

Birinci yaklaşım olan ‘Girişimcilik Hakkında Yaklaşım’; girişimciliği sosyal bir olay gibi inceler. Bu yaklaşım, ekonomi ve yenilik arasında bir ilişki kurarak, hangi tip

<sup>147</sup> Kourilsky, M., Esfandiari, M. (1997), a.g.m., 208.

<sup>148</sup> Kuratko, Donald F. (2003). “The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges” *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), s. 582



insanların girişimci olabileceğini ve nasıl motive edilebilecekleri ile ilgilidir. Ayrıca girişimsel sürece etki eden faktörleri analiz eder.

İkinci yaklaşım olan ‘Girişimcilik İçin Eğitim’; yeni bir girişimsel faaliyete başlanırken yetenek kazanımlarına ve bilgiye odaklanmaktadır. Bu tip girişimsel eğitimlerde merkez elementler; bilgi, bütçe planlaması, iş planı, pazarlama stratejisi gibi hususları içerir.

Üçüncü yaklaşım olan ‘Girişimcilik Süresince Eğitim’, öğrenim hedeflerini başarabilmek için girişimsel süreci bir metot ve aracı olarak kullanır. Bu süreçler; bir girişimcilik faaliyetini amaçlayan somut girişimcilik süreçlerini içerir.

İlk iki yaklaşım girişimcilik ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiyi kabul ederken, üçüncü yaklaşım; birçok sosyal alanda fırsatların algılanması ve bunların uygulamaya dönüşme becerilerini kapsayan geniş bir yaklaşımdır.<sup>149</sup>

Sonuç olarak globalleşen, kaynak bulmada zorlanan ve hızla gelişmekte olan teknolojik inovasyonu içinde barındıran dünyada girişimcilik gerçeği vazgeçilmez bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonominin ön plana çıktığı dünya hayatında işsizlik giderek artan bir sorun haline almakta ve çözümü de istihdam yaratmakta yatmaktadır. Bu istihdamı saptamakta, girişimci bireylerin oluşturduğu ekonomik refah koşullarının yaygınlığıyla mümkündür. İşte bu noktada girişimci bireyleri yaratmak ülkelerin ve ülkelerin eğitim sisteminin birer görevi olarak görünmeli ve ilköğretim süreci dâhil olmak üzere eğitim sisteminde girişimcilik eğitimi yerini almalıdır.

1947 yılında ilk verilmeye başlanan ‘Girişimcilik Eğitimi’nden bugüne kadar bu konu hakkında birçok dersler verilmiş ve makaleler yazılmıştır. Girişimcilik Eğitimi konusunda en kapsamlı çalışmayı Solomon, Duffy ve Tarabishy (2002) gerçekleştirmiştir. Onlara göre girişimcilik eğitimi verilmekte olan klasik işletme eğitiminden farklı olmalıdır. Her şeyden önce girişimcilik eğitimi işletmeye girişin muğlak doğasını almalıdır. Ayrıca müzakere becerisini geliştirme, liderlik, yeni ürün geliştirme, yaratıcı düşünce gibi hususları içermesinin yanında teknolojik yeniliklere de açık olacak şekilde verilmelidir. Aşağıdaki çizelgede; literatürde yapılmış çalışmalar ve bu çalışmaların öğretim metotları ve öğrenme alanları ile literatürde yazılmış önemli makaleler görülmektedir.<sup>150</sup>

<sup>149</sup> Raposo, M., Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*, 23(6), 455

<sup>150</sup> Solomon, G.T., Duffy and Tarabishy, A. (2002). “The State of Entrepreneurship Education in the United States: a Nationwide Survey and Analysis”, *International Journal of Entrepreneurship Education*, 1(1), pp. 1– 22.

**Çizelge 2.1. 1980’li, 1990’lı ve 2000’li Yıllarda Girişimcilik Eğitimi İle İlgili Makaleler**

Yazar	Yayınlandığı Yıl	Yazar	Yayınlandığı Yıl	
Frontiers of Entrepreneurship Research	1981–1989	Gates	1999	
Hornaday	1982	Reynolds et al.		
Loucks		Stewart et al.		
Clark, Davis, and Harnish	1984	Tulgan		
Sexton and Upton		Vesper		
McMullan, Long, and Wilson	1985	Vesper and Gartner	1990-1999	
Vesper	1986	Frontiers of Entrepreneurship Research		
McMullan and Long	1987	Frontiers of Entrepreneurship Research	2000-2005	
Ronstadt		Charney and Libecap		
Sexton and Upton		Shane and Venkataraman		
Zeithaml and Rice		Stevenson		
Hills	1988	Osborne, Falcone, Nagendra	2000	
Klatt		Noel		
Solomon		Ehrlich et al		
Vesper and McMullen		Brockhaus, Hills, Klandt, and Welsch (Eds.)		
Kent	1990	Gartner		2001
Plaschka and Welsch		Hitt et al.		
Ronstadt		Honig		
Van Clouse		Ireland, Hitt, Camp, and Sexton		
Donckels	1991	King		
Preshing		Meyer		
Robinson and Hayes		Minniti and Bygrave		
Solomon and Fernald		Reynolds, Camp, Bygrave, Autio, and Hay		
Stumpf, Dunbar, and Mullen	1992	Solomon	2002	
Donckels		Upton et al.		
Block and Stumpf		1993	Dumas	
Gartner, Bird, and Starr			Hindle	
McGrath et al.	1994	Solomon et al.	2003	
Hood and Young		Galloway, Brown		
Solomon and Fernald		Katz		
Gartner and Vesper		Peterman and Kennedy		
Katz, Gundry, Low, and Starr	1995	Shepherd	2004	
Low, Venkataraman, and Srivatsan		Dimov		
Solomon et al.		Alvarez, Jung		
Wolfe and Bruton		Baron and Ward		
Bangs	1996	Baumol		
Katz, Gundry, Low, and Starr		DeTienne and Chandler		
Mitchell and Chesteen		Honig		
Monroe, Allen, price		Kuratko		
Katz, Gundry, Low, and Starr	1997	Minniti and Bygrave	2005	
Kuratko		Shepherd		
Robinson		Klapper		
Brawer		McLarty		
Gorman et al.	1998	VanderSluis, Van Praag, Vijverberg		
Vesper and Gartner		Brannback et al.		
Kolvereid, Moen		Frank et al.		
Autio et al.		Galloway et al.		
Kourilsky, Esfandiari	1999	Hindle	2006	
Scott and Twomey				
Truell, Webster, and Davidson				
Hansemark				

Kaynak: **KURATKO**, Donald F. (2005). “The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), s. 582-585. The Small Business Economy (2006). *A report to the President*. Washington: United States Government Printing Office., Raposo, M., Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*, 23(6), 453-457’den derlenerek hazırlanmıştır.

## 2.2. Türkiye, ABD ve Avrupa’da Girişimsel Eğitim

### 2.2.1. Türkiye’de girişimcilik eğitimi

Girişimcilik kavramının ekonomiye etkisine bakıldığında girişimcinin rolleri gereği içinde bulunduğu toplumun ilerisinde düşünen kişiler olmasından da hareketle toplumu yeni kavram ve teknolojiler ile tanıştırma sorumluluğu göze çarpmaktadır. Ekonominin yeni teknoloji ya da üretim teknikleri ile tanışması daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynakları harekete geçirmekte ve ekonomideki kaynak kullanım verimliliğini artırmaktadır.<sup>151</sup> İşte bu yeni teknoloji ile üretim tekniklerini harekete geçirecek ve verimliliği artıracak bireyler ancak orta öğrenim ve Üniversitelerde verilecek derslerin varlığı ile gelecekte ülke ekonomilerine katkı sağlayacak girişimciler ile mümkün olabilecektir. Bundan dolayıdır ki girişimci Üniversiteler ve bu Üniversitelerin yaygınlaşması önem kazanmaktadır.

Türkiye’de girişimcilik eğitimi üzerinde çalışmalar yeterli olmasa da, bazı Üniversitelerin girişimcilik ve girişimcilik eğitimi üzerinde durduğu görülmektedir. Gürol, Aydınlık ve Arslan’ın 2008 yılında yaptığı çalışmada ülkemizde girişimcilik derslerinin verildiği toplam 47 devlet üniversitesi, 4 özel üniversite ile 19 vakıf üniversitesinin olduğu, ayrıca 4 üniversitede de genç girişimci geliştirme programı olduğu belirtilmiştir.<sup>152</sup> Genel itibari ile bu üniversiteler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Özyeğin Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Marmara Üniversitesi’dir.<sup>153</sup>

Yaygın olmasa da girişimcilik eğitimi Türkiye’de orta ve yüksek öğrenimde verilmeye başlanmıştır. Ancak girişimcilik için gereken iş planlaması üretim ve pazarlama sürecinde karşılaşılabilecek yasal ve yasal olmayan problemlerin aşımı için gerekli olan eğitim hala mesleki eğitim içerisinde gösterilmektedir.<sup>154</sup>

Türkiye 2004 Nisan’ından itibaren, girişimciliği, mesleki eğitimi ve nitelikli iş gücü sayısını artırabilmek için, AB’nin açmış olduğu, her yaştan ve meslekten insan

<sup>151</sup> Üzülmöz, H. (2008), a.g.m., 3(2), 21-31.

<sup>152</sup> Yelkikalan, N. (2010), a.g.m., 55.

<sup>153</sup> Yelkikalan, N. (2010), a.g.m., 58.

<sup>154</sup> Küçüktekin, K.(2006). *Girişimcilik Politikası Çerçevesinde Avrupa Birliği’nin KOBİ Politikası ve Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Çerçevesinde Türkiye’nin KOBİ Politikası*. Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. 82.

yetiştirilmenin amaçlandığı Leonardo Da Vinci ve Socrates programlarına katmıştır.<sup>155</sup> Girişimcilik konusu Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2010-2013), Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı (2010-2014) ve ilk ve orta öğretim okullarının bireysel stratejik planları kapsamına alınmıştır. İlk ve orta öğretim okullarında girişimcilik odaklı AB projeleri yürütülmektedir.<sup>156</sup> Türkiye’de öğretim programları ele alındığında,<sup>157</sup>

1. Girişimcilik, 1-8 sınıflarda uygulanan öğretim programları içerisinde öğrencilere kazandırılmaya çalışılan yetkinliklerden biridir. Girişimcilik bir ara disiplin olarak belirlenmiş olup, bazı dersler ile ilişkilendirilerek verilmektedir.
2. Mesleki ve teknik öğretim programlarının tamamında zorunlu olarak okutulan girişimcilik dersinde “girişimci fikirler üretme” ile “iş kurma ve geliştirme” modüllerine yer verilmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim ve okul ve kurumlarında okutulan mesleki eğitim programları içerisinde öğrencilere “ekonomik gelişmeleri takip etme, faaliyet alanını seçme ve iş yeri açma fikri geliştirme” yeterlikleri kazandırmayı amaçlaya haftada 2 ders saati okutulan “Girişimcilik ve İşletme Yönetimi” dersine yer verilmiş ve öğrencilere bu dersi 11 veya 12 . Sınıflarda seçmeli olarak alabilme imkânı verilmiştir.
3. 6-8 sınıflarda uygulanan teknoloji ve tasarım dersinde öğrencilerin yenilikçilik ve girişimcilik becerilerinin eseri olan proje çalışmaları ulusal düzeyde sergilenmektedir.
4. Genel ortaöğretim okullarında seçmeli olarak okutulan “girişimcilik” dersi öğretim programı hazırlanmış olup halen uygulanmaktadır.

Yükseköğretimde girişimcilik eğitimi örgün eğitim (girişimcilik dersleri), yaygın eğitim (KOSGEB eğitimleri) ve çeşitli projeler kapsamında yürütülmektedir. KOSGEB 2012 yılı itibariyle yükseköğretim kurumlarında KOSGEB tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak verilen girişimcilik derslerini, ilgili yükseköğretim kurumunun talebi doğrultusunda “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” olarak onaylamaktadır.<sup>158</sup>

Çizelge 2.2’de Türkiye’de yapılmış ‘Girişimcilik Eğitimi’ ile ilgili çalışmaların bir kısmı görülmektedir.

<sup>155</sup> Küçüktekin, K. (2006), a.g.m., 83.

<sup>156</sup> Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2014-2016 (2013, Taslak), 83.

<sup>157</sup> Bükel, İ. (2013), Girişimcilik Eğitimine İlişkin Faaliyetlerle İlgili Genel Değerlendirme, Yayınlanmamış Rapor.

<sup>158</sup> Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2014-2016 (2013, Taslak), 84.

**Çizelge 2.2. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi İle İlgili Çalışmalar<sup>159</sup>**

Yazarlar	Yılı	Başlığı
Nuray Girginer, Nurullah Uçkun	2004	İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıkları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama
Yonca Gürol, Nuray Atsan	2006	Entrepreneurial Characteristic amongst University Students: Some Insights for Entrepreneurship Education and Training in Turkey
Dilek Eyüboğlu	2007	Girişimcilik Eğitimi
Özlem Balaban, Yasemin Özdemir	2008	Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği
Hasan Tağraf, Muhsin Halis	2008	Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin “Girişimsel Öz Yetkinlik” Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma
İsa İpçioğlu, Atıl Taşer	2009	İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri
Ertuğrul Berk	2009	Girişimcilik Dersinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi
Hatice Baysal, Ahmet Sait Özkul	2009	Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi
Yasin Karadeniz	2010	Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi
NazanYelkikalan, Ayten Akatay, H. Mehmet Yıldırım, Yasin Karadeniz, Can Köse, Öznur Koncagül, Eray Özer	2010	Dünya Ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz
Hasan İbicioğlu, Sebahattin Taş, İbrahim Özmen	2010	Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama
Sait Patır, Mehmet Karahan	2010	Girişimcilik Eğitimi Ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması
Burcu Selin Yılmaz, Özgür Devrim Günel	2011	Üniversite Eğitimi Ve Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler Üzerine Bir Araştırma
Özlem Çetinkaya Bozkurt	2011	Dünyada Ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler Ve Öğretim Üyelerinden Öneriler
Aykut Göksel, Belgin Aydıntan	2011	Gender, Business Education, Family Background and Personal Traits; a Multi Dimensional Analysis of Their Affects on Entrepreneurial Propensity: Findings from Turkey
Seda Bayrakdar	2011	Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi
Cengiz Duran, Harun Büber, Gülten Eren Gümüştekin	2013	Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya MYO Makine Programı Örneği
Özlem Çetinkaya Bozkurt, Ali Murat Alparslan	2013	Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci Ve Öğrenci Görüşleri

Kaynak: Bozkurt, Ö., Alparslan M., (2013), Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (8:1), s.13-14’den derlenerek hazırlanmıştır.

<sup>159</sup> Bozkurt, Ö., Alparslan M. (2013), a.g.m., 13-14.

Yelkikalan ve diğerlerinin (2010) Üniversitelerin internet adreslerine ulaşılarak yaptığı araştırma neticesinde Türkiye’de; 290 ön lisans bölümünde, 110 lisans bölümünde, 21 yüksek lisans bölümünde olmak üzere toplam 77 üniversitede girişimcilik dersi verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada dünya sıralamasında ilk 100’e giren üniversitelerden 59’unda girişimcilik dersinin verildiği ve bu Üniversitelerin vermiş olduğu girişimcilik derslerinin 7 tanesinin ön lisans düzeyinde, 193 tanesinin lisans düzeyinde ve 77 tanesinin lisansüstü düzeyinde verildiği tespit edilmiştir. Çizelge 2.6’da Yelkikalan ve diğerlerinin (2010) yapmış oldukları, girişimcilik eğitiminde Türkiye ve ilk 100 dünya Üniversitesinin karşılaştırması, Çizelge 2.4’de de girişimcilik eğitiminin Türkiye’deki Üniversitelerde bölümlere göre dağılımı görülmektedir.<sup>160</sup>

**Çizelge 2.3. Girişimcilik Eğitiminde Türkiye ve İlk 100 Dünya Üniversitesinin Karşılaştırması**

		Sayı	
Üniversite Sayısı	Türkiye	77	
	Dünya	59	
Eğitim Veren Birim	Türkiye	Ön Lisans	290
		Lisans	110
		Lisansüstü	21
	Dünya	Ön Lisans	7
		Lisans	193
		Lisansüstü	77
Girişimcilik Merkezleri	Türkiye	6	
	Dünya	22	
Kulüp-Topluluk	Türkiye	13	
	Dünya	8	

Kaynak: Yelkikalan, N., (2010), Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (19), 56-57.

**Çizelge 2.4. Girişimcilik Dersinin Türkiye’deki Üniversitelerde Bölümlere Göre Dağılımı**

	Bölümler	Sayısı
Ön Lisans	<i>İktisadi ve İdari Programlar</i>	123
	<i>Teknik Programlar</i>	139
Lisans	<i>İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi</i>	82
	<i>Uygulamalı Bilimler Y.O.</i>	3
	<i>Veterinerlik Fakültesi</i>	1
	<i>Denizcilik İşletmeciliği Ve Yönetimi Y.O.</i>	1
	<i>Sağlık Bilimleri Fakültesi</i>	1

<sup>160</sup> Yelkikalan, N., vd. (2010), a.g.m., 56-57.

	<i>Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Y.O.</i>	2
	<i>Eğitim Bilimleri Fakültesi</i>	1
	<i>Beden Eğitimi Ve Spor Y. O.</i>	1
	<i>Fen Edebiyat Fakültesi</i>	1
	<i>Ziraat Fakültesi</i>	2
<b>Lisans Üstü</b>	<i>Sosyal Bilimler Enstitüsü</i>	21

Kaynak: Yelkikalan, N., (2010), Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (19), 56-57.

Ayrıca Türkiye’de verilen girişimcilik derslerinin içeriği dünya Üniversitelerinde verilen girişimcilik derslerinin içeriğinden daha az kapsamlı olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’de verilen girişimcilik ders konuları genel olarak; girişimcinin özellikleri, girişimcilikte başarı ve başarısızlık faktörleri, küçük işletmelerin güçlü yada zayıf yönleri ile girişimcilerin ekonomik ve sosyal yönlerine katkılarını ele almaktadır.<sup>161</sup>

Dünya Üniversitelerinde genel olarak seçmeli ders olarak okutulan girişimcilik dersleri, Türkiye’deki devlet ve vakıf Üniversitelerinde de ağırlıklı olarak seçmeli ders şeklinde okutulmaktadır. Çizelge 2.5’de Türkiye’de ki zorunlu/seçmeli girişimcilik derslerinin dağılımı görülmektedir.

**Çizelge 2.5. Türkiye’deki Zorunlu/Seçmeli Girişimcilik Derslerinin Dağılımı**

		Ön Lisans	Lisans	Lisansüstü	TOPLAM
<b>Devlet Üniversiteleri</b>	Zorunlu	98	18	4	329
	Seçmeli	137	56	16	
<b>Vakıf Üniversiteleri</b>	Zorunlu	11	14	0	63
	Seçmeli	14	23	1	

Kaynak: Yelkikalan, N., (2010), Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (19),57.

Girişimcilik eğitimiyle ilgili, gerek kavramsal gerek ampirik bir çok hatırı sayılır sayıda yaklaşımlar kaleme alınmıştır. Girişimcilik eğitimi hakkında en ilginç araştırmalar 1985 ile 1994 yılları arasında Gormon, Hanlon and King (1997) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın amacı hangi tip eğitimin girişimciliğin oluşumunda etkili olduğunu tespit etmektir. Ayrıca yapılan araştırmalar neticesinde; verilen girişimcilik eğitimi ile girişimsel tutumun geliştiği ve girişimciliğin öğretilbildiği bu yazarların ortak kararıyla elde edilmiştir.

<sup>161</sup> Yelkikalan, N., vd. (2010), a.g.m., 57.

Özellikle girişimcilik oluşturma, girişimcilik eğitiminden girişimcilik davranışının gerçekleşmesi anına kadar geçen süreç hakkında birçok araştırma 1995 ile 2005 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde 'Küçük İşletme Ekonomisi' raporunda yayınlanmıştır (2006).

Bu araştırmalar birçok dergide yayınlanmasının yanında, Amerika Birleşik Devletleri'nde girişimcilik konusundaki üç kuruluş tarafından da ele alınmıştır. Bu kuruluşlar; USASBE (United States Associations for Small Business and Entrepreneurship), ICSB (International Council for Small Business and Entrepreneurship) ve The Babson-Kauffman Girişimcilik Konferansı'dır.<sup>162</sup>

### 2.2.2. ABD'de girişimcilik eğitimi

ABD'de okulların yüksek seviyede merkezden bağımsız olmasından dolayı ortak bir girişimcilik eğitim sistemi bulunmamaktadır. Bundan dolayı girişimcilik eğitimi konusunda teori ve pratikte araştırmacılar ve kurumlar arasında büyük farklılıklar gözlemlenmektedir.<sup>163</sup> ABD ve Kanada'da girişimcilik eğitim programının ana hedefi farkındalığı artırmak ve tek başına bir işletmenin sahibi olunması yönünde bireyleri motive etmektir.<sup>164</sup> Ancak ABD'de her yazar bu fikre katılmaz, girişimciliğin en önemli özelliği; öğrencilerin ekonomiye değer katacak şekilde kendi iradeleriyle gelir elde etmelerinin sağlanmasıdır. Her iki durumda da girişimcilik eğitiminde davranışların pratiğe dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.<sup>165</sup>

Girişimcilik eğitimi ABD'de çok önceki zamanlara dayanmaktadır. 1947 yılında Myles Mace Harvard İşletme Fakültesinde, işletme yüksek lisans programına seçmeli bir ders olarak "Yeni İşletmelerin Yönetimi" dâhil edilmiştir. Bu programın amacı ikinci dünya savaşında yer almış askerlerin topluma geri kazandırmaktır. Katz (2003)'a göre bu programa kayıt yaptıran 600 öğrenciden 188'i programa başlamıştır.<sup>166</sup> Amerika Birleşik Devletleri'nde girişimcilik eğitimi 1600'den daha fazla okulda 2200'den fazla ders, 277 adet donatılmış pozisyon, 44 adet akademik hakemli dergi, girişimcilik için tahsis edilmiş

<sup>162</sup> Raposo, Paço, (2011), a.g.m., 455.

<sup>163</sup> Guzman, J., Linan, F. (2005). *Perspectives on Entrepreneurial Education: A US-Europe Comparison*, Antonio de Nebrija University, 9.

<sup>164</sup> Gibb, A. A. (1993). The enterprise culture and education. Understanding enterprise education and its links with small business entrepreneurship and wider educational goals. *International Small Business Journal*, 3 (11), 29.

<sup>165</sup> Guzman, Linan, (2005), a.g.m., 9.

<sup>166</sup> Katz, J. A. (2003). "The chronology and intellectual trajectory of American entrepreneurship education: 1876-1999". *Journal of Business Venturing*, 18, 283



yönetim dergileri ve 100'ün üzerinde kurulan ve finanse edilen merkezler ile geliştirilmiştir. <sup>167</sup> Küçük İşletmeler Yönetimi tarafından yapılan bir araştırmaya göre girişimcilik eğitimi veren kurumların sayısı 1979 yılında 263 iken 1998 yılında 1400'e yükselmiş <sup>168</sup>, 2003 yılında bu sayı 1600'e yükselmiştir. <sup>169</sup>

Amerika Birleşik Devletleri'nde 2008 yılında yapılan 'Girişimcilik Eğitimi İçin Konsorsiyum' da girişimcilik eğitiminin; insanları sadece iş sahibi olacak şekilde yönlendirmediği, onlara yaratıcı düşünmeyi, öz benlik ve özgüven verdiği belirtilmiştir. Girişimcilik eğitimleri süresince öğrenciler bir işin nasıl kurulacağından çok daha öte bilgiler öğrenmektedir. Girişimcilik eğitimiyle;

- Kişinin hayatında karşısına çıkabilecek fırsatları tanımlayabilmesinin,
- Yeni fikirler üreterek ve ihtiyaç duyduğu kaynakları bularak fırsatları kovalamasının,
- Yeni bir iş kurmasını ve onu işletebilmesinin,
- Yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünebilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. <sup>170</sup>

Katz (2003) "dünyada biri Kanada'dan, ikisi Avrupa'dan ve üçü Amerika Birleşik Devletleri'nden olmak üzere toplam 6 doktora programı" olduğunu iddia etmiştir. Ancak Katz girişimcilik alanında çalışma şansı veren 22 Amerikan üniversitesinin doktora programı sunduğunu saptamıştır.

Sonuç olarak Amerika Birleşik Devletlerinde girişimcilik alanındaki gelişim çok etkileyici boyutlardadır. Vesper ve McMullen (1988) 1980'li yılların sonlarına doğru işletme alanında ki yüksek lisans programlarının yüzde 10 ve yüzde 25'i arasında girişimcilik alanında bir derse yer verdiğini doğrulamıştır. 50 yıl önce girişimcilik eğitimi bir disiplin olarak yer almamaktaydı. 20 yıl önce ise akademik ve bilimsel anlamda tam olarak tanınmış değildi. Bugün ise girişimciliğin mevcut durumundan ve gelecekte ne gibi getirileri olduğundan haberdar olmayan yoktur. <sup>171</sup>

### 2.2.3. Avrupa'da girişimcilik eğitimi

Girişimcilik eğitimi ve eğitim müfredatına alınmasındaki gelişmeler Avrupa'ya, Amerika Birleşik Devletleri'nden daha geç bir tarihte gelmiştir. Günümüzde her ne kadar

<sup>167</sup> Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye'de girişimcilik eğitimi: Başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayınları, 39.

<sup>168</sup> Guzman, Linan, (2005), a.g.m., 10.

<sup>169</sup> Yelkikalan, N., vd. (2010), a.g.m., 54.

<sup>170</sup> Consortium for Entrepreneurship Education (2008). *Entrepreneurship everywhere: The case for entrepreneurship education*. Columby.

<sup>171</sup> Guzman, J., Linan, F. (2005), a.g.m., 11-14.

girişimcilik eğitimi müfredatı ile ilgili yapılan faaliyetler Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan faaliyetler kadar olmasa da, özellikle 2000'li yıllarda Avrupa'da girişimcilik eğitiminin önemi fark edilmiş ve eğitim müfredatına geniş bir şekilde dahil edilmeye başlanmıştır.

ISCED (International Standard Classification of Education) adı ile ilk olarak 1976 yılında UNESCO'nun 19 uncu Genel Konferansı'nda Kabul gören "Uluslararası Eğitim Standartları", 2011 yılında tekrar ele alınarak düzenlenmiştir. Uluslararası Eğitim Standartları'na (ISCED) göre eğitim düzeyleri (level) Çizelge 2.6'da gösterilmiştir.<sup>172</sup>

**Çizelge 2.6. ISCED 2011 Eğitim Düzeyleri**

Eğitim Düzeyleri	ISCED 2011	Açıklama
Level 0	Erken çocukluk eğitimi	Okul ve sosyal topluma katılım için gerekli olan gelişimin sağlanması maksadı ile verilecek olan eğitimidir. Bu eğitim 3 yaş altı çocuklar için planlanmıştır.
Level 0	İlkokul öncesi erken çocukluk eğitimi	Okul ve sosyal topluma katılım için gerekli olan gelişimin sağlanması maksadı ile verilecek olan eğitimidir. Bu eğitim 3 yaş - okula başlama yaşı arasındaki çocuklar için planlanmıştır (okul öncesi eğitim).
Level 1	İlkokul eğitimi	Öğrencilerin, matematik okuma ve yazma gibi temel becerileri kazanma ve öğrenim için sağlam bir temel kazandırma maksadı ile planlanan eğitimidir.
Level 2	Ortaokul eğitimi	Daha çok konu odaklı müfredatı olan ilkökul eğitimi üzerine inşa edilmiş eğitim.
Level 3	Lise eğitimi	İş ile ilgili becerilerin kazanılması ve yüksek öğrenime (2yıllık) hazırlanmak için verilen eğitim.
Level 4	Lise sonrası ancak yüksek öğrenim olmayan eğitim.	Bir pazara işçi olarak girmesi veya yüksek öğrenime hazırlık maksadıyla lise eğitiminin üzerine öğrenme tecrübesi sağlayan eğitimidir.
Level 5	Kısa süreli yükseköğrenim eğitimi	Pratik temelli, işgücü piyasasına giriş için hazırlayan, mesleki, kısa, ilk yüksek öğrenim eğitimidir. Ayrıca bu eğitim diğer yüksek öğrenimlere geçiş sağlar.
Level 6	Lisans veya eş değeri eğitim	İlk yüksek öğrenim (lisans) ve eş değerinde bir diploma alması için orta seviyede akademik, mesleki bilgi ve yetkinlik sağlayan eğitimidir.
Level 7	Yüksek Lisans veya eş değeri eğitim	İkinci yüksek öğrenim (yüksek lisans) ve eş değerinde bir diploma alması için ileri seviyede akademik, mesleki bilgi ve yetkinlik sağlayan eğitimidir.
Level 8	Doktora veya eş değeri eğitim	Gerçek verilere dayanan yayınlanabilir kalitede bir tez savunması olabilecek ve ileri seviyede araştırma yapabilme yeteneğini geliştirecek eğitimidir.

<sup>172</sup> İnternet: International Standart Classification of Education. (1997, 2011).

Web: [http://en.wikipedia.org/wiki/International\\_Standard\\_Classification\\_of\\_Education](http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education) adresinden 08 Aralık 2014'da alınmıştır.

Kaynak: [http://en.wikipedia.org/wiki/International\\_Standard\\_Classification\\_of\\_Education](http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education)

Yukarıda gösterilen çizelgeye ilave olarak; Brüksel’de, 13 Nisan 2012’de Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan bir rapora göre girişimcilik eğitiminin her geçen gün Avrupa ülkeleri tarafından desteklendiği vurgulanmıştır. Danimarka, Estonya, Litvanya, Hollanda, İsveç, Norveç, Galler ve Belçika’nın Flaman kısmı dahil sekiz ülke girişimcilik eğitiminin gelişmesi amacıyla özel stratejiler ortaya koymuş; Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, Lihtenştayn, Polonya, Slovakya, Slovenya, İspanya ve Türkiye’nin içinde yer aldığı on üç ülke ise bu eğitimleri hayat boyu öğrenme, gençlik ya da büyüme stratejilerinin birer parçası olarak vurgulamaktadır. Avrupa ülkelerinin yarısı, girişimcilik eğitiminin güçlendirilmesini de kapsayan bir eğitim reformu sürecine girmiştir. “Avrupa’da Okul Çağında Girişimcilik Eğitimi” başlıklı rapor için toplam 31 Avrupa ülkesi ve 5 bölgede anketler yapılmıştır.<sup>173</sup>

Avrupa ülkelerinin stratejik çerçevesini oluşturan ‘Eğitim ve Öğretim 2020’; dördüncü uzun vadeli stratejik hedef olarak girişimcilik dâhil yaratıcılık ve yenilikçiliğin eğitim ve öğretimin her seviyesinde artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Komisyon, Avrupa 2020 stratejisini desteklemeyi temel üç hususta ele almaktadır. Bunlar: Yenilikçi Birlik, Yeni Beceriler ve İş Gündemi ve son olarak Harekete Geçen Gençlik (Youth On The Move). Bu araştırma turizm ve teknik okullar hariç devlet okullarından, ilkokul (ISCED 1) , orta okul ve lise eğitimini (ISCED 2, ISCED 3) kapsamaktadır. Avrupa Komisyonu, Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü’nün yakın iş birliği ile geliştirilen anket sonuçları Eurydice Ajansı ile Görsel-İşitsel ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA) koordinasyonunda verilerin toplanması sağlanmıştır. 31 ülkeye yapılan anketler neticesinde Eurydice Ajansı’ndan ulaşılan veriler dört bölüme ayrılmıştır. Bunlar:<sup>174</sup>

1. Girişimcilik eğitiminin entegrasyonunu teşvik etmek için planlanan ulusal stratejiler ve eylem planları,
2. Girişimcilik eğitimi genel yaklaşımlar ve konu müfredatı bakımından eğitim alanında nasıl ele alınmalı?
3. Girişimcilik eğitimi için özel öğrenme yöntemleri tanımlamak ve öğretmenleri pratik kurallar ile desteklemek,

<sup>173</sup> İnternet: Avrupa Komisyonu Basın Açıklaması. (2012, Nisan). Web:[http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-12-365\\_tr.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_tr.htm) adresinden 08 Aralık 2014’da alınmıştır.

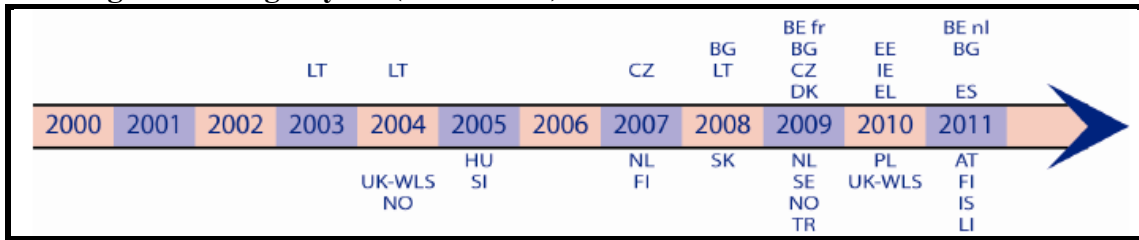
<sup>174</sup> Eurydice (European Commission). (2012). *Entrepreneurship Education at School in Europe: National Strategies, Curricula and Learning Outcomes*. 5.

4. Girişimcilik eğitimine ve bu konuyu etkileyen eğitim reformlarının mevcut durumunu geliştirmek için gerekli faaliyetlerin başlanması.

Girişimcilik eğitimini destekleyen ulusal eğitim stratejileri 2000-2011 yılları arasında yoğunlaşmıştır. Litvanya ilk olarak 2003 yılında ulusal eğitim stratejisinde girişimcilik eğitiminden bahsetmiştir. Daha sonra 2004 yılında girişimcilik eğitimini İngiltere ve Norveç izlemiştir.<sup>175</sup>

Avrupa ülkelerinin bir çoğu 2007 yılından itibaren, özellikle de 2003 yılında girişimcilik eğitimini ulusal stratejilerine dâhil etmiştir. Belçika'nın Flaman kısmı ise girişimcilik eğitimini 2011 yılı sonunda dâhil etmiştir. Macaristan, Portekiz ve Romanya gibi bazı Avrupa ülkeleri 2011 yılı itibariyle girişimcilik eğitimini ulusal stratejilerine dâhil etme konusunda tartışmaya devam etmektedir. Aşağıdaki çizelgede Avrupa ülkelerinin girişimcilik eğitimlerini ulusal stratejilerine dâhil etme yılları verilmektedir.<sup>176</sup>

**Çizelge 2.7. 2000-2011 Yılları Arasında Ulusal Girişimcilik Eğitim Stratejilerinin Genel Eğitime Entegrasyonu(ISCED 1-3)**



Kaynak: Eurydice (2012)

### 2.2.3.1. Özel strateji uygulayan avrupa ülkeleri

Avrupa'nın altı ülkesi ve iki bölgesinde ilkökul ve düz lise eğitiminde girişimcilik eğitiminin entegrasyonu için "Özel Stratejiler (specific strategies)" uygulanmaya başlanmıştır.<sup>177</sup>

#### 2.2.3.1.1. Belçika'nın Flaman bölgesi

Belçika'nın Flaman bölgesi hükümeti 2011-2014 yılları arasındaki girişimcilik eğitimi eylem planını 2011 yılı sonu itibariyle uygulamaya başlamıştır. Bu eylem planı Başbakan liderliğinde Ekonomi ve Tarım Bakanı, Eğitim Bakanı ve Çalışma Bakanı'nın ortaklaşa çalışmasıyla gerçekleşmiştir. Bu çalışmayla öğrencilere kendi işlerini kurmaya

<sup>175</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 6.

<sup>176</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 7.

<sup>177</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 8.

hazırlanmaları ve öğrencilerin girişimciliğe karşı olumlu tutumlarına yardımcı olacak öğretmenlerin gerekli eğitimle desteklenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin ortaokul (ISCED 2) ve lisede (ISCED3) disiplinler arası bir eğitim şeklinde verilmesi; 2011-2014 yılları arasında ki girişimcilik eğitimi eylem planında açıkça vurgulanmıştır.<sup>178</sup>

### **2.2.3.1.2. Danimarka**

Danimarka’da girişimcilik eğitim ve öğretim stratejisi 2009 yılında; Bilim, Teknoloji ve Yenilik, Kültür, Eğitim, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının ortaklaşa çalışmasıyla geliştirilmiştir. Ciddi anlamda uygulanan bu strateji; eğitim yönetiminde, ayrılan fonlarla ve eğitimin her aşamasında kanunlar ile güçlendirilmiş, koruma altına alınarak uygulanabilirliği sağlanmıştır. Ortaokulda (ISCED 2) girişimcilik eğitimi iş ve iş gücü piyasası gibi zorunlu derslerin bir parçası olarak açıkça tanımlanmaktadır. Ancak ortaokulun son senesinde girişimcilik seçmeli ders olarak müfredata dâhil edilmiştir. Lisede (ISCED 3) ise girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir eğitim şeklinde verilmektedir.<sup>179</sup>

### **2.2.3.1.3. Estonya**

Estonya’da 7 Ekim 2010 tarihinde Eğitim ve Araştırma Bakanı, Ekonomik İlişkiler ve İletişim Bakanı, Estonya Ticaret ve Endüstri Masası Başkanı, ÖSYM (Director of the National examinations and qualifications center) Başkanı ve Estonya Girişim Vakfı Başkanı tarafından ortaklaşa girişimcilik eğitimini destekleyen bir anlaşma imzalanmıştır. Girişimcilik eğitimini desteklemek için geliştirilen bu stratejide Estonya Ticaret Masası ve İşletme Yönetim Kurulu bir belge yayınlamışlardır. Ortaokul ve lisede (ISCED 2-3) girişimcilik eğitimini zorunlu Vatandaşlık dersinin bir parçası olarak verilmektedir.<sup>180</sup>

### **2.2.3.1.4. Litvanya**

Litvanya: “Ekonomi ve Girişimcilik Eğitimi (2004)” ve “2008-2012 yılları arasında gençliğin girişimcilik eğitimi ve teşviki” konulu ulusal program olmak üzere iki önemli strateji uygulanmıştır. Buna ilave olarak daha geniş bir eğitim stratejisi olan “ulusal eğitim

---

<sup>178</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 26.

<sup>179</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 43.

<sup>180</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 44.

stratejisi (2003-2012)”; tüm okullarda girişimcilik ve finans yönetimine olan ilgiyi güçlendirmeyi amaçlamıştır.

Litvanya’da ortaokul (ISCED 2) son iki yılında girişimcilik eğitimi; “Ekonomi ve Girişimcilik Eğitimi” adı altında zorunlu bir ders olarak öğretilmektedir. Lise de (ISCED 3) bu ders müfredatta seçmeli bir ders olarak yer almaktadır.<sup>181</sup>

### **2.2.3.1.5. İsviçre**

İsviçre 2009 yılı bütçe planına girişimcilik eğitimini dahil ederek bu husus konusunda ne kadar ciddi olduğunu göstermiştir. Bu strateji; girişimcilik programlarını geliştirmeyi desteklemek için hükümet tarafından alınan kararların ve yapılan reformların bir parçası haline gelmiştir. İsviçre hükümeti 2009 yılı mayıs ayında eğitimin her seviyesine girişimciliğin entegrasyonunu sağlamak için bu stratejiyi kendi eğitim sisteminde yürürlüğe koymuştur.<sup>182</sup>

### **2.2.3.1.6. Birleşik Krallık (Galler)**

Galler’de girişimcilik eğitime model oluşturmak için 2004 yılında “Gençlik Girişimcilik Stratejisi”ni (YES) yürürlüğe koymuştur. İngiltere’de günümüzde devam etmekte olan eylem planı 2010-2015 yıllarını kapsamaktadır.

2010 Kasım ayında kutlanan “Geleneksel Girişimcilik Haftası”nda Galler için “Büyük Fikirler” akımı başlamıştır. Bu akım işe başlamayı düşünen genç insanlar ve onları destekleyen ortakları ile iletişime geçmenin bir basamağı olmuştur. Ortaokul ve liselerde (ISCED 2-3) girişimcilik “kariyer ve iş dünyası” zorunlu dersinde öğretilmektedir. Aynı zamanda girişimcilik öğretim yollarının merkezinin de odak noktalarından biri haline gelmiştir.<sup>183</sup>

İngiltere’de serbest meslekle uğraşan bireylerin; Avrupa’da ki Almanya, Danimarka ve Avusturya gibi yenilikçi işletmelerle ilgilenen Avrupa ülkelerinde ki bireylere nazaran, daha az zanaat meslekleri yönünde bir eğilimi olduğu ayrıca tespit edilmiştir.<sup>184</sup>

<sup>181</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 8-9.

<sup>182</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 9.

<sup>183</sup> Eurydice, (2012). a.g.e., 9-84.

<sup>184</sup> Brinkley, I. (2008). *A knowledge economy*. London: The Work Foundation.

### 2.2.3.1.7. Norveç

Norveç'in, eğitim ve öğretimde girişimcilik ile ilgili ilk stratejik planı olan "Fırsatları Görmek ve Bunları Harekete Geçirmek", 2004-2008 yılları arasında uygulanmaya konmuştur. 2009-2014 yılları arasındaki zaman diliminde ise "Eğitim ve Öğretimde Girişimcilik" adlı eylem planı ilköğretimden lise öğretimine entegre edilmiştir. Eylem planının asıl amacı; eğitim sisteminin her alanında ve her seviyesinde, eğitimde ve öğretimde öğrencinin girişimciliğe olan bakış açısını ve kalitesini güçlendirmektir.<sup>185</sup>

2009 yılında Norveç'de başlayan, nicel verilere dayalı girişimcilik eğitimi projeleri beş bölüme ayrılmıştır. Bunlar sırasıyla;

1. Girişimcilik Eğitimlerinin sınıflandırılması (2010),
2. Girişimcilik Eğitiminin bütün eğitim sisteminde nasıl yaygınlaştırılabileceği (2011),
3. Ulusal stratejik planında girişimcilik eğitimini teşvik etmek için on dört yeni metodun kalitesinin değerlendirilmesi (2010-2014),
4. Akademik becerileri ve girişimsel tutumları ile girişimcilik eğitiminin etkileri üzerine ortaokul, ortaöğretim ve yüksek öğretimde öğrenci ve öğrenci anketleri sağlanması (2012),
5. Girişimcilik Eğitiminin uzun vadede girişimcilik uygulamalarında ki etkilerinin tartışılması (2012)<sup>186</sup>

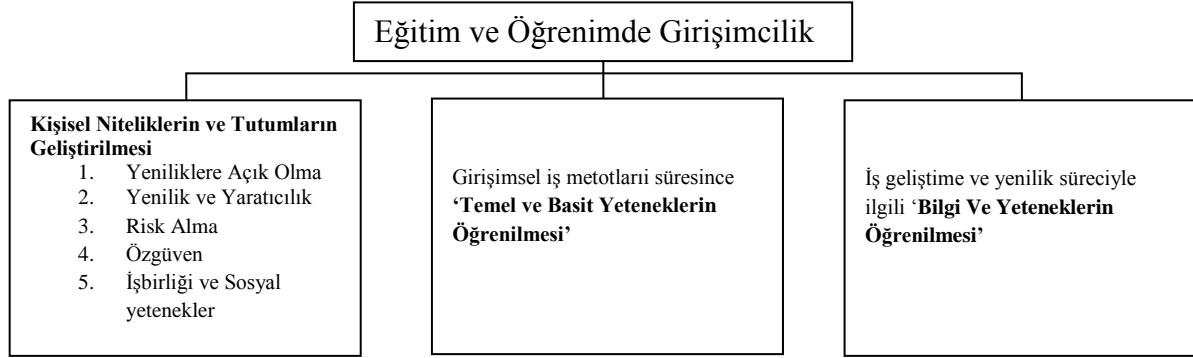
Norveç hükümeti girişimcilik eğitimindeki eylem planını (2009) 'Girişimcilik Süresince Eğitim' yaklaşımını dikkate alarak planlamıştır. Bu eylem planına göre; girişimcilik eğitimi, öğrencilerin temel ve basit yeteneklerini öğrenmelerinin yanı sıra girişimsel yetkinliklerinin de farkına varacak şekilde uyarılmalarını sağlamıştır. 'Girişimsel Yetkinlik' tanımı yenilikçi süreçler ve iş ile ilgili bilgi ve becerileri içerir. Bu bilgi ve beceriler birçok yerde kullanılan kişisel nitelik ve tutumlarla ilgilidir. Bunlar; inisiyatif alma, yenilik ve yaratıcılık, risk alma, özgüven, işbirliğinde bulunma ve sosyal yetenektir. Çizelge 2.8' de bulunan ilk iki kutucukta (Kişisel Nitelik ve Tutum Geliştirmek, Temel ve Basit Yetenekleri Öğrenmek) girişimciliği pedagojik bir yöntemle (Girişimcilik Süresince Eğitim) ele almıştır. Ancak üçüncü kutucukta; mevcut işletmelerde işe nasıl

<sup>185</sup> Eurydice, (2012). a.g.e., 9.

<sup>186</sup> Johansen V., Schanke T. (2012). Entrepreneurship Education in Secondary Education and Training. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 357.

başlanacağı ve yenilikçi süreçler hakkında bilgi aktarmanın üzerinde durmaktadır (Girişimcilik İçin Eğitim).

### Çizelge 2.8. Norveç’de ki Girişimcilik Eğitiminin Amaçları<sup>187</sup>



Kaynak: Eğitim ve Araştırma Bakanlığı ve Diğerleri(2009), Johansenve Schanke,(2013) ’den derlenerek hazırlanmıştır.

#### 2.2.3.2. Diğer avrupa ülkelerinde girişimcilik eğitimi

Girişimcilik eğitimi ile ilgili ulusal hedefler genelde, içinde yetkinlik yaklaşımı içeren gençlik stratejilerinde, genel eğitimde ve ulusal hayat boyu öğrenim stratejilerinde karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa’da, Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2006 yılı tavsiye raporunda, hayat boyu öğrenim için sekiz ana yaklaşım belirlenmiştir. Bu yaklaşımlardan yedincisi ise girişimciliktir. Bu çerçevede; Türkiye, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Avusturya gibi bazı Avrupa ülkeleri girişimcilik eğitiminin oluşturulması için gerekli olan hedefleri oluşturan hayat boyu öğrenimi destekleyen ulusal stratejiler oluşturmuştur.<sup>188</sup>

##### 2.2.3.2.1 Kuzey Avrupa ülkeleri

###### Birleşik Krallık (İngiltere)

İngiltere’de girişimcilik eğitimi; yazılı olmasa da müfredatın bir parçası olarak verilmektedir. 2010 Mart ayında öğretmenler, girişim koordinatörleri ve okul yöneticileri için yayınlanan “Girişim Eğitim Rehberi”; girişimsel düşünmenin ve girişim kapasitesinin nasıl sağlanabileceği konusunda orta ve lise (ISCED 2-3) eğitime yol göstermektedir.

<sup>187</sup> Johansen V.,Schanke T. (2012), a.g.m., 360.

<sup>188</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 9.



Ancak İngiltere’de 2010 yılında yayınlanan “School White Paper” hükümetin okullarda girişimcilik eğitimi konusundaki gerekli materyallerin azaltılması yönündeki planını göstermiştir.

İngiltere’de eğitim departmanı, 2011 yılında girişimcilik eğitiminin de içinde yer aldığı bireysel, sosyal ve sağlık eğitiminin bir değerlendirmesini yayınlamıştır. 2011 yılındaki bu değerlendirmede lise eğitimlerinde (ISCED 3) öğrencilere kariyer ve iş eğitimi verilmesinin okulların bir görevi olduğu belirtilmiştir.

Şubat 2012 yılında İngiliz hükümeti okullarda girişimcilik eğitimi konusunda izlenmesi gereken yolların neler olduğunu belirten ve belirleyen bir yönerge yayınlamıştır. Bu yayın okullarda girişimcilik eğitimi üzerine yapılan çalışmalara ve politik gelişmelere zemin hazırlamıştır.

Okullarda girişimcilik eğitimini desteklemek için İngiltere hükümeti; internet üzerinden öğretmenlere gerekli doküman ve materyalleri sunmuştur. Ayrıca 11 ve 19 yaş arasındaki öğrencilere kendi işlerini kurmalarında yardımcı olacak öneri ve girişim aktiviteleri ile yönlendiren “Girişim Akademisi Programı”nı desteklemiştir.<sup>189</sup>

#### *Birleşik Krallık (Kuzey İrlanda)*

Kuzey İrlanda girişimcilik eğitimi için özel bir strateji uygulamamasına rağmen ülkede uygulanan zorunlu derslerin bir parçası olarak bu eğitimi vermektedir. Orta ve lise (ISCED 2-3) istihdam edilebilirlik; 2007-2008 öğretim yılında yeniden düzenlenen müfredatın kapsadığı “Hayat ve İş İçin Öğrenim” adı altındaki yeni bir oluşumun parçasıdır.<sup>190</sup>

#### *Birleşik Krallık (İskoçya)*

İskoçya’da 2003 ile 2011 yılları arasında genel eğitim stratejisi olarak kabul edilen “Başarı için Kararlılık” stratejisi; gençleri global dünyada hayat ve işe daha iyi hazırlamayı ve bu gençlerin girişimsel ve bireysel yeteneklerinin geliştirilmesini hedef almıştır. Bu strateji 2011 Nisan ayından itibaren yürürlükte olan daha geniş “Mükemmel Program”

---

<sup>189</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 80.

<sup>190</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 82.

müfredatı içine dâhil edilmiş ve bu müfredatta girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir eğitim olarak gösterilmiştir.<sup>191</sup>

### Finlandiya

Finlandiya’da girişimcilik; eğitim ve iş hayatında ki ilişkiyi geliştirmek için ve girişimcilik; eğitimini her seviyede destekleyen beş yıllık eğitim ve araştırma planında (2011-2016) eğitim stratejisinin bir parçası olarak ele alınmıştır.

Eğitim ve Kültür Bakanlığı ve diğer Bakanlıkların koordinesi ile 2009 yılında yayınlanan “Girişimcilik Eğitimi Direktifleri” 2015 yılının hedeflerini içermektedir. Bu hedefler eğitimin her seviyesinde girişimciliğe odaklanan girişimcilik eğitiminin en iyi hangi metotlarla öğretileceği ve girişimciliğin en iyi nasıl destekleneceği hususundaki faaliyetleri içerir.<sup>192</sup>

### İzlanda

Yenilik ve Girişimsel düşünme biçimi, ilk olarak eğitim reformunun bir parçası olan “2020 İzlanda Stratejisi”nin içinde ve daha sonra 2009-2012 yılları için “Bilim ve Teknoloji Şurası” tarafından planlanan stratejide bahsedilmiştir.<sup>193</sup>

### İrlanda

İrlanda’da girişimcilik eğitimi ulusal bir strateji olarak uygulanmamıştır. Ancak Ticaret Odaları ve “İrlanda Genç Girişimciler Eğitim Vakfı” ilkökul eğitiminden (ISCED 1) itibaren öğretmenleri gerekli kaynaklarla desteklemektedir.

Girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir hedef olarak ortaokul ve lise (ISCED 2-3) eğitiminde verilen diğer derslerin bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Girişimcilik eğitimi ortaokulda (ISCED 2) öğrencilerin yüzde altmışı tarafından alınan seçmeli İşletme (business studies) dersinin bir parçası olarak verilmektedir. Lisede (ISCED 3) ise öğrenciler yüzde kırkı tarafından alınan seçmeli İşletme (business) dersinin bir parçası olarak girişimcilik eğitimi olmaktadır.<sup>194</sup>

<sup>191</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 83.

<sup>192</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 24.

<sup>193</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 50.

<sup>194</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 51.

### 2.2.3.2.2 Doğu Avrupa ülkeleri

#### Romanya

Romanya’da girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir eğitim olarak müfredatta yerini almıştır. Romanya’da bu müfredat 2009 yılında kabul edilmiş ve sekiz ana konuya temas etmiştir. Bu sekiz ana konudan biriside girişim ve girişimciliktir.

Romanya’da girişimcilik eğitimi ortaokulda teknik eğitimin bir parçası olarak “Aile Ekonomisi” ve “Girişimcilik Eğitimi” dersinde verilmektedir. Lisede ise girişimcilik eğitimi “Uygulamalı Ekonomi” dersinin bir parçası olarak verilmektedir.<sup>195</sup>

#### Bulgaristan

Bulgaristan’ın 2009-2013 yılları arasındaki Bilim ve Gençlik Politikası ve Eğitim Geliştirme Politikası, girişimciliğin okullarda genel ders müfredatına modüller halinde entegre edilmesini sağlamayı planlamıştır. Buna ek olarak Gençlik Ulusal Programı (2011-2015) öncelikli olarak, ticaret becerilerini geliştiren ve girişimciliğe teşvik edilen genç insanların, kişisel gelişme ve ekonomik yönden iyi seviyede olmalarını hedeflemektedir. Bunun da ötesinde Bulgaristan Ulusal Hayat Boyu Öğrenim Stratejisi (2008-2013), girişimciliği okullarda müfredata dâhil etmeyi planlamıştır.<sup>196</sup>

### 2.2.3.2.3 Batı Avrupa ülkeleri

#### Avusturya

Avusturya’da girişimcilik eğitimi için uygulanmış özel bir strateji bulunmamaktadır. Ancak 2011 yılında Avusturya hükümeti tarafından kabul gören “Avusturya Hayat Boyu Öğrenim Stratejisi”; girişimcilik eğitimini disiplinler arası bir eğitim şeklinde görmüştür.

Avusturya’da orta okul son iki yılında (ISCED 2<sup>nd</sup>, 3<sup>rd</sup> and 4<sup>th</sup> year), girişimcilik eğitimi; hem zorunlu derslerde hem de mesleki derslerde yoğun bir kariyere ve mesleğe hazırlığın bir çerçevesi olarak dâhil edilmiştir. Lise de (ISCED 3) girişimcilik eğitimi ise; müfredatta genel öğrenim hedeflerinin ve tarih, sosyal bilimler, politika eğitimi, coğrafya ve ekonomik bilimler gibi zorunlu derslerde karşımıza çıkmaktadır.<sup>197</sup>

<sup>195</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 67.

<sup>196</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 38.

<sup>197</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 32.

### Belçika Fransız Topluluğu

Belçika'nın Fransız Topluluğu 2009-2014 yılları arasında okulun her aşamasında öğrencilere girişimcilik ruhunu kazandırmayı hedefleyen kararlar almıştır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin ortaokul (ISCED 2) ve lisede (ISCED 3) disiplinler arası bir eğitim şeklinde verilmesi esas alınmıştır. Ortaokul (ISCED 2) ve lise de (ISCED 3) girişimcilik eğitimi Ekonomik Bilimlerin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır.<sup>198</sup>

### Belçika'da Almanca Konuşan Topluluk

Okul ve girişimcilik arasındaki bağı oluşturmak için çalışan firma temsilcileri ve eğitim kurumları; girişimci ruhun oluşması için iş dünyasını ve öğrencileri bir araya getirecek toplantılar düzenleme gibi aktiviteler ve projeler sağlamaktadır. Ayrıca 2008 yılı Haziran ayında ilkokul, ortaokul ve lise (ISCED 1-2-3) için hazırlanan müfredatta girişimcilik eğitimi disiplinler arası bir hedef olarak açıkça belirtmiştir. Girişimcilik eğitimi birçok disiplinler arası aktivitelerle birlikte verilmiş; ancak okullar girişimcilik eğitiminin verilmesi konusunda serbest bırakılmışlardır.

Bu toplulukta ASE (Agence de stimulation économique) girişimcilik ruhunun öğrencilere aşılmasından sorumludur.<sup>199</sup>

### Fransa

Fransa'da, Üniversite hariç orta okul ve lisede girişimcilik eğitimi kapsayan özel bir strateji bulunmamaktadır. Ancak ortaokul (ISCED 2) mevcut müfredatının, mesleklerin keşfedilmesi ve mesleki eğitime hazırlık gibi seçmeli derslerin bir parçası olarak girişimcilik eğitimi verilmektedir. Lisede (ISCED 3) ise girişimcilik eğitimi zorunlu ders olan "Ekonomi ve Sosyal Bilimler" in bir parçası olarak verilmektedir.<sup>200</sup>

### Almanya

Almanya'da girişimcilik eğitimi özel bir strateji olarak uygulanmamaktadır. Daha çok girişimcilik eğitimi seçmeli ders olan "Ekonomi"nin bir alt başlığı olarak verilmeye çalışılmaktadır. Özellikle ortaokulda (ISCED 2) öğrencilere girişimcilik eğitimi küçük uygulamalar ve modeller ile verilmeye çalışılmaktadır.<sup>201</sup>

<sup>198</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 37.

<sup>199</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 10.

<sup>200</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 47.

<sup>201</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 48.

### Lihtenştayn

Lihtenştayn’da 2020 Ulusal Eğitim Stratejisi açık bir şekilde Eğitim ve Öğretim 2020 hedeflerinden olan yenilikçiliğin ve yaratıcılığın ana bir yetkinlik olarak geliştirilmesini destekler.

Lihtenştayn’da girişimcilik eğitimi; eğitim müfredatında açıkça belirtilmekte ve disiplinler arası bir eğitim şeklinde verilmektedir. Okulların misyonu öğrencilere meslek hayatlarına hazırlamayı amaçlamıştır. Bundan dolayı orta ve lise eğitiminde (ISCED 2-3) girişimcilik eğitimi “İnsan ve Çevre” ve “Hayat Bilgisi” zorunlu derslerinin zorunlu bir parçası olarak verilmektedir.<sup>202</sup>

### Lüksemburg

Lüksemburg eğitim sisteminde girişimcilik eğitimi konusunda herhangi bir strateji bulunmamaktadır. Ancak Lüksemburg hükümeti ekonomiye yön veren insanlarla işbirliği yaparak girişimcilik ruhunun okullarda yaygınlaşmasını sağlamak için “Jonk Entrepreneuren asbl” adında bir kuruluş oluşturmuştur.<sup>203</sup>

### Hollanda

Hollanda’da ise çeşitli Bakanlıklar, kamu kuruluşları ve işletme sahipleri arasında bir iletişim sağlanarak girişimcilik politikalarına yön verilmeye çalışılmış, eğitim sistemine entegrasyonu için Ekonomi Bakanlığı; işveren kuruluşları ve bir bankanın desteğinde “Mini İşletmeler Projesini” uygulamaya koymuştur.<sup>204</sup> Verilecek girişimcilik eğitiminin amacı; girişimci akla sahip ve girişimciliği davranışa dönüştüren öğrenciler yetiştirmek ve eğitimlerinden sonraki beş yıl içerisinde kendi işleri kurabilecek bireylerin sayısını artırmaktır.<sup>205</sup>

Genel olarak Hollanda’nın eğitim sistemine bakıldığında girişimcilik eğitimi açık bir şekilde müfredata dâhil edilmemiştir. Ancak okullar bağımsız olarak girişimcilik eğitimini kendi müfredatlarına isterlerse dâhil edebilecekleri bir konuma getirilmiştir.<sup>206</sup>

---

<sup>202</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 55.

<sup>203</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 59.

<sup>204</sup> Bozkurt, (2011), a.g.m., 42.

<sup>205</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 9.

<sup>206</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 62.

#### 2.2.3.2.4 Orta Avrupa ülkeleri

##### Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti hayat boyu öğrenme stratejisi (2007), gündelik ve ekonomik hayatı geliştirmeyi hedeflemiştir. Ancak bu yaklaşım girişimciliği tam manasıyla ifade edememiştir. Bu stratejiyi daha sonra 2009 yılında; ana yaklaşımların geliştirilmesi ve öğrencilerin gündelik yetkinlikleri arttırması üzerine vurgu yapılan ve müfredat raporlarını destekleyen “Hayat boyu öğrenim geliştirme stratejisi” takip etmiştir.

Ortaokulda (ISCED 2) girişimcilik eğitimi “Birey ve Toplum: Vatandaşlık” ve “İş Dünyası” gibi zorunlu derslerin bir parçasıdır. Lisede (ISCED 3) ise girişimcilik eğitimi “Değerler, Karakter ve Sosyal Eğitim” ve “Temel Vatandaşlık ve Sosyal Bilimler” gibi disiplinler arası eğitimin bir parçasıdır.<sup>207</sup>

##### Macaristan

Macaristan’da girişimcilik eğitimi ulusal bir strateji olarak uygulanmamıştır. Ancak “Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi”(2005), girişimciliğin ve girişimsel ruhun geliştirilmesini amaçlamıştır. Bundan dolayıdır ki girişimcilik eğitimi ana müfredata eklenmiştir.<sup>208</sup>

##### Polonya

2010 yılında yayınlanan “Hayat Boyu Öğrenme Perspektifi” strateji belgesi girişimciliğinde yer aldığı öğrencilerin ana yetkinliklerinin gelişmesinin nasıl olabileceğini ele almıştır.

Girişimcilik eğitimi Polonya’da eğitim politikasının öncelikli hedeflerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 1 Eylül 2009 tarihinde yürürlüğe giren yeni eğitim müfredatının içeriğine bu durum yansıtılmış ve 2016 yılına kadar yeni düzenlemeler ile girişimcilik eğitimi eğitim müfredatına entegre edilmeye devam edecektir.

Polonya eğitim sisteminde girişimcilik eğitimi zorunlu derslerin bir parçası olarak verilmektedir. Ortaokulda (ISCED 2), Vatandaşlık, Coğrafya, Matematik ve Bilgisayar (Information Technology) derslerinin içinde, lisede (ISCED 3) ise Vatandaşlık, Coğrafya, Bilgisayar, Tarih ve Toplum ve Bilgisayar derslerinin içinde girişimcilik eğitimi

<sup>207</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 40.

<sup>208</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 49.

verilmektedir. Aynı zamanda lise eğitiminde “Girişimciliğe Giriş” adı altında zorunlu, Pratik Ekonomi adı altında seçmeli bir ders bulunmaktadır.<sup>209</sup>

### Slovakya

Slovakya; 2008-2011 yılları arasında uyguladığı “Ulusal Reform Programı”na girişimcilik eğitimini dâhil etmiştir. Bu Ulusal Reform Programının hedeflerinden bir tanesi ise; girişimcilik yeteneklerinin ve orta öğretim öğrencilerinin ekonomik ve işletme alanındaki bilgi dağarcıklarının geliştirilmesini desteklemektir.

Slovakya’da girişimcilik eğitimi ortaokulda (ISCED 2) teknoloji ve iş dünyası zorunlu dersinin bir parçası olarak verilmektedir. Lisede ise vatandaşlık dersinin parçası olarak verilmektedir.<sup>210</sup>

### Slovenya

Slovenya Cumhuriyetinin 2005 yılında yürürlüğe koyduğu “Geliştirme Stratejisi”; Slovenya’nın 2013 yılına kadar olan vizyonunu ve hedeflerini açıklamaktadır. İkinci hedefi ise kaliteli iş ve ekonomik kalkınma için gerekli olan bilginin sağlanması, etkili bir nesil ve bunların sürekli hale getirilmesidir.

Girişimcilik eğitimi ortaokulda (ISCED 2) coğrafya, vatandaşlık ve teknoloji zorunlu derslerinin bir parçası olarak verilmektedir. Lise de ise girişimcilik eğitimi coğrafya, bilgisayar ve sosyal bilimler gibi zorunlu derslerin ve ekonomi seçmeli dersinin bir parçası olarak verilmektedir. Teknik okullarda ayrı bir ders olan girişimcilik dersi zorunlu bir ders olarak müfredata dâhil edilmiştir.<sup>211</sup>

---

<sup>209</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 64.

<sup>210</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 63.

<sup>211</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 71.

### 2.2.3.2.5 Güney Avrupa ülkeleri

#### Yunanistan

Girişimcilik eğitimi, Yunanistan’da, Avrupa ülkeleri gibi yaratıcılık, yenilikçi ve girişimsel ruhu geliştirmeyi amaçlayan eğitimsel stratejik hedefler içeren “Yeni Okul” stratejisinin (2010) bir parçasıdır.<sup>212</sup> Yunanistan’da bazı teknik okullarda ki sanal işletmeler; öğrencilerin teorik bilgilerinin yanında uygulanabilir girişimcilik yeteneklerinin geliştirilmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca ders programlarına iş planlarının hazırlanmasına ilişkin pratik bilgilerin verildiği girişimcilik dersi eklenmiştir.<sup>213</sup>

Girişimcilik eğitimi lise üçüncü sınıfta haftada iki saat verilen ve işlenen “İş Yönetimi ve Organizasyonu Temel Prensipleri” zorunlu dersinin bir parçası olarak verilmektedir.<sup>214</sup>

#### İtalya

İtalya’da girişimcilik eğitimi; teknik ve mesleki okullar hariç ulusal bir strateji olarak uygulanmamıştır. Ancak müfredatta girişimcilik eğitiminin verilmesi için öğrencilere yönelik sanal şirketler oluşturulmuş ve gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri durumlar simule edilerek öğrencilere karşılaşılabilecekleri muhtemel durumlar hakkında gerekli bilgi öğretilmeye çalışılmaktadır. Girişimcilik eğitimi ilkökul ve ortaokulda verilmemektedir. Ancak lisede disiplinler arası bir eğitim olarak verilmektedir.<sup>215</sup>

#### Malta

2011 Şubat ayında Malta hükümeti ilkökul ve orta öğretimde tüm okullarda girişimciliği geliştirme amaçlı projelerin desteklenmesi için “Eğitim Programı Boyunca Girişimcilik” projesini başlatmıştır. Bu proje girişimcilik eğitiminde kullanılacak materyaller, konferanslar vermek, eğitici eğitimleri, küçük işletmeleri ziyaret ve girişimsel aktiviteleri içermektedir. Ortaokul (ISCED 2) son üç senesinde girişimcilik eğitimi işletme seçmeli dersinin bir parçasıdır. Lisede ise girişimcilik eğitimi Orta Seviye Ekonomi (Intermediate Economics) ve Orta Seviye Muhasebe seçmeli dersine entegre edilmiştir.<sup>216</sup>

<sup>212</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 10.

<sup>213</sup> Bozkurt, (2011), a.g.m., 41.

<sup>214</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 10.

<sup>215</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 52.

<sup>216</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 60.



### Güney Kıbrıs

Güney Kıbrıs'ta girişimcilik eğitimi açıkça müfredatta tanımlanmamıştır. Ancak Eğitim ve Kültür Bakanlığının son yıllardaki hedeflerinden biri, girişimciliği ekonomi ve fen bilimleri gibi diğer derslerin bir parçası olarak dâhil etmektir. 2011-2012 eğitim yılında ortaokul ve lise (ISCED 1-2-3) için hazırlanan eğitim müfredatına girişimci davranışını sağlayacak çalışma ve metotları dâhil edilmiştir.<sup>217</sup>

### Portekiz

Portekiz'de 2006 yılında Eğitim ve Bilim Bakanlığı tarafından hala gelişme aşamasında olan “Girişimcilik Eğitimi için Ulusal Proje” hayata geçirilmiştir. Eğitim ve Bilim Bakanlığı Lise (ISCED 3) öğrencileri için Ulusal Girişimcilik yarışmaları düzenlemektedir ve buna ek olarak girişimci farkındalık kampanyaları düzenlemektedir ve internet üzerinden öğretmenlere girişimcilik eğitimi konusunda destek vermektedir (İnternet seminerleri, girişimcilik eğitimi arama hattı ve öğretmen yetiştiren üniversitelerde girişimcilik eğitimi atölyeleri).

Girişimcilik eğitimi tüm okul seviyelerinde açık bir şekilde disiplinler arası bir hedef olarak gösterilmesine rağmen okullarda verilmesi zorunlu tutulmamıştır.<sup>218</sup>

### İspanya

İspanya'da Eğitim Bakanlığı ve diğer farklı özerk topluluklar, girişimciliği destekleyen eğitimsel girişimlerde bulunarak girişimcilik eğitimini geliştirmeye çalışılmaktadır. Buna ek olarak Turizm, Enerji ve Endüstri Bakanlıklarının ortaklaşa hazırladıkları 2011 Girişimsel Destek Planı, girişimciliği desteklemek ve artırmak için gerekli olan eylem planlarını devreye sokmuştur. Bunun da ötesinde girişimsel kültürün oluşturulması için yerel ve bölgesel stratejiler birçok girişimlerin meydana getirilmesini sağlamak için bölgesel eğitim kurumlarını teşvik etmektedir. Bu girişimler; girişimsel eğitim için gerekli olan eğitim materyallerinin ve metodolojilerinin paylaşılması, bölgesel Bakanlıklar, Ticaret Odaları, Dernekler ve özel sektör ile işbirliği yapmayı içerir.<sup>219</sup>

<sup>217</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 39.

<sup>218</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 66.

<sup>219</sup> Eurydice, (2012), a.g.e., 73.

Sonuç olarak Avrupa ülkelerinde girişimcilik eğitiminin geniş ölçüde geliştiği ve hali hazırda daha iyi bir “Girişimcilik Eğitimi”nin nasıl verilebileceği konusunda çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Avrupa ülkelerinde girişimcilik eğitiminin önemi anlaşılmış ve ortak çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Özellikle Avrupa Birliği ülkeleri girişimciliğin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için politikalar üretmiş ve Avrupa Komisyonu çalışmalarına bu hususu dâhil etmiştir.



### **3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR, YÖNTEM, BULGULAR VE YORUM**

#### **3.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı**

Bu çalışmanın temel amacı; seçilmiş lise öğrencilerinin; farklı düzeyde girişimcilik eğilimlerine sahip olup olmadıklarını ortaya çıkarmak, girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri tespit etmek, girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler var ise hangilerinde daha anlamlı fark olduğunu ve öne çıkan demografik özelliklerin bu faktörlerle ilişkisini araştırmaktır.

Ayrıca bu araştırma ile bugüne kadar üniversite öğrencileri üzerinde yapılarak tespit edilmiş olan girişimcilik eğilim ve potansiyelleri etkileyen faktörleri, orta öğrenim düzeyinde ki öğrencilere anket uygulayarak tespit ederek orta öğrenim düzeyindeki öğrencilerin girişimcilik eğilimi bakımından ne düzeyde oldukları tespit edilebilecektir.

Bu çalışmanın başka bir amacı ise; ekonominin büyümesi ve istihdamın sağlanması için gerekli olan girişimciliğin, genç yaşlarda heveslendirilmesi için gerekli olan unsurların neler olduğunun tespitinde yol gösterici olmasıdır.

Girişimcilik eğilimini ölçmek için, Doğan (2013)'nın, azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma güçlüğü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma fırsatı ve çalışma, aile desteği, hümanizm faktörü ölçeği ile Üçok (2000) tarafından yayınlanan McClelland (1965)' in başarı ihtiyacı faktörü ölçeği ve Rotter (1966)'nın kontrol odaklılığı faktörü ölçeği kullanılmıştır. Girişimcilik eğilimini tespit için kullanılan ölçek (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Az Katılıyorum, (3) Katılıyorum, (4) Çok Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde 5'li Likert tipinde hazırlanmıştır.

#### **3.2. Araştırmanın Önemi**

Girişimciliğin ekonomik kalkınma için giderek daha fazla anahtar rol oynamaya başlayan bir kavram olduğu bilinmektedir. Bunun yanında girişimcilik kavramı ekonomiyi etkilediği kadar sosyal hayatı da etkilemektedir. Ancak girişimci farklı kaynakları bir araya getirebildiği ölçüde bir değer yaratabilmekte ve bu bağlamda başarılı olabilmektedir. İşte buradan yola çıkarak devletler girişimcilik düzeylerini önemsemekte ve bunu artırabilmek için özellikle eğitim başta olmak üzere ulusal ya da bölgesel politikalarını yönlendirmektedirler.

Girişimci birey yetiştirme temeli olan eğitim; ülke kalkınmasına artışı olan girişimci bireye yarar sağlamanın yanında, toplumsal alanda yarattığı etki sebebiyle de önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Verilecek eğitimin yanında girişimcilikte bireyin kişilik özellikleri önem kazanmaktadır. Yapılacak olan anket sonuçları neticesinde elde edilecek bulgular özellikle girişimci kişiliğin nasıl olması gerektiği hakkında bilgi vermesinin yanında, orta öğrenim seviyesindeki gençlerin girişimciliğe bakış açısını bize göstermiş olacaktır. Bunun neticesinde daha orta öğrenim seviyesinde bulunan gençlerin nasıl bir girişimci ruhu kazanabilecekleri konusunda sonraki çalışmalara ışık tutacaktır.

### **3.3. Sınırlılıklar**

Bu tez çalışmasının Türkiye’de bulunan tüm liselerde uygulanması, tezin hazırlanması için gereken zaman ve maliyet göz önüne alındığında, imkân dâhilinde görülmemektedir. Bu nedenle uygulama çalışması Ankara ilindeki çeşitli liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Ancak hazırlanan çalışma, literatür taraması ve güncel verilerle desteklenecek olduğundan, beklenen faydanın elde edilmesi açısından bir sorun teşkil etmeyeceği ümit edilmektedir.

Ayrıca hazırlanan anket sorularının farklı liselerde farklı şekillerde algılanabilme ihtimali, ilgili öğretmenler aracılığı ile öğrencilerin cevaplaması ve cevaplamaların öğrencilerin samimiyetine dayalı olması bu çalışmanın diğer kısıtlarındandır. Ancak soruların farklı şekilde algılanıp cevaplamamanın çalışmanın genel eğilimini yansıtmada ciddi bir sorun yaratmadığı genel anket sonuçlarından anlaşılmaktadır.

### **3.4. Araştırmanın Yöntemi**

Araştırmada veri toplama aracı olarak yüz yüze anket uygulamasından yararlanılmış ve SPSS ve SPSS AMOS programları kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ana kümesini Ankara’da bulunan bazı; İmam Hatip Liseleri, Kız Teknik ve Meslek Liseleri, Anadolu Liseleri, Fen Liseleri ve Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri’nde öğrenim görmekte olan lise öğrencileri oluşturmuştur. Böyle bir hedef kitle seçilmesinde; Türkiye’de lise öğrencilerinin girişimcilik eğilimini ölçmeye yönelik olarak yeterince araştırma yapılmaması rol oynamıştır. Araştırma Ankara ilinde bulunan 7 Anadolu Lisesi, 3 Fen Lisesi, 4 İmam Hatip Lisesi ve 6 Meslek Lisesi (Teknik, Ticaret, Endüstri ) bünyesinde yer alan lise öğrencilerine anket formu uygulaması şeklinde yapılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı dönemde derse katılmayan, hastalık ya da farklı nedenlerle araştırmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenciler kapsam dışı sayılmışlardır.

### 3.5. Anakütle ve Örneklem

Araştırma Ankara ilinde bulunan 7 Anadolu Lisesi, 3 Fen Lisesi, 4 İmam Hatip Lisesi ve 6 Meslek Lisesi (Teknik, Ticaret, Endüstri) bünyesinde yer alan lise 3 (934 öğrenci) ve lise 4 (497 öğrenci) sınıf öğrencilerine anket formu uygulaması şeklinde yapılmıştır. Çalışma kapsamında farklı liselerde 3. ve 4. sınıflarında okuyan lise öğrencilerine toplam 1595 anket dağıtılmış olup, geçerli 1431 anket değerlendirme kapsamına alınmıştır. 2014 yılı itibari ile Ankara’da ki lise öğrenci sayısının 126 bin 894<sup>220</sup>, Türkiye’de ki lise öğrenci sayısının 5 milyon 691 bin 071 olduğu bilinmektedir.<sup>221</sup> Anakütle sayısı düşünüldüğünde ve çizelge 3.1’e bakıldığında örneklem sayısının 384 olmasının anakütleyi temsil etme açısından yeterli olacağı görülmektedir. Bu sebepten dolayı, elde edilen 1431 anket verilerinin anakütleyi temsil etmesi açısından yeterlidir.

**Çizelge 3.1. Belli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri** <sup>222</sup>

N	S	N	S	N	S	N	S
10	10	190	127	1100	285	5000	357
20	19	200	132	1200	291	6000	361
30	28	250	152	1300	297	7000	364
40	36	300	169	1400	302	8000	367
50	44	350	185	1500	306	9000	368
60	52	400	196	1600	310	10000	370
70	59	450	212	1700	313	15000	375
80	66	500	217	1800	317	20000	377
90	73	550	226	1900	320	30000	379
100	80	600	234	2000	322	40000	380
110	86	650	242	2200	327	50000	381
120	92	700	248	2400	331	75000	382
130	97	750	254	2600	335	100000	384
140	103	800	260	2800	338	1000000	384
150	108	850	265	3000	341	10000000	384
160	113	900	269	3500	346		
170	118	950	274	4000	351		
180	123	1000	278	4500	354		

Kaynak: Sekeran (1992:253), Altunışık ve diğerleri (2004) (N=Evren büyüklüğü, S=Gerekli Örnek Büyüklüğü)

<sup>220</sup> İnternet: Ankara Milli Eğitimi Bakanlığı. <http://ankara.meb.gov.tr/www/egitim-istatistikleri/icerik/24> adresinden 29.04.2015 tarihinde alınmıştır.

<sup>221</sup> TC. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2014). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2014-2015*. Ankara, 125.

<sup>222</sup> Altunışık, R., Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi, 125.

Aşağıdaki çizelgede de 2013 - 2014 Eğitim-Öğretim Dönemi'nde bu liselerde okuyan öğrencilere uygulanan anket sayıları bulunmaktadır.

**Çizelge 3.2. Anketin Uygulandığı Öğrenci Sayıları**

Sıra No	Okul Adı	İlçe	Değerlendirmeye Alınan Anket	Kategori Dışı	Boş	Toplam
1	Abidinpaşa Anadolu Lisesi	Mamak	49	5	0	54
2	Mehmetçik Anadolu Lisesi	Etimesgut	97	2	0	99
3	Ümitköy Anadolu Lisesi	Yenimahalle	84	6	1	91
4	Mehmetçik Anadolu Lisesi	Etimesgut	68	9	0	77
5	Başkent Anadolu Lisesi	Mamak	79	20	0	99
6	Dr. Binnaz Ege - Dr. Rıdvan Ege Anadolu Lisesi	Çankaya	27	3	0	30
7	Atatürk Anadolu Lisesi	Yenimahalle	25	3	0	28
8	Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Fen Lisesi	Çankaya	26	0	0	26
9	Ankara Fen Lisesi	Çankaya	68	3	0	71
10	Özel Jale Tezer Fen Lisesi	Çankaya	79	7	0	86
11	Cebeci Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Mamak	75	7	0	82
12	Ali Hasan Coşkun Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Çankaya	97	2	0	99
13	Abidinpaşa Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Mamak	79	16	1	96
14	Yunus Emre Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Yenimahalle	65	12	8	85
15	Suzan-Mehmet Gönç Ticaret Meslek Lisesi	Mamak	119	9	1	129
16	Balgat Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Çankaya	99	10	1	110
17	Mamak Anadolu İmam Hatip Lisesi	Mamak	84	16	0	100
18	Şehit Nuri Pamir Anadolu İmam Hatip Lisesi	Mamak	69	5	0	74
19	Mamak Anadolu İmam Hatip Lisesi	Mamak	27	3	0	30
20	Etimesgut İmam Hatip Lisesi	Etimesgut	115	8	6	129
<b>Toplam</b>			<b>1431</b>	<b>146</b>	<b>18</b>	<b>1595</b>

### 3.6. Verileri Toplama Aracı

Veriler, birinci dereceden veri toplama yöntemlerinden olan anket yöntemiyle toplanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak bir anket formu oluşturulmuş ve Ankara ilinde bulunan 20 lisede okuyan lise 3 ve 4 sınıf öğrencilerine elden dağıtılmıştır.

Çalışmada kullanılan anket 2 kısımdan oluşmaktadır: 1. kısımda, öğrencilerin demografik özelliklerini tanımlamaya ilişkin sorular (20 tane), 2. kısımda, girişimcilik eğilimini ortaya koymaya yönelik ifadeler (53 tane), yer almaktadır. Anket formundaki 1. kısımdaki sorular çoktan seçmeli olarak, 2. Kısımdaki ifadeler (kesinlikle katılıyorum/5'ten kesinlikle katılmıyorum/1'e uzanan) 5'li ölçek ile öğrencilere yöneltilmiştir. Anket formları, ön sayfada çalışmanın amacını ifade eden bir açıklama ile birlikte sunulmuştur.

### 3.7. Analizler ve Bulgular

#### 3.7.1. Demografik değişkenlere ilişkin analizler ve bulgular

Araştırma için belirlenen örneklem araştırmanın ihtiyacına uygun olarak 20 ayrı liseden seçilen öğrencilerden oluşmuştur. Lise seçiminde grupların birbirinden farklı ilçelerde okuyan öğrenciler olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca seçilen öğrencilerin, mezuniyet aşamasında olmalarına özen gösterilmiştir. Seçilen örneklemin yapısı grupların girişimcilik eğilimleri arasındaki farklılığı gösterebilecek değişiklikler içermektedir. Ayrıca, katılımcıların demografik özellikleri, demografik yapının daha iyi görülebilmesi açısından çizelge haline getirilmiştir.

**Çizelge 3.3. Demografik Değişkenler**

Değişkenler		%	Değişkenler		%
Cinsiyet	Kız	54,2	Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	10,9
	Erkek	45,8		İki Çocuk	46,5
Okulun Bulunduğu İlçe	Mamak	40,6		Üç Çocuk	28,5
	Yenimahalle	12,7		Dört Çocuk	9,4
	Çankaya	27,7		Beş ve Daha Fazla	4,7
	Etimesgut	19,6	Çocuk Sıralaması	İlk Çocuk	48,2
Okulun Türü	Meslek Lisesi	24,9		İkinci Çocuk	34,3
	İmam Hatip Lisesi	20,6		Üçüncü Çocuk	12,5
	Fen Lisesi	7,7		Dördüncü Çocuk	3,4
	Anadolu Lisesi	34,4		Beşinci ve Daha Fazla	1,7
	Ticaret Lisesi	12,4			



Çizelge 3.3'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin %45,8' si erkek, %54,2' si kızdır. Lise çapında elde ettiğimiz bu örneklemdaki öğrenciler büyük oranda ailenin ilk üç çocuğundan biridir.

**Çizelge 3.4. Anne ve Baba Eğitim ve Çalışma Durumu ile İlgili Değişkenler**

Değişkenler		%	Değişkenler		%
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	36,7	Baba Eğitim Durumu	İlkokul	18,5
	Ortaokul	18,4		Ortaokul	21,5
	Lise	24,1		Lise	26,4
	Üniversite	18,5		Üniversite	28,4
	Lisansüstü	2,4		Lisansüstü	5,3
Anne Çalışma Alanı	Kamu	19	Baba Çalışma Alanı	Kamu	35
	Özel Sektör-Türk	11,7		Özel Sektör-Türk	22,3
	Yabancı Sermayeli şirket	3,5		Yabancı Sermayeli şirket	1,5
	Serbest Meslek	7,8		Serbest Meslek	29,4
	Çiftçilik	4,3		Çiftçilik	1,4
	Diğer	53,7		Diğer	10,3
Anne Çalışma Pozisyonu	Üst ve Orta Kademeli	7,2	Baba Çalışma Pozisyonu	Üst ve Orta Kademeli	17,2
	Alt Kademe Yönetici	4,8		Alt Kademe Yönetici	6
	Memur/İşçi(personel)	32,7		Memur/İşçi (personel)	43,5
	İşletme Sahibi/Ortağı	5,5		İşletme Sahibi/Ortağı	17,6
	Diğer	49,9		Diğer	15,6
Anne Çalışma Durumu	Emekli	19,5	Baba Çalışma Durumu	Emekli	18,1
	Çalışan	80,5		Çalışan	81,9

Ayrıca söz konusu katılımcıların babalarının çoğu çalışan olup, babalarının eğitim seviyesi ilkokuldan üniversiteye, dengeli bir şekilde dağılım göstermiştir. Ancak örnekleme katılan öğrencilerin anne eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmüştür (%36,7 İlkokul). Çalışan anne ve babaların ise kamuda çalıştığı görülmektedir (çizelge 3.4).

**Çizelge 3.5. Dövme, Piercing ve Küpe ile İlgili Değişkenler**

Değişkenler		%
Dövme İle İlgili	Dövme Yaptırdım.	5
	Dövme Yaptırmadım.	66,3
	Dövme yaptırmadım ama yaptırmayı düşünüyorum.	28,7
Piercing İle İlgili	Piercing Yaptırdım.	5,2
	Piercing Yaptırmadım.	83,1
	Piercing yaptırmadım ama yaptırmayı düşünüyorum.	11,8
Küpe İle İlgili	Küpe Taktım.	43,2
	Hiç küpe takmadım.	41,3
	Kulağımda birden çok küpe deliği var.	15,5

Katılımcıların % 5'inin dövme yaptırdığı, % 28,7'sinin dövme yaptırmadığı ama yaptırmayı düşündüğü, % 5,2'sinin piercing yaptırdığı, % 11,8'inin piercing yaptırmadığı ama yaptırmayı düşündüğü, % 43,2'inin küpe taktığı, % 15,5'inin ise kulağında birden çok küpe deliği olduğu tespit edilmiştir ( çizelge 3.5).

**Çizelge 3.6. Öğrenciler ile İlgili Diğer Değişkenler**

Değişkenler		%	Değişkenler		%
Kariyer Hedefi	Kendi İşimi Kurmak	24,8	Aile Geliri	0-500 TL	1,7
	Kamu Kesiminde Çalışmak	36,6		501-1000 TL	6,4
	Özel Bir Şirkette Çalışmak	26,6		1001-1500 TL	21,8
	Diğer	12		1501-2000 TL	14,1
Paylaşılmayan Kendinize Ait İş Fikri	Evet	5		2001-2500 TL	14,9
	Hayır	66,3		2501-3000 TL	10,2
	Olmasını isterdim.	28,7		3001-3500 TL	7,3
Sizi En İyi Tanımlayan Cümle	Kuvvetli bir hayal gücüm var.	18,3		3501-4000TL	6,7
	Detaylara dikkat ederim.	13,7		4001TL ve üzeri	17
	Topluluk içinde rahat hissederim.	5,8		İş Kuran 1.Derece Yakını	Hayır
	Kendimi başkalarının yerine koyarım.	14,5	Evet		38,8
	Çok kolay dikkatim dağılır.	6,6	Girişimcilik Dersi Alan	Evet	15,9
	Mükemmel fikirlerim vardır.	9,4		Hayır	84,1
	Plana sadık kalırım.	5,2	Eğitim Süresince Çalışan	Evet	28
	İletişime önce ben geçerim.	3,3		Hayır	72
	Yumuşak kalpliyimdir.	8,5			
	Ruh halim sık sık değişir.	14,6			

Ailelerin gelir düzeyine bakıldığında, katılımcıların ailelerinin % 44'ünün 2000 TL'nin altında, %56'sının 2001 TL'den fazla gelire sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların %38,8'inin 1. derece yakınının iş kurduğu, gelecek kariyer hedefi olarak %36,6'sının kamuda çalışmak istediği ve %24,8'inin kendi işini kurma eğiliminde olduğu görülmüştür. Kendilerini en iyi tanımlayan cümlenin ne olduğuna bakıldığında daha çok; "Kuvvetli bir hayal gücüm var", "Ruh halim sık sık değişir", "Kendimi başkalarının yerine koyarım", "Detaylara dikkat ederim" ifadeleri karşımıza çıkmaktadır (çizelge 3.6).

### 3.7.2. Girişimci Eğilimi Yönünden Tüm Örneklemin Değerlendirilmesi

#### 3.7.2.1. Doğrulayıcı faktör analizi

Çalışma kapsamına alınan örneklemin yeterliliğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre; KMO değeri 0,821 olarak bulunmuştur. KMO testinin 1'e yakın olması anketin ana kütleyi temsil ettiğini göstermektedir. Bartlett testinin de anlamlılığının  $p=0,00$  olması, örneklemin yeterliliğini göstermekle birlikte, araştırma verilerinden anlamlı faktörler elde edilebileceğini ifade etmektedir.

Girişimcilik eğilimini ölçmek için, Doğan (2013)'nın, azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma gücü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma fırsatı ve çalışma, aile desteği, hümanizm faktörü ölçeği ile Üçok (2000) tarafından yayınlanan McClelland (1965)'in başarı ihtiyacı faktörü ölçeği ve Rotter(1966)'ın kontrol odaklılığı faktörü ölçeği kullanılmıştır. Girişimcilik eğilimini tespit için kullanılan ölçek (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Az Katılıyorum, (3) Katılıyorum, (4) Çok Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde 5'li Likert tipinde hazırlanmıştır.

Anketteki 3, 7, 16, 20, 26, 32, 40, 50. sorular “Azimli ve Rekabetçi Olma” Faktörünü, 9, 23, 35, 46. sorular “Yeni İş Kurma Gücü” Faktörünü, 30, 37, 43. sorular “Yenilik Yaratma” Faktörünü, 8, 12, 27, 38, 48. sorular “Riskten Kaçınma” Faktörünü, 4, 13, 19, 28, 41, 49. sorular “Kendi İşini Kurma Fırsatı ve Çalışma” Faktörünü, 15, 33, 51, **52** ve **53**. sorular (çoktan seçmeli) “Aile Desteği” Faktörünü, 14, 44. sorular “Hümanizm” Faktörünü, 2, 5, **11**, **18**, 21, 24, 31, 34, **42**, 47. sorular “Başarı ihtiyacı” Faktörünü, 1, 6, 10, 17, 22, 25, 29, 36, 39, 45. sorular “Kontrol Odaklılığı” Faktörünü ölçmeye yönelik sorulmuştur.

Çalışmada ölçeklere doğrulayıcı faktör analizi (FA) uygulanmıştır. İlk olarak 20.yüzyılın başlarında Spearman tarafından geliştirilen FA'nin yaygın kullanımı, bilgisayar teknolojisinde 1970'li yıllarda yaşanan hızlı gelişme ile mümkün olabilmektedir. Faktör analizi birbiriyle ilişkili ölçülebilen veya gözlenebilen değişkenleri, keşfetmeyi ya da bulunmuş maddeleri test etmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Keşfedici ve doğrulayıcı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Keşfedici faktör analizi faktör bulma amacıyla yapılırken, doğrulayıcı faktör analizinde ise değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik önceden belirlenen modelin ya da yapının test edilmesi söz konusudur<sup>223</sup>. Faktör

<sup>223</sup> Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 472

analizinin amacı dikkate alındığında açıklayıcı (keşfedici-exploratory) ve doğrulayıcı (teyit edici -confirmatory) olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Açıklayıcı faktör analizinde, değişkenler arası ilişkilerden hareketle faktör bulmaya, teori üretmeye yönelik bir işlem, doğrulayıcı faktör analizinde ise, değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önce saptanan hipotezlerin test edilmesi söz konusudur.<sup>224</sup>

Araştırmada kullanılan tüm ölçekler daha önceden keşfedilmiş olduğundan çalışmada ölçeklere sadece DFA uygulanacaktır. Test edilen modellerin, toplanan veriler için uygunluğuna ilişkin istatistikî bilgiler sunan DFA sonuçları, uyum istatistiklerine göre değerlendirilir. Uyum istatistiklerine ilişkin bilgiler Çizelge 3.7’de sunulmuştur.<sup>225</sup>

**Çizelge 3.7. Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Uyum İstatistikleri<sup>226</sup>**

Uyum İstatistiği	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
<b>Genel Model Uyumu</b>		
$\chi^2$ (ki-kare) Uyum Testi	Anlamli olmaması	-
$\chi^2/sd$ (ki-kare/serbestlik derecesi)	$\leq 3$	$\leq 4-5$
<b>Karşılaştırmalı Model Uyumu</b>		
CFI- Karşılaştırmalı Uyum İndeksi	$\geq 0,97$	$\geq 0,95$
RMSEA-Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü	$\leq 0,05$	$\leq 0,06-0,08$
<b>Mutlak Model Uyumu</b>		
GFI (İyilik Uyum İndeksi)	$\geq 0,90$	$\geq 0,89-0,85$
AGFI (Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi)	$\geq 0,90$	$\geq 0,89-0,85$

Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği için SPSS 20, yapı geçerliliği için ise AMOS 20 programı kullanılmıştır. İlk önce ölçeğin faktör yapısını doğrulamak için DFA yapılmış daha sonra da güvenilirliği incelenmiştir. Girişimcilik eğilimi ölçeğinin faktör yüklenimleri istatistiksel olarak incelenmiş ve anlamlı olmayan maddeler birer birer ve çoktan seçmeli sorular (52 ve 53) çıkarılarak DFA tekrarlanmıştır. DFA uygulanırken ilişkisiz model, birincil seviye, ikincil seviye ve tek faktörlü model için uygulanmış ve aralarından en iyi uyum sonuçlarını veren model seçilmiştir.<sup>227</sup> Çıkarılan maddeler koyu ve italik olarak bir önceki sayfada gösterilmiştir. Analiz sonucunda ulaşılan değerler çizelge 3.8’de yer

<sup>224</sup> Eroğlu E. (2003). *Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Yapısal Eşitlik Modeli ile Analizi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 7.

<sup>225</sup> Meydan C, Şeşen H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi Amos Uygulamaları*, Ankara: Detay Yayınevi,21.

<sup>226</sup> Meydan, Şeşen, (2011), a.g.e, 37.

<sup>227</sup> Meydan, Şeşen, (2011), a.g.e, 57.

almaktadır. Değerler incelendiğinde birincil seviye DFA sonuçlarına göre modelin iyi uyum gösterdiği ifade edilebilir. DFA analizi sonucunda ulaşılan boyutların güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Araştırmanın girişimcilik eğilimine etki eden ifadelere ilişkin incelenen soruların ölçeğine göre güvenilirlik analizi Cronbach's Alpha değeri 0,856 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

### Çizelge 3.8. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği Birincil Seviye Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

MODEL	$\chi^2$	df	$\chi^2/df$	RMSEA	CFI	GFI	AGFI
	3547,825	1027	3,455	0,041	0,819	0,901	0,887

$\Delta X^2$ : Ki kare(CMIN) df: Degrees of Freedom; RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation; CFI: Comparative Fit Index; GFI: Goodness of Fit Index; AGFI: Adjusted Goodness Fit Index.

Mevcut modelin uyumu ile değişkenler arası korelasyonu ve kovaryansı yok sayan sıfır hipotezi karşılıklı uyum indeksi CFI bize göstermektedir. Yani model tarafından tahmin edilen kovaryans matrisi ile sıfır hipotezli modelin kovaryans matrisi karşılaştırılır. CFI, 0-1 arası değişen değerler alır. 1'e yaklaştıkça uyum iyiliğinin arttığını gösterir veya daha yüksek CFI'ya sahip modelin daha güçlü uyum içinde olduğunu vurgular.<sup>228</sup>

#### 3.7.2.2. Örneklemin girişimcilik eğilim düzeyleri

Tüm örnekleme ilişkin girişimcilik eğilimi düzeyinin sonuçları çizelge 3.9'da verilmiştir. Bu çizelgede, Azimli ve Rekabetçi Olma, Yeni İş Kurma Zorluğu, Yenilik Yaratma, Aile Desteği, Hümanizm, Başarı İhtiyacı, İçsel Kontrol Odaklılığı yönünden tüm örneklemin ortalamasının yüksek olduğu; Riskten Kaçınma, Kendi İşini Kurma Fırsatı, Dışsal Kontrol Odaklılığı özelliği yönünden ise, ortalamanın düşük olduğu görülmektedir. En düşük ortalamanın Riskten Kaçınma faktöründe (2,67), en yüksek ortalamının Aile Desteği faktöründe (3,69) olduğu görülmektedir. Örneklemin, girişimcilik eğilim düzeyi yönünden ortalamasının 3,26 ve ortalamaların standart sapması 0,45432 olduğu görülmektedir.

<sup>228</sup> Hooper D., Coughlan J, and. Mullen M. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit, *Electronic Journal of Business Research Methods* 6(1) ,55.

**Cizelge 3.9. Örneklemin Girişimcilik Eğilim Düzeyleri (N=1431, En az 1 En çok 5)**

Girişimcilik Eğilimi	Ortalama	Standart sapma
Azimli ve Rekabetçi Olma	3,5990	,69600
Yeni iş Kurma Zorluğu	2,9810	,78970
Yenilik Yaratma	3,3205	,90595
<b>Riskten Kaçınma</b>	<b>2,6791</b>	<b>,81528</b>
Kendi İşini Kurma Fırsatı	2,7927	,65792
<b>Aile desteği</b>	<b>3,6935</b>	<b>,95190</b>
Hümanizm	3,6338	,93947
Başarı İhtiyacı	3,4875	,66981
İçsel Kontrol Odaklılığı	3,6518	,81837
Dışsal Kontrol Odaklılığı	2,7701	,71243
<b>Girişimcilik Eğilimi</b>	<b>3,2609</b>	<b>,45432</b>

### 3.7.2.3. Girişimcilik eğiliminin cinsiyete göre farklılığı

Bağımsız grupların t testi iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacı ile kullanılan, istatistiksel analiz yöntemidir. Bu testin yapılabilmesi için karşılaştırılacak olan grupların birbirinden bağımsız olması (kız ve erkek gibi) ve bu gruplardan elde edilen ölçümlerin en az eşit aralıklı ölçek düzeyinde ölçülmüş olması gerekmektedir. <sup>229</sup> Cinsiyet ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki, yukarıda tanımladığımız bağımsız gruplar t testine uymaktadır.

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin cinsiyete göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>1a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>1b</sub>:** Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

<sup>229</sup> Durmuş, B., Yurtkoru, S., Çinko, M. (2013). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım, 118.

**Çizelge 3.10. Cinsiyete Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Tanımlayıcı T Testi Sonuçları**

Değişkenler	t istatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Derecesi	Ortalama Fark
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	1,119	1429	,263	,04130
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	-,016	1416,714	,987	-,00068
Yenilik Yaratma(f3)	-1,577	1418,837	,115	-,07526
<b>Riskten Kaçınma(f4)</b>	<b>-3,641</b>	<b>1429</b>	<b>,000</b>	<b>-,15680</b>
<b>Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)</b>	<b>-3,999</b>	<b>1429</b>	<b>,000</b>	<b>-,13885</b>
<b>Aile desteği(f6)</b>	<b>3,576</b>	<b>1429</b>	<b>,000</b>	<b>,17988</b>
<b>Hümanizm(f7)</b>	<b>2,023</b>	<b>1429</b>	<b>,043</b>	<b>,10073</b>
Başarı İhtiyacı(f8)	,164	1429	,869	,00582
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	1,384	1429	,167	,06007
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	-1,402	1429	,160	-,05297
Girişimcilik Eğilimi	-,152	1429	,879	-,00368

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Riskten Kaçınma (f4)”, “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)”, “Aile Desteği (f6)” ve “Hümanizm (f7)” faktörleri açısından *cinsiyet* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı fark vardır( $p<0,05$ ). Diğer faktörler açısından *cinsiyet* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (çizelge 3.10).

Girişimcilik eğilimi ile *cinsiyet* arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur.

Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler açısından cinsiyetin tanımlayıcı istatistiği EK-2’de sunulmuştur. EK-2’ye bakıldığında; *cinsiyet* itibariyle “Riskten Kaçınma (f4)” ve “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” faktörleri açısından kadın öğrencilerin ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, “Aile Desteği (f6)” ve “Hümanizm (f7)” faktörleri açısından ise erkek öğrencilerin ortalamalarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

### 3.7.2.4. Girişimcilik eğiliminin anne eğitim durumuna göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin anne eğitim durumuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>2a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, anne eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>2b</sub>:** Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, anne eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.11. Anne Eğitim Durumuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	,932	,444	,833	,504
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	,468	,759	,207	,934
Yenilik Yaratma(f3)	1,431	,221	1,825	,122
Riskten Kaçınma(f4)	1,623	,166	1,544	,187
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	,815	,516	,992	,411
Aile desteği(f6)	1,956	,099	1,602	,171
Hümanizm(f7)	1,192	,312	2,003	,092
<b>Başarı İhtiyacı(f8)</b>	,961	,428	2,936	<b>,020</b>
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	,729	,572	1,314	,263
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	,674	,610	1,406	,230
Girişimcilik Eğilimi	1,327	,258	,855	,491

Levene testinin sonucunda grupların varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir.( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır.

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörü açısından *Anne Eğitim Durumu* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ( $p=0,020<0,05$ ). Diğer faktörler açısından *Anne Eğitim Durumu* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.11).

Girişimcilik eğilimi ile *Anne Eğitim Durumu* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.



**Çizelge 3.12. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Başarı İhtiyacı Faktörü Açısından Anne Eğitim Durumunun Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
İlkokul	515	3,4330	,65160	,02871
Ortaokul	258	3,4474	,70873	,04412
Lise	338	3,5127	,64921	,03531
Üniversite	260	3,5775	,68325	,04237
Lisansüstü	34	3,6555	,60621	,10396

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörü açısından *Anne Eğitim Durumu Üniversite ve Lisansüstü* olan öğrencilerin, *Anne Eğitim Durumu İlkokul* olan öğrencilere nazaran daha çok başarı ihtiyacı duyduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.12).

### 3.7.2.5. Girişimcilik eğiliminin anne çalışma alanına göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin anne çalışma alanına göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>3a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, anne çalışma alanına göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>3b</sub>:** Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, anne çalışma alanına göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.13. Anne Çalışma Alanına Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA		Welch Brown-Forsythe	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi	Anlamlılık Derecesi	
<b>Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)</b>	1,064	,379	2,507	<b>,029</b>	-	
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	,953	,446	1,134	,340	-	
Yenilik Yaratma(f3)	,360	,876	1,030	,399	-	
Riskten Kaçınma(f4)	1,697	,133	,396	,852	-	
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	2,854	,014	-	-	,251	,164
Aile desteği(f6)	,727	,603	2,168	,056	-	
<b>Hümanizm(f7)</b>	1,984	,078	2,296	<b>,043</b>	-	
Başarı İhtiyacı(f8)	2,015	,074	1,616	,153	-	
<b>İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)</b>	1,218	,298	2,388	<b>,036</b>	-	
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	,576	,719	,845	,518	-	
Girişimcilik Eğilimi	1,115	,351	1,802	,110	-	

Levene testinin sonucunda “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” faktörü hariç diğer faktörlerin varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p > 0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır. Levene test sonucu  $p = ,014$  ( $p < 0,05$ ) çıkan “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” faktörü için grup varyanslarının homojen

olmadığı görülmüştür. Alternatif olarak yapılan Welch ve Brown-Forsythe testleri anlamlılık derecesinin 0,251 ve 0,164 olduğu görülmektedir ( $p > 0,05$ ).

Girişimcilik eğilimini etkileyen “Azimli ve Rekabetçi Olma (f1)”, “Hümanizm (f7)” ve “İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)” faktörleri açısından *Anne Çalışma Alanı* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Diğer faktörler açısından *Anne Çalışma Alanı* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.13).

Girişimcilik eğilimi ile *Anne Çalışma Durumu* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

**Çizelge 3.14. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Azimli ve Rekabetçi Olma Faktörü Açısından Anne Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Kamu</b>	203	<b>3,5388</b>	,66456	,04664
Özel sektör-Türk	126	3,6528	,71061	,06331
<b>Yabancı sermayeli Şirket</b>	37	<b>4,2143</b>	,35878	,13560
Kendi işi (serbest meslek)	84	3,6815	,74329	,08110
Tarım (çiftçilik)	46	3,9063	,55621	,13905
Diğer	574	3,5980	,66774	,02787

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Azimli ve Rekabetçi Olma (f1)” faktörü açısından *Anne Çalışma Alanı* “*Yabancı Şirkette Çalışan*” olan öğrencilerin, *Anne Çalışma Alanı* “*Kamu*” olan öğrencilere nazaran daha azimli ve rekabetçi oldukları gözlenmiştir (çizelge 3.14).

**Çizelge 3.15. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Hümanizm Faktörü Açısından Anne Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Kamu</b>	203	<b>3,5690</b>	,89286	,04664
Özel sektör-Türk	126	3,7381	,90491	,06331
<b>Yabancı sermayeli Şirket</b>	37	<b>3,2143</b>	1,11270	,13560
Kendi işi (serbest meslek)	84	3,7321	,85885	,08110
<b>Tarım (çiftçilik)</b>	46	<b>4,1875</b>	,57373	,13905
Diğer	574	3,6010	,95001	,02787

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Hümanizm (f7)” faktörü açısından *Anne Çalışma Alanı* “*Tarım (çiftçilik)*” olan öğrencilerin, *Anne Çalışma Alanı* “*Yabancı sermayeli şirket*” ve “*Kamu*” olan öğrencilere nazaran daha insancıl oldukları tespit edilmiştir (çizelge 3.15).

**Çizelge 3.16. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen İçsel Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Anne Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Kamu</b>	203	<b>3,6158</b>	,75749	,05317
Özel sektör-Türk	126	3,8075	,85975	,07659
Yabancı sermayeli Şirket	37	3,9643	,63621	,24046
Kendi işi (Serbest Meslek)	84	3,7619	,74030	,08077
<b>Tarım (Çiftçilik)</b>	46	<b>4,0313</b>	,66380	,16595
Diğer	574	3,6228	,81338	,03395

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)” faktörü açısından *Anne Çalışma Alanı “Tarım (çiftçilik)”* olan öğrencilerin, *Anne Çalışma Alanı “Kamu”* olan öğrencilere nazaran İçsel Kontrol Odaklılığının yüksek olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.16).

### 3.7.2.6. Girişimcilik eğiliminin anne çalışma pozisyonuna göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin anne çalışma pozisyonuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>4a</sub>**: Girişimcilik eğilimi, anne çalışma pozisyonuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>4b</sub>**: Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, anne çalışma pozisyonuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.17. Anne Çalışma Pozisyonuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	,194	,942	2,131	,075
<b>Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)</b>	1,461	,212	2,722	<b>,028</b>
Yenilik Yaratma(f3)	1,154	,330	1,817	,123
Riskten Kaçınma(f4)	,547	,701	1,587	,176
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	1,021	,396	,869	,482
Aile desteği(f6)	,644	,631	1,236	,294
Hümanizm(f7)	,297	,880	,455	,769
Başarı İhtiyacı(f8)	,224	,925	1,429	,222
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	,817	,515	1,367	,244
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	1,534	,190	1,346	,251
Girişimcilik Eğilimi	,448	,774	,847	,496

Levene testinin sonucunda grupların varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır.

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Yeni İş Kurma Zorluğu ( $f_2$ )” faktörü açısından *Anne Çalışma Pozisyonları* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ( $p=0,028<0,05$ ). Diğer faktörler açısından *Anne Çalışma Pozisyonları* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.17).

Girişimcilik eğilimi ile *Anne Çalışma Pozisyonları* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

**Çizelge 3.18. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Yeni İş Kurma Zorluğu Faktörü Açısından Anne Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Üst ve Orta Kademe Yönetici	64	3,0234	,93086	,11636
Alt Kademe Yönetici	43	3,1744	,85658	,13063
Memur/İşçi	292	3,0445	,77031	,04508
İşletme sahibi/ortağı	49	2,7245	,75043	,10720
Diğer	446	2,9451	,76735	,03634

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Yeni İş Kurma Zorluğu ( $f_2$ )” faktörü açısından *Anne Çalışma Pozisyonları* “İşletme sahibi/ortağı” olan öğrencilerin, *Anne Çalışma Pozisyonları* “Alt Kademe Yönetici”, “Üst ve Orta Kademe Yönetici” ve “Memur ve İşçi” olan öğrencilere nazaran yeni iş kurma gücünü çektığı tespit edilmiştir (çizelge 3.18).

### 3.7.2.7. Girişimcilik eğiliminin baba eğitim durumuna göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin baba eğitim durumuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>5a</sub>**: Girişimcilik eğilimi, baba eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>5b</sub>**: Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, baba eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.19. Baba Eğitim Durumuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	,917	,453	1,296	,269
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	,503	,734	1,764	,134
Yenilik Yaratma(f3)	,342	,850	,989	,412
Riskten Kaçınma(f4)	1,369	,242	1,076	,367
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	,816	,515	,967	,425
<b>Aile desteği(f6)</b>	,971	,422	3,242	<b>,012</b>
Hümanizm(f7)	,345	,848	1,674	,154
Başarı İhtiyacı(f8)	,420	,794	2,025	,089
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	2,226	,064	,531	,713
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	,805	,522	2,056	,084
Girişimcilik Eğilimi	,634	,638	,883	,473

Levene testinin sonucunda grupların varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır.

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Aile Desteği Faktörü (f6)” faktörü açısından **Baba Eğitim Durumu** itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ( $p=0,012<0,05$ ). Diğer faktörler açısından **Baba Eğitim Durumu** itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.19).

Girişimcilik eğilimi ile **Baba Eğitim Durumu** arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

**Çizelge 3.20. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Aile Desteği Faktörü Açısından Baba Eğitim Durumunun Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
İlkokul	259	<b>3,5380</b>	1,00245	,06229
Ortaokul	301	3,6622	,96914	,05586
Lise	371	<b>3,7727</b>	,93231	,04840
Üniversite	398	<b>3,7613</b>	,90292	,04526
Lisansüstü	74	3,5811	,97622	,11348

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Aile Desteği (f6)” faktörünü temsil eden değişkenler açısından **Baba Eğitim Durumu Üniversite ve Lise** olan öğrencilerin, **Baba**

**Eğitim Durumu İlkokul** olan öğrencilere nazaran daha çok aile desteği aldığı tespit edilmiştir (çizelge 3.20).

### 3.7.2.8. Girişimcilik eğiliminin baba çalışma alanına göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin anne çalışma alanına göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>6a</sub>**: Girişimcilik eğilimi, baba çalışma alanına göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>6b</sub>**: Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, baba çalışma alanına göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.21. Baba Çalışma Alanına Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA		Welch Brown-Forsythe	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi	Anlamlılık Derecesi	
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	,712	,615	1,346	,242	-	
Yeni İş Kurma Zorluğu(f2)	1,320	,253	1,235	,290	-	
Yenilik Yaratma(f3)	1,094	,362	1,396	,223	-	
Riskten Kaçınma(f4)	2,957	,012	-	-	,608	,695
<b>Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)</b>	2,022	,073	2,641	<b>,022</b>	-	
Aile desteği(f6)	,696	,626	,947	,450	-	
<b>Hümanizm(f7)</b>	1,395	,223	2,458	<b>,032</b>	-	
Başarı İhtiyacı(f8)	,824	,532	,540	,746	-	
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	,708	,618	,607	,695	-	
<b>Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)</b>	1,951	,083	2,245	<b>,048</b>	-	
Girişimcilik Eğilimi	,156	,978	,960	,442	-	

Levene testinin sonucunda “Riskten Kaçınma (f4)” faktörü hariç diğer faktörlerin varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır. Levene test sonucu  $p=,012$  ( $p<0,05$ ) çıkan “Riskten Kaçınma (f4)” faktörü için grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür. Alternatif olarak yapılan Welch ve Brown-Forsythe testleri anlamlılık derecesinin 0,608 ve 0,695 olduğu görülmektedir ( $p>0,05$ ).

Girişimcilik eğilimini etkileyen “Kendi İşini Kurma (f5)”, “Hümanizm (f7)” ve “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)”, faktörleri açısından *Baba Çalışma Alanı* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Diğer faktörler açısından *Baba Çalışma Alanı* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.21).

Girişimcilik eğilimi ile *Baba Çalışma Durumu* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

**Çizelge 3.22. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Kendi İşini Kurma Fırsatı Faktörü Açısından Baba Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Kamu</b>	389	<b>2,7391</b>	,63293	,03209
<b>Özel sektör-Türk</b>	248	<b>2,7285</b>	,65061	,04131
Yabancı sermayeli Şirket	17	2,7647	,41691	,10112
Kendi işi (serbest meslek)	327	2,8012	,66889	,03699
<b>Tarım (çiftçilik)</b>	16	<b>2,9896</b>	,94569	,23642
Diğer	114	2,9547	,66530	,06231

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” faktörü açısından *Baba Çalışma Alanı* “*Tarım (çiftçilik)*” olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Alanı* “*Kamu*” ve “*Özel sektör-Türk*” olan öğrencilere nazaran daha çok kendi işini kurma eğilimi olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.22).

**Çizelge 3.23. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Hümanizm Faktörü Açısından Baba Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Kamu</b>	389	<b>3,5630</b>	,91410	,04635
<b>Özel sektör-Türk</b>	248	3,7157	,96541	,06130
Yabancı sermayeli Şirket	17	3,6176	,67383	,16343
Kendi işi (serbest meslek)	327	3,7018	,90615	,05011
<b>Tarım (çiftçilik)</b>	16	<b>4,0625</b>	,81394	,20349
Diğer	114	3,4868	,96958	,09081

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Hümanizm (f7)” faktörü açısından *Baba Çalışma Alanı* “*Tarım (çiftçilik)*” olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Alanı* “*Kamu*” olan öğrencilere nazaran daha hümanist bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir (çizelge 3.23).

**Çizelge 3.24. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Dışsal Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Baba Çalışma Alanının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Kamu	389	2,6885	,70367	,03568
Özel sektör-Türk	248	2,7728	,67666	,04297
<b>Yabancı sermayeli şirket</b>	17	<b>3,0392</b>	,62785	,15228
Kendi işi (serbest meslek)	327	2,7742	,73098	,04042
<b>Tarım (çiftçilik)</b>	16	<b>2,5104</b>	,69514	,17378
Diğer	114	2,8684	,78471	,07349

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)” faktörü açısından *Baba Çalışma Alanı “Yabancı sermayeli şirket”* olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Alanı “Tarım (çiftçilik)”* olan öğrencilere nazaran dışsal kontrol odaklılığının yüksek olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.24).

### 3.7.2.9. Girişimcilik eğiliminin baba çalışma pozisyonuna göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin baba çalışma pozisyonuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>7a</sub>**: Girişimcilik eğilimi, baba çalışma pozisyonuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>7b</sub>**: Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, baba çalışma pozisyonuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.25. Baba Çalışma Pozisyonuna Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA		Welch Brown-Forsythe	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi	Anlamlılık Derecesi	
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	,441	,779	2,504	,055	-	
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	,221	,927	2,095	,079	-	
<b>Yenilik Yaratma(f3)</b>	,290	,885	3,682	<b>,005</b>	-	
Riskten Kaçınma(f4)	3,649	,006	-	-	,071	,059
<b>Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)</b>	1,742	,138	2,905	<b>,021</b>	-	
<b>Aile desteği(f6)</b>	,912	,456	3,882	<b>,004</b>	-	
Hümanizm(f7)	,804	,523	1,407	,229	-	
<b>Başarı İhtiyacı(f8)</b>	,859	,488	3,670	<b>,006</b>	-	
<b>İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)</b>	,325	,861	2,832	<b>,024</b>	-	
<b>Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)</b>	1,448	,216	3,824	<b>,004</b>	-	
<b>Girişimcilik Eğilimi</b>	,165	,956	2,399	<b>,048</b>	-	



Levene testinin sonucunda “Riskten Kaçınma (f4)” faktörü hariç diğer faktörlerin varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır. Levene test sonucu  $p=,006$  ( $p<0,05$ ) çıkan “Riskten Kaçınma (f4)” faktörü için grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür. Alternatif olarak yapılan Welch ve Brown-Forsythe testleri anlamlılık derecesinin 0,071 ve 0,059 olduğu görülmektedir.

Girişimcilik eğilimini etkileyen “Yenilik Yaratma (f3)”, “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)”, “Aile Desteği (f6)”, “Başarı İhtiyacı (f8)”, “İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)” ve “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” faktörleri açısından *Baba Çalışma Pozisyonu* durumu itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Diğer faktörler açısından *Baba Çalışma Pozisyonu* durumu itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.25).

Girişimcilik eğilim ile *Baba Çalışma Pozisyonu* durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

**Çizelge 3.26. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Yenilik Yaratma Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Üst ve Orta Kademe Yönetici	211	3,4945	,93228	,06418
Alt Kademe Yönetici	74	3,3333	,91162	,10597
Memur/İşçi	532	3,2362	,87845	,03809
İşletme sahibi/ortağı	216	3,4059	,92532	,06296
Diğer	191	3,2827	,90953	,06581

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Yenilik Yaratma (f3)” faktörü açısından *Baba Çalışma Pozisyonu* “Üst ve Orta Kademe Yönetici” olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Pozisyonu* “Memur/İşçi” olan öğrencilere göre yenilik yaratma tutumunun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.26).

**Çizelge 3.27. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Kendi İşini Kurma Fırsatı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Üst ve Orta Kademe Yönetici	211	2,7196	,63264	,04355
Alt Kademe Yönetici	74	2,9595	,71130	,08269
Memur/İşçi	532	2,7484	,62758	,02721
İşletme sahibi/ortağı	216	2,8542	,69454	,04726
Diğer	191	2,7792	,63728	,04611

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” faktörü açısından *Baba Çalışma Pozisyonu “Alt Kademe Yönetici”* olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Pozisyonu “Üst ve Orta Kademe Yönetici”* olan öğrencilere göre kendi işini kurma tutumununun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.27).

**Çizelge 3.28. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Aile desteği Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Üst ve Orta Kademe Yönetici</b>	211	<b>3,8389</b>	,90755	,06248
Alt Kademe Yönetici	74	3,6351	,99185	,11530
Memur/İşçi	532	3,6779	,93516	,04054
<b>İşletme sahibi/ortağı</b>	216	<b>3,8272</b>	,90817	,06179
<b>Diğer</b>	191	<b>3,5288</b>	,99364	,07190

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Aile desteği (f6)” faktörü açısından *Baba Çalışma Pozisyonu “Üst ve Orta Kademe Yönetici”* ve *“İşletme sahibi/ortağı”* olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Pozisyonu “Diğer”* olan öğrencilere göre aile desteğinin daha çok olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.28).

**Çizelge 3.29. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Başarı İhtiyacı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
<b>Üst ve Orta Kademe Yönetici</b>	211	<b>3,6100</b>	,70260	,04837
Alt Kademe Yönetici	74	3,5367	,59389	,06904
<b>Memur/İşçi</b>	532	<b>3,4299</b>	,65793	,02852
İşletme sahibi/ortağı	216	3,5536	,64226	,04370
Diğer	191	3,4443	,65978	,04774

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörü açısından *Baba Çalışma Pozisyonu “Üst ve Orta Kademe Yönetici”* olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Pozisyonu “Memur/İşçi”* olan öğrencilere göre daha fazla başarı ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. (çizelge 3.29).

**Çizelge 3.30. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen İçsel Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Üst ve Orta Kademe Yönetici	211	3,8033	,81200	,05590
Alt Kademe Yönetici	74	3,5270	,87739	,10199
Memur/İşçi	532	3,6147	,81794	,03546
İşletme sahibi/ortağı	216	3,6956	,79255	,05393
Diğer	191	3,6073	,80516	,05826

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)” faktörü açısından *Baba Çalışma Pozisyonu “Üst ve Orta Kademe Yönetici”* olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Pozisyonu “Alt Kademe Yönetici”* olan öğrencilere göre içsel kontrol odaklılığının fazla olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.30).

**Çizelge 3.31. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Dışsal Kontrol Odaklılığı Faktörü Açısından Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Üst ve Orta Kademe Yönetici	211	2,7085	,70614	,04861
Alt Kademe Yönetici	74	3,0293	,74349	,08643
Memur/İşçi	532	2,7221	,67849	,02942
İşletme sahibi/ortağı	216	2,7323	,75599	,05144
Diğer	191	2,8185	,66353	,04801

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” faktörü açısından *Baba Çalışma Pozisyonu “Alt Kademe Yönetici”* olan öğrencilerin, *Baba Çalışma Pozisyonu “Üst ve Orta Kademe Yönetici” “Memur/İşçi” ve “İşletme sahibi/ortağı”* olan öğrencilere göre dışsal kontrol odaklılığının fazla olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.31).

**Çizelge 3.32. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Baba Çalışma Pozisyonlarının Tanımlayıcı İstatistiği**

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Üst ve Orta Kademe Yönetici	211	3,2975	,42740	,02942
Alt Kademe Yönetici	74	3,3528	,45849	,05330
Memur/İşçi	532	3,2284	,44882	,01946
İşletme sahibi/ortağı	216	3,2969	,43217	,02941
Diğer	191	3,2331	,45898	,03321

*Baba Çalışma Pozisyonu “Alt Kademe Yönetici”* olan öğrencilerin girişimcilik eğiliminin, *Baba Çalışma Pozisyonu “Memur/İşçi”* olan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür (çizelge 3.32).

### 3.7.2.10. Girişimcilik eğiliminin ailede kendi işini kuran 1’inci derece yakını olması durumuna göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin ailede kendi işini kuran 1’inci derece yakını olması durumuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>8a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, ailede kendi işini kuran 1’inci derece yakını olması durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>8b</sub>:** Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, ailede kendi işini kuran 1’inci derece yakını olması durumuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.33. Girişimcilik Eğilimi Ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Kendi İşini Kuran 1’inci Derece Yakını Olması Durumunun T Testi Sonuçları**

Değişkenler	t istatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Derecesi	Ortalama Fark
<b>Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)</b>	-2,383	1400	<b>,017</b>	-,09071
<b>Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)</b>	2,019	1400	<b>,044</b>	,08709
<b>Yenilik Yaratma(f3)</b>	-3,210	1400	<b>,001</b>	-,15876
Riskten Kaçınma(f4)	,579	1400	,563	,02589
<b>Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)</b>	-2,285	1400	<b>,022</b>	-,08209
Aile desteği(f6)	-,061	1400	,951	-,00320
Hümanizm(f7)	-,137	1400	,891	-,00706
<b>Başarı İhtiyacı(f8)</b>	-3,493	1400	<b>,000</b>	-,12799
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	-1,534	1400	,125	-,06852
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	-,362	1400	,717	-,01412
Girişimcilik Eğilimi	-1,763	1400	,078	-,04395

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Azimli ve Rekabetçi Olma (f1)”, “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)”, “Yenilik Yaratma (f3)”, “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” ve “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörleri açısından *Kendi İşini Kuran 1’inci Derece Yakını Olması Durumu* itibariyle istatistiksel olarak fark vardır ( $p < 0,05$ ). Diğer faktörler açısından *Kendi İşini*

**Kuran 1'inci Derece Yakını Olması Durumu** itibariyle istatistiksel olarak fark yoktur (çizelge 3.33).

Girişimcilik eğilimi ile **Kendi İşini Kuran 1'inci Derece Yakını Olması Durumu** arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler açısından kendi işini kuran 1'inci derece yakını olması durumunun tanımlayıcı istatistiği EK-3'te sunulmuştur. EK-3'e bakıldığında; "Azimli ve Rekabetçi Olma (f1)", "Yenilik Yaratma (f3)", "Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)" ve "Başarı İhtiyacı (f8)" faktörleri açısından **Kendi İşini Kuran 1'inci Derece Yakını Olması Durumu'na "Evet"** cevabı veren öğrencilerin ortalamalarının "**Hayır**" cevabı veren öğrencilere göre daha yüksek olduğu; "Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)" faktörü açısından ise **Kendi İşini Kuran 1'inci Derece Yakını Olması Durumu'na "Hayır"** cevabı veren öğrencilerin ortalamalarının "**Evet"** cevabı veren öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

### 3.7.2.11. Girişimcilik eğiliminin kariyer hedefine göre farklılığı

Ankete katılan öğrencilere gelecekteki "Kariyer hedefi olarak okulu bitirdikten sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?" sorulduğunda %36,6'sının kamu kesiminde çalışmak istediği, %26,6'sının özel bir şirkette çalışmak istediği, %24,8'inin ise kendi işini kurmak istediği ortaya çıkmıştır. Cinsiyete göre dağılıma bakıldığında; çizelge 3.34'de kariyer hedefi olarak "Kendi İşimi Kurmak" cevabını veren erkeklerin sayısının kadınlara göre yüksek olduğu, "Kamu Kesiminde Çalışmak" ve "Özel Bir Şirkette Çalışmak" cevabını veren kadınların sayısının erkeklere göre yüksek olduğu görülmektedir.

**Çizelge 3.34. Kariyer Hedeflerinin Cinsiyete Göre Dağılımı**

Kariyer Hedefi		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Kendi İşimi Kurmak	Sayı	165	179	344
	Yüzde	%21,8	%28,5	%24,8
Kamu Kesiminde Çalışmak	Sayı	311	196	507
	Yüzde	%41,0	%31,2	%36,6
Özel Bir Şirkette Çalışmak	Sayı	194	174	368
	Yüzde	%25,6	%27,7	%26,6
Diğer	Sayı	88	79	167
	Yüzde	%11,6	%12,6	%12,0
Toplam	Sayı	758	628	1386
	Yüzde	%100,0	%100,0	%100,0

Okul bazında kariyer hedeflerine baktığımızda ise Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerinin %31,5'inin, İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerinin %58,9'unun, Ticaret Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerinin %36,4'ünün en yüksek oran olarak kamu kesiminde çalışmak istediklerini belirtmesine rağmen; Fen Lisesinde okuyan öğrencilerin %51,9'u ve Anadolu Liselerinde okuyan öğrencilerin %32'sinin en yüksek oran olarak özel bir şirkette çalışmak istediklerini görmekteyiz. Verilen cevapların yüzdeleri Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi ve Ticaret Meslek Lisesi'nde birbirlerine yakın olmasına rağmen; İmam Hatip Lisesi'nde okuyan öğrencilerin kariyer hedefi olarak kamu kesiminde çalışmak (%58,9) ve Fen Lisesi'nde okuyan öğrencilerin kariyer hedefi olarak özel bir şirkette çalışmak (%51,9) istemesi dikkat çekicidir (çizelge 3.35).

**Çizelge 3.35. Kariyer Hedeflerinin Okullara Göre Dağılımı**

Lise		Kariyer Hedefi				Toplam
		Kendi İşimi Kurmak	Kamu Kesiminde	Özel Bir Şirkette	Diğer	
Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Gözlem Sayısı	108	<b>110</b>	92	39	349
	Yüzde	30,9%	<b>31,5%</b>	26,4%	11,2%	100,0%
İmam Hatip Lisesi	Gözlem Sayısı	49	<b>162</b>	28	36	275
	Yüzde	17,8%	<b>58,9%</b>	10,2%	13,1%	100,0%
Fen Lisesi	Gözlem Sayısı	18	23	<b>56</b>	11	108
	Yüzde	16,7%	21,3%	<b>51,9%</b>	10,2%	100,0%
Anadolu Lisesi	Gözlem Sayısı	127	149	<b>154</b>	51	481
	Yüzde	26,4%	31,0%	<b>32,0%</b>	10,6%	100,0%
Ticaret Meslek Lisesi	Gözlem Sayısı	42	<b>63</b>	38	30	173
	Yüzde	24,3%	<b>36,4%</b>	22,0%	17,3%	100,0%
Toplam	Gözlem Sayısı	344	507	368	167	1386
	Yüzde	24,8%	36,6%	26,6%	12,0%	100,0%

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin kariyer hedefine göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>9a</sub>**: Girişimcilik eğilimi, kariyer hedefine göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>9b</sub>**: Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, kariyer hedefine göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.36. Kariyer Hedefine Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA		Welch Brown-Forsythe	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi	Anlamlılık Derecesi	
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	5,390	,001	-	-	,268	,271
<b>Yeni İş Kurma Zorluğu(f2)</b>	1,362	,253	5,247	<b>,001</b>	-	
Yenilik Yaratma(f3)	8,244	,000	-	-	,087	,066
<b>Riskten Kaçınma(f4)</b>	5,384	,001	-	-	<b>,000</b>	<b>,000</b>
<b>Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)</b>	1,852	,136	8,742	<b>,000</b>	-	
Aile desteği(f6)	3,203	,023	-	-	,061	052
Hümanizm(f7)	2,955	,032	-	-	,408	,424
<b>Başarı İhtiyacı(f8)</b>	5,477	,001	-	-	<b>,029</b>	<b>,017</b>
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	5,662	,001	-	-	,246	,214
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	3,944	,008	-	-	,444	,460
Girişimcilik Eğilimi	7,539	,000	-	-	,557	,484

Levene testinin sonucunda “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)” ve “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” faktörlerinin varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır. Bu iki faktör hariç diğer faktörler için yapılan Levene test sonucunda ( $p<0,05$ ) grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür. Yapılan Anova, Welch ve Brown-Forsythe testleri anlamlılık derecesine bakıldığında girişimcilik eğilimini etkileyen “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)”, “Riskten Kaçınma (f4)”, “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” ve “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörleri açısından **Kariyer Hedefi** itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Diğer faktörler açısından **Kariyer Hedefi** itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.36).

Girişimcilik eğilimi ile **Kariyer Hedefi** arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler açısından kariyer hedefinin tanımlayıcı istatistiği EK-4’te sunulmuştur. EK-4’e bakıldığında; “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)”, “Riskten Kaçınma (f4)” faktörleri açısından, **Kariyer Hedefi** olarak “Özel Bir Şirkette Çalışmak” ve “Kamu Kesiminde Çalışmak” olarak belirleyen öğrencilerin ortalamalarının “Kendi İşini Kurmak” olarak belirleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu; “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” ve “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörleri

açısından, *Kariyer Hedefi* olarak “Kendi İşimi Kurmak” olarak belirleyen öğrencilerin ortalamalarının, “Özel Bir Şirkette Çalışmak” ve “Kamu Kesiminde Çalışmak” olarak belirleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

### 3.7.2.12. Girişimcilik eğiliminin öğrencinin dövme, piercing yaptırma ve küpe takma durumuna göre farklılığı

Ankete katılan öğrencilerden %5,02'nin dövme yaptırdığı, %66,3'nün dövme yaptırmadığı ancak %28,7'nin yaptırmayı düşündüğü, %5,2'sinin piercing yaptırdığı, %83,1'in yaptırmadığı ancak %11,8'inin yaptırmayı düşündüğü, %43,2'sinin küpe taktığı, %41,3'ünün küpe takmadığı ve %15,5'inin kulağında birden fazla küpe deliği olduğu ortaya çıkmıştır (çizelge 3.37).

**Çizelge 3.37. Dövme, Piercing Yaptıran ve Küpe Takan Öğrenci Durumu**

Durum	Dövme			Piercing			Küpe		
	Dövme Yaptırdım	Dövme Yaptırmadım	Dövme Yaptırmadım Ama Yaptırmayı Düşünüyorum	Piercing Yaptırdım	Piercing Yaptırmadım	Piercing Yaptırmadım Ama Yaptırmayı Düşünüyorum	Küpe Taktım	Hiç Küpe Takmadım	Kulağında Birden Çok Küpe Deliği Var
Frekans	68	899	389	67	1080	153	591	566	212
Yüzde	%5,0	%66,3	%28,7	%5,2	%83,1	%11,8	%43,2	%41,3	%15,5

Ankete katılan öğrencilerin dövme yaptırma durumlarına baktığımızda; kadınların %3'ünün, erkeklerin %7,3'ünün dövme yaptırdığını, kadınların %65,6'sının ve erkeklerin %67,1'inin dövme yaptırmadığını, kadınların %31,4'ünün, erkeklerin %25,6'sının ileri ki zamanlarda dövme yaptırmayı düşündüğünü ortaya çıkmıştır (çizelge 3.38).

**Çizelge 3.38. Dövme Yaptırmanın Cinsiyete Göre Dağılımı**

Dövme		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Dövme Yaptırdım	Gözlem sayısı	22	46	68
	Yüzde	3,0%	7,3%	5,0%
Dövme Yaptırmadım	Gözlem sayısı	479	420	899
	Yüzde	65,6%	67,1%	66,3%
Dövme Yaptırmadım ama yaptırmayı düşünüyorum	Gözlem sayısı	229	160	389
	Yüzde	31,4%	25,6%	28,7%
Toplam	Gözlem sayısı	730	626	1356
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%



Ankete katılan öğrencilerin piercing yaptırma durumlarına bakıldığında; kadınların %7'sinin, erkeklerin %3'ünün piercing yaptırdığını, kadınların %76,1'inin ve erkeklerin %91,3'inin piercing yaptırmadığını, kadınların %16,9'unun, erkeklerin %5,7'sinin ileri ki zamanlarda piercing yaptırmayı düşündüğü ortaya çıkmıştır (çizelge 3.39).

**Çizelge 3.39. Piercing Yaptırmanın Cinsiyete Göre Dağılımı**

Piercing		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Piercing yaptırdım	Gözlem sayısı	49	18	67
	Yüzde	7,0%	3,0%	5,2%
Piercing yaptırmadım	Gözlem sayısı	535	545	1080
	Yüzde	76,1%	91,3%	83,1%
Piercing yaptırmadım ama yaptırmayı düşünüyorum	Gözlem sayısı	119	34	153
	Yüzde	16,9%	5,7%	11,8%
Toplam	Gözlem sayısı	703	597	1300
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Ankete katılan öğrencilerin küpe takma durumlarına baktığımızda; kadınların %67,8'inin, erkeklerin %12,9'unun küpe taktığını, kadınların %7,3'ünün ve erkeklerin %83,2'sinin küpe takmadığını, kadınların %24,9'unun, erkeklerin %3,9'unun kulağında birden fazla küpe deliği olduğunu ortaya çıkmıştır (çizelge 3.40).

**Çizelge 3.40. Küpe Takmanın Cinsiyete Göre Dağılımı**

Küpe		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Küpe taktım	Gözlem sayısı	512	79	591
	Yüzde	67,8%	12,9%	43,2%
Hiç küpe takmadım	Gözlem sayısı	55	511	566
	Yüzde	7,3%	83,2%	41,3%
Kulağımda birden çok küpe deliği var	Gözlem sayısı	188	24	212
	Yüzde	24,9%	3,9%	15,5%
Toplam	Gözlem sayısı	755	614	1369
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Girişimcilik eğiliminin; dövme yaptırma, piercing ve küpe takma durumuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>10a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, dövme yaptırma durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>10b</sub>:** Girişimcilik eğilimi, piercing yaptırma durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>10c</sub>:** Girişimcilik eğilimi, erkeklerin küpe takması durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>10d</sub>:** Girişimcilik eğilimi, kızların küpe takması durumuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.41. Dövme Yaptırma, Piercing ve Küpe Takma Durumuna Göre Girişimcilik Eğiliminin ANOVA Testi Sonuçları**

	Değişkenler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA	
		Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi
Girişimcilik Eğilimi	<b>Dövme yaptırma durumu</b>	<b>,693</b>	<b>,500</b>	<b>3,166</b>	<b>,042</b>
	Piercing yaptırma durumu	1,333	,264	2,939	,053
	Küpe takma durumu (erkek)	,159	,853	2,991	,051
	<b>Küpe takma durumu (kadın)</b>	<b>,020</b>	<b>,980</b>	<b>4,505</b>	<b>,011</b>

Levene testinin sonucunda faktörlerin varyanslarının eşitliği kabul edilmiştir ( $p>0,05$ ). Bu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi yapabilmek için gerekli ön şart sağlanmıştır. Yapılan Anova testleri anlamlılık derecesine bakıldığında girişimcilik eğilimi açısından, *Dövme Yaptırma* ve *Kadınların Küpe Takması* durumu itibari ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Girişimcilik eğilimi açısından, *Piercing Yaptırma* ve *Erkeklerin Küpe Takması* durumu itibari ile istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.41).

**Çizelge 3.42. Girişimcilik Eğilimi Açısından Dövme Yaptırma, Piercing ve Küpe Takma Durumunun Tanımlayıcı İstatistiği**

	Değişkenler	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	
Girişimcilik Eğilimi	Dövme Yaptırma Durumu	<b>Dövme yaptırırım</b>	<b>68</b>	<b>3,3191</b>	,45519	,05520
		<b>Dövme yaptırmadım</b>	<b>899</b>	<b>3,2386</b>	,46441	,01549
		Dövme yaptırmadım ama yaptırmayı düşünüyorum	389	3,3014	,43628	,02212
		Toplam	1356	3,2607	,45679	,01240
	Piercing Takma Durumu	Piercing yaptırırım	67	3,3565	,40510	,04949
		Piercing yaptırmadım	1080	3,2476	,45112	,01373
		Piercing yaptırmadım ama yaptırmayı düşünüyorum	153	3,3118	,47726	,03858
		Toplam	1300	3,2608	,45272	,01256
	Erkek Küpe Takma Durumu	Küpe taktım	79	3,3518	,39079	,04397
		Hiç küpe takmadım	511	3,2528	,45123	,01996
		Kulağımda birden çok küpe deliği var	24	3,4140	,43698	,08920
		Toplam	614	3,2718	,44488	,01795
	Kadın Küpe Takma Durumu	Küpe taktım	512	3,2401	,46435	,02052
		<b>Hiç küpe takmadım</b>	<b>55</b>	<b>3,1738</b>	,46003	,06203
		<b>Kulağımda birden çok küpe deliği var</b>	<b>188</b>	<b>3,3439</b>	,46121	,03364
		Toplam	755	3,2611	,46541	,01694

Ortalamalara bakıldığında; dövme yaptıran öğrencilerin girişimcilik eğiliminin, dövme yaptırmayan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu; kulağında birden çok küpe deliği bulunan bayan öğrencilerin girişimcilik eğiliminin, hiç küpe takmayan bayan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Her ne kadar yapılan Anova testi neticesinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamış olsa da; piercing yaptıran öğrencilerin girişimcilik eğiliminin piercing yaptırmayan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu ve küpe takan erkek öğrencilerin girişimcilik eğiliminin, küpe takmayan erkek öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (çizelge 3.42).

### 3.7.2.13. Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>11a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>11b</sub>:** Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.43. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları**

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA		Welch Brown-Forsythe	
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi	Anlamlılık Derecesi	
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	1,719	,143	2,148	,073	-	
<b>Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)</b>	,330	,858	5,013	<b>,001</b>	-	
<b>Yenilik Yaratma(f3)</b>	1,497	,201	3,067	<b>,016</b>	-	
<b>Riskten Kaçınma(f4)</b>	3,506	,007	-	-	<b>,000</b>	<b>,001</b>
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	1,494	,201	2,178	,069	-	
Aile desteği(f6)	4,550	,001	-	-	,881	,892
Hümanizm(f7)	2,592	,035	-	-	,314	,308
<b>Başarı İhtiyacı(f8)</b>	1,229	,296	2,720	<b>,028</b>	-	
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	3,181	,013	-	-	,066	,046
<b>Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)</b>	,974	,421	7,271	<b>,000</b>	-	
Girişimcilik Eğilimi	2,713	,029	-	-	,093	,086

Levene test sonucunda; “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)”, “Yenilik Yaratma (f3)”, “Riskten Kaçınma (f4)”, “Başarı İhtiyacı (f8)” ve “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” ( $p<0,05$ ) grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür.

Yapılan Anova, Welch ve Brown-Forsythe testleri anlamlılık derecesine bakıldığında girişimcilik eğilimini etkileyen “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)”, “Yenilik Yaratma (f3)”, “Riskten Kaçınma (f4)”, “Başarı İhtiyacı (f8)”, ve “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” faktörleri açısından *Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullar* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Diğer faktörler açısından *Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullar* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.43).

Girişimcilik eğilimi ile *Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullar* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler açısından öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların tanımlayıcı istatistiği Çizelge 3.44’de sunulmuştur.

**Çizelge 3.44. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Tanımlayıcı İstatistiği**

Faktör	Değişkenler	N	Ortalama	Standart	Standart
Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	357	<b>3,0658</b>	,78648	,04162
	İmam Hatip Lisesi	295	<b>2,8271</b>	,77714	,04525
	Fen Lisesi	110	<b>3,0909</b>	,81888	,07808
	Anadolu Lisesi	492	2,9573	,77788	,03507
	Ticaret Meslek Lisesi	177	<b>3,0636</b>	,79584	,05982
	Toplam	1431	2,9810	,78970	,02088
Yenilik Yaratma (f3)	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	357	3,2138	,88476	,04683
	İmam Hatip Lisesi	295	3,3605	,95990	,05589
	Fen Lisesi	110	<b>3,1758</b>	,90046	,08586
	Anadolu Lisesi	492	3,3672	,88114	,03972
	Ticaret Meslek Lisesi	177	<b>3,4294</b>	,90604	,06810
	Toplam	1431	3,3205	,90595	,02395
Riskten Kaçınma(f4)	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	357	<b>2,8034</b>	,82720	,04378
	İmam Hatip Lisesi	295	<b>2,5207</b>	,76404	,04448
	Fen Lisesi	110	2,6709	,85867	,08187
	Anadolu Lisesi	492	2,6821	,77144	,03478
	Ticaret Meslek Lisesi	177	2,6893	,92242	,06933
	Toplam	1431	2,6791	,81528	,02155

<b>Başarı İhtiyacı(f8)</b>	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	357	<b>3,3886</b>	,66955	,03544
	İmam Hatip Lisesi	295	3,5157	,69098	,04023
	Fen Lisesi	110	<b>3,5597</b>	,59080	,05633
	Anadolu Lisesi	492	<b>3,5186</b>	,65749	,02964
	Ticaret Meslek Lisesi	177	3,5085	,70082	,05268
	Toplam	1431	3,4875	,66981	,01771
<b>Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)</b>	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	357	<b>2,8852</b>	,70137	,03712
	İmam Hatip Lisesi	295	2,6723	,72150	,04201
	Fen Lisesi	110	<b>2,5727</b>	,75099	,07160
	Anadolu Lisesi	492	2,7473	,67689	,03052
	Ticaret Meslek Lisesi	177	<b>2,8870</b>	,74118	,05571
	Toplam	1431	2,7701	,71243	,01883
<b>Girişimcilik Eğilimi</b>	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	357	3,2677	,48576	,02571
	İmam Hatip Lisesi	295	3,2267	,47342	,02756
	Fen Lisesi	110	<b>3,2004</b>	,38356	,03657
	Anadolu Lisesi	492	3,2642	,41539	,01873
	Ticaret Meslek Lisesi	177	<b>3,3324</b>	,49336	,03708
	Toplam	1431	3,2609	,45432	,01201

Çizelge 3.44'e bakıldığında; **Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullar** itibariyle “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)” faktörü açısından “Fen Lisesi”, “Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi” ve “Ticaret Meslek Lisesi” nde okuyan öğrencilerin ortalamalarının “İmam Hatip Lisesi”nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu; “Yenilik Yaratma (f3)” faktörü açısından “Ticaret Meslek Lisesi” nde okuyan öğrencilerin ortalamalarının “Fen Lisesi” nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu; “Riskten Kaçınma (f4)” faktörü açısından “Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi” nde okuyan öğrencilerin ortalamalarının “İmam Hatip Lisesi”nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu; “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörü açısından “Fen Lisesi” ve “Anadolu Lisesi” nde okuyan öğrencilerin ortalamalarının “Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi” nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu; “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” faktörü açısından “Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi” ve “Ticaret Meslek Lisesi” nde okuyan öğrencilerin ortalamalarının “Fen Lisesi”nde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (çizelge 3.44).

### 3.7.2.14. Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin okullarının bulunduğu ilçelere göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların bulunduğu ilçelere göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>12a</sub>**: Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların bulunduğu ilçelere göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>12b</sub>**: Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların bulunduğu ilçelere göre farklılık göstermektedir.

#### Çizelge 3.45. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Bulunduğu İlçelere Göre Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin ANOVA Testi Sonuçları

Faktörler	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA		Welch Brown-Forsythe
	Levene İstatistiği	Anlamlılık Derecesi	F Değeri	Anlamlılık Derecesi	Anlamlılık Derecesi
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	1,971	,116	2,289	,077	-
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	1,153	,327	2,446	,062	-
Yenilik Yaratma(f3)	,895	,443	2,377	,068	-
Riskten Kaçınma(f4)	,879	,451	2,020	,109	-
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	,490	,689	,239	,869	-
Aile desteği(f6)	2,601	,051	2,514	,057	-
<b>Hümanizm(f7)</b>	,772	,509	2,750	<b>,041</b>	-
Başarı İhtiyacı(f8)	1,785	,148	1,705	,164	-
<b>İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)</b>	3,581	,013	-	-	<b>,040</b>   <b>,039</b>
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	,064	,979	,761	,516	-
Girişimcilik Eğilimi	1,078	,357	2,257	,080	-

Levene test sonucunda; “İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)” ( $p < 0,05$ ) grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüştür.

Yapılan Anova, Welch ve Brown-Forsythe testleri anlamlılık derecesine bakıldığında girişimcilik eğilimini etkileyen “Hümanizm (f7)” ve “İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)” faktörleri açısından *Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu İlçeler* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Diğer faktörler açısından *Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu İlçeler* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur (çizelge 3.45).

Girişimcilik eğilimi ile *Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu İlçeler* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler açısından öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların tanımlayıcı istatistiği Çizelge 3.46’de sunulmuştur.

**Çizelge 3.46. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu İlçenin Tanımlayıcı İstatistiği**

Faktör	Değişkenler	N	Ortalama	Standart	Standart Hata
Hümanizm(f7)	Mamak	581	<b>3,5818</b>	,97102	,04028
	Yenimahalle	174	3,5690	,92703	,07028
	Çankaya	396	3,6452	,90694	,04558
	Etimesgut	280	<b>3,7661</b>	,91665	,05478
	Toplam	1431	3,6338	,93947	,02483
İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)	Mamak	581	<b>3,5663</b>	,86535	,03590
	Yenimahalle	174	3,6796	,74376	,05638
	Çankaya	396	3,6913	,77185	,03879
	Etimesgut	280	<b>3,7563</b>	,81276	,04857
	Toplam	1431	3,6518	,81837	,02163
Girişimcilik Eğilimi	Mamak	581	3,2243	,47350	,01964
	Yenimahalle	174	3,2771	,42726	,03239
	Çankaya	396	3,2798	,43607	,02191
	Etimesgut	280	3,3000	,45216	,02702
	Toplam	1431	3,2609	,45432	,01201

Çizelge 3.46'e bakıldığında; *Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu İlçeler* itibariyle “Hümanizm (f7)” ve “İçsel Kontrol Odaklılığı (f9)” faktörleri açısından “Etimesgut” da okuyan öğrencilerin ortalamalarının “Mamak” da okuyan öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür.

### 3.7.2.15. Girişimcilik eğiliminin öğrencilerin girişimcilik dersi alma durumuna göre farklılığı

Girişimcilik eğiliminin ve girişimcilik eğiliminini etkileyen faktörlerin, öğrencilerin girişimcilik dersi alma durumuna göre farklılığını tespit etmek için test edilecek hipotezler aşağıdaki gibidir;

**H<sub>13a</sub>:** Girişimcilik eğilimi, öğrencilerin girişimcilik dersi alma durumuna göre farklılık göstermektedir.

**H<sub>13b</sub>:** Girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, öğrencilerin girişimcilik dersi alma durumuna göre farklılık göstermektedir.

**Çizelge 3.47. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Alma Durumunun T Testi Sonuçları**

Değişkenler	t istatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Derecesi	Ortalama Fark
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	1,025	1359	,306	,05232
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	1,130	1359	,259	,06603
Yenilik Yaratma(f3)	1,066	1359	,287	,07196
Riskten Kaçınma(f4)	1,556	1359	,120	,09349
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	1,868	1359	,062	,09077
Aile desteği(f6)	,206	1359	,837	,01456
<b>Hümanizm(f7)</b>	<b>2,044</b>	<b>1359</b>	<b>,041</b>	<b>,14157</b>
Başarı İhtiyacı(f8)	,578	1359	,564	,02857
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	1,129	1359	,259	,06795
<b>Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)</b>	<b>2,604</b>	<b>285,864</b>	<b>,010</b>	<b>,14736</b>
<b>Girişimcilik Eğilimi</b>	<b>2,323</b>	<b>1359</b>	<b>,020</b>	<b>,07746</b>

Girişimcilik Eğilimini etkileyen “Hümanizm (f7)” ve “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” faktörleri açısından *girişimcilik dersi alınması* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı fark vardır( $p<0,05$ ). Diğer faktörler açısından *girişimcilik dersi alınması* itibariyle istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (çizelge 3.47).

Girişimcilik eğilimi ile girişimcilik *dersi alınması* arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır.

Girişimcilik eğilimini ve girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler açısından girişimcilik dersi alınmasının tanımlayıcı istatistiği EK-5’de sunulmuştur. EK-5’e bakıldığında; “Hümanizm (f7)”, “Dışsal Kontrol Odaklılığı (f10)” faktörleri ve “Girişimcilik Eğilimi” açısından girişimcilik dersi alan öğrencilerin ortalamalarının, girişimcilik dersi almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.





## SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gelişmiş ve gelişmekte olan globalleşen dünya ülkelerinde elde edilmiş olan girişimcilik; ekonominin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmektedir. Ekonominin yanında, sosyal yaşama, istihdama ve gelir dağılımına getirdiği denge sebebiyle girişimci ve girişimcilik kavramının önemi günümüzde daha da çok hissedilmeye başlanmıştır.

Literatürde yapılmış olan çalışmalar gerek ekonomide gerek sosyal alanda bireylere ve toplumlara pozitif yönde katkılar getirdiğini belirtmektedir. Adeta ülkelerin lokomatifi durumda olan girişimciliğin, eğitiminin verilmesinin de önemi görülmektedir. Etkin girişimciler sayesinde piyasaya katılan yeni işletmeler ülke ekonomilerine yön verdikleri gibi işsizlik oranında ciddi anlamda düşüşe sebep olmaktadır.

Dünyada artan ve gelişen teknolojik buluşlar toplumlar ve bireyler arasındaki görsel ve işitsel etkileşimi kaçınılmaz hale getirmiştir. Bilginin hızla yayıldığı bu zamanda edinilen her bilgi yeni fikirler yaratmakta ve bunun neticesinde de yeni girişimciler doğmaktadır. Ancak ülkeler, yeni doğan bu girişimcilere gerekli yasal ve ekonomik koşulları uygun şartlar altında girişimcilere sunmalıdır. En başta ise ülkenin geleceğinin garantisi ve iktisadi yönden omurgası olacak girişimci genç bireylere, hangi özelliklerde ve nasıl girişimci olunabileceği ile ilgili olarak gerekli eğitim verilmelidir.

Toplumsal olarak kültürel farklılıkların neticesinde bireylerin girişimci ve girişimcilik eğiliminin değişik derecelerde olduğu bir gerçektir. Girişimcilik felsefesinin özgürlükçü bireylerde daha yaygın olduğu ve girişimcilik denemelerinde daha başarılı oldukları görülmektedir. Girişimci bireyler yaratmada toplumda özgürlükçü bir yaklaşım sergilemenin gerekliliği önemliyen, girişimcilik denemelerinde başarısız olan bireyleri bu konuda teşvik etmek ve kabul edilebilir riskleri tekrar alabilecekleri şekilde pozitif yönde motive etmek bir o kadar önemlidir.

Girişimcilik eğitiminin lise düzeyinden başlaması gerektiği fikrini savunan uzmanlar ayrıca girişimciliğin öğretilbildiğine de inanmaktadır. Özellikle Türk insanı gerçek başarı hikayelerinden, girişimciliğin olumlu sonuçlarını kendi gözleriyle görmekten etkilenmeleri sebebiyle Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan teorik girişimcilik eğitimi yerine Türkiye’de daha çok pratik girişimciliğin başarılı olacağı tezi savunulmaktadır. Girişimciliğin ekosisteminin tatbiki ve teorik eğitiminin tasarlanarak Türk eğitim sistemine

sunulmasının başarılı sonuçların oranını arttıracığı bir gerçektir. <sup>230</sup>

Genç nüfus oranının yüksek olduğu Türkiye’de genç potansiyel girişimcileri tespit ve teşvik etmek ekonomik istikrar için bir gerekliliktir. Bundan dolayı gerek lise gerek Üniversite eğitiminde gençlerin girişimcilik eğilimlerinin artırılması önem kazanmaktadır.

Yapılan çalışmayla Ankara ilindeki lise 3 ve 4’üncü sınıf öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri, bu eğilimleri etkileyen faktörleri tespit etmek ve aile çevresi, kişisel özellikler, yaş, cinsiyet, iş deneyimi vb. demografik özelliklerin bu faktörlere etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

Seçilmiş lise öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörleri tespit etmeyi ve öne çıkan demografik özelliklerin bu faktörlere etkisini araştırmayı amaçlayan bu çalışma lise 3 ve 4’üncü sınıf öğrencilerine yüz yüze anket yöntemi kullanılarak uygulanmıştır.

Yapılmış olan literatür çalışmalarında ve yapılan analizler sonucunda girişimcilik eğilimine etki eden faktörlerin genel olarak; azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma gücü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma fırsatı ve çalışma, aile desteği, hümanizm, iç ve dış kontrol odaklılığı ve başarı ihtiyacı faktörlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca öğrencilerin girişimcilik eğilimi açısından cinsiyetin etkisinin olmamasını, toplumdaki ekonomik rolde kadının da yerinin olması gerekliliği ve erkek karşısında maddi özgürlüğünü sağlama düşüncesi etkilemiş olabilir.

Anne eğitim durumu, çalışma alanı ve çalışma pozisyonu ile baba eğitim durumu ve çalışma alanı itibariyle girişimcilik eğilimine etkisinin olmadığı ancak baba çalışma pozisyonu itibariyle etkisinin olduğu görülmüştür. Baba çalışma pozisyonuna bakıldığında, babası memur/işçi olan çocuklarının girişimcilik eğilim ortalamalarının, babası üst, orta ve alt kademe yönetici ile işletme sahibi/ortağı olan öğrencilere oranla düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kültürel etki ile babası memur/işçi olan öğrencilerin gelecek yaşantılarında babaları gibi memur/işçi olmayı düşünmelerinden kaynaklanabilir.

---

<sup>230</sup> İnternet: Amway, Münih Teknik Üniversitesi, (2014, Aralık). *5.Küresel Girişimcilik Raporu*. Web: <http://www.cnbc.com/garanti-kobi/haberler/ekonomi/2014-kuresel-girisimcilik-raporu-aciklandi> adresinden 27.03.2015 tarihinde alınmıştır.

Ailede kendi işini kuran 1'inci derece yakını olmasının girişimcilik eğilimine etkisinin olmadığı görülmüştür. Ancak girişimcilik eğilimini oluşturan “Azimli ve Rekabetçi Olma (f1)”, “Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)”, “Yenilik Yaratma (f3)”, “Kendi İşini Kurma Fırsatı (f5)” ve “Başarı İhtiyacı (f8)” faktörleri açısından ailede kendi işini kuran 1'inci derece yakını olmasının girişimcilik eğilimine etkisi olduğu görülmüştür. Faktörlerin ortalamaları ve anlamlılık derecesine bakıldığında genel olarak ailede kendi işini kuran 1'inci derece yakını olmasının girişimcilik eğilimine etkisinin olduğu söylenebilir. Bu sonuç ile öğrencilerin yakın çevresinde girişimcilik davranışı gerçekleştirmiş yakınlarının olmasının, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini arttırdığı söylenebilir.

Öğrencilerin kariyer hedeflerinin, girişimcilik eğilimine olan etkisine bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin %58,9'u kamu kesiminde çalışmak isterken; Fen Lisesinde okuyan öğrencilerin %51,92'unun özel bir şirkette çalışmak istediği görülmüştür. Bu sonuç ile her ne kadar girişimcilik eğilimi açısından kariyer hedefinin etkisi olmadığı görülse de, öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların kariyer hedeflerini belirlemede etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin %30,9'unun kendi işini kurmak istediği görülmüştür. Bu sonuç ile Teknik ve Mesleki Eğitim alan öğrencilerin inovasyona daha yatkın olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin dövme yaptıрма, piercing ve küpe takma durumlarının girişimcilik eğilimi ile ilişkisine bakıldığında, dövme yaptıran öğrencilerin girişimcilik eğiliminin, dövme yaptırmayan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Her ne kadar piercing takma durumu ve erkek küpe takma durumu ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olsada piercing yaptıran ve küpe takan erkek öğrencilerin girişimcilik eğilim ortalamalarının piercing yaptırmayan ve hiç küpe takmayan öğrencilere nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca kulağında birden çok küpe deliği olan kız öğrenciler ve küpe taktığını belirten kız öğrencilerin girişimcilik eğiliminin hiç küpe takmayan kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar ile dövme yaptıran, piercing ve küpe takan kız ve erkek öğrencilerin özgürlükçü ve daha çok kendine güvenen bireyler olmasından dolayı, girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiye bakıldığında, her ne kadar öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir fark bulunamamış olsa da, yukarıda da belirttiğimiz gibi “Ticaret Meslek Lisesi” öğrencilerinin girişimcilik eğilim ortalamalarının “İmam Hatip Lisesi” öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç ile Ticaret Meslek Liselerinin kuruluş amacının; ekonomik ve sektörel gelişmelere paralel olarak ülkemizin ticaret, maliye, pazarlama, muhasebecilik, büro hizmetleri, bankacılık, kooperatifçilik, sigortacılık, borsa hizmetleri, sekreterlik, gibi alanlarda kamu ve özel sektör kuruluşlarında görev alacak veya kendi başına iş yapacak vasıflı, nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamak olduğundan, diğer okullara nazaran girişimcilik eğiliminin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Girişimcilik dersi alan öğrencilerin, bu dersi almayan diğer öğrencilere nazaran girişimcilik eğiliminin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç ile lise öğreniminde girişimcilik dersi almanın, bireylerin girişimcilik eğilimine pozitif yönde katkı sağladığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların bulunduğu ilçeler ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç ile, sosyal ve ekonomik bağlamda oluşan semtleşmenin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisinin olmadığı söylenebilir.

Azimli ve rekabetçi olma, yeni iş kurma güçlüğü, yenilik yaratma, riskten kaçınma, kendi işini kurma fırsatı ve çalışma, aile desteği, hümanizm, iç ve dış kontrol odaklılığı ve başarı ihtiyacı faktörlerinin girişimcilik üzerinde etkili olduğu; ayrıca lise öğrencilerinin girişimcilik eğiliminin; baba çalışma pozisyonu ve dövme yaptırma ile küpe takma (kız öğrenci) durumları tarafından etkilendiği tespit edilmiştir.

Refahın ön planda olduğu günümüzde, girişimci bireylere her zamankinden daha çok ihtiyacımız bulunmaktadır. Bu girişimci bireylerin ihtiyaç duyduğu özellikleri ve kültürü oluşturmanın temeli ise lise eğitimine girişimcilik derslerinin eklenmesi ve girişimci ruhun öğrencilere kazandırılması ile mümkün olabilecektir. Bu amaçla liselerde girişimcilikle ilgili dersler, kurslar ve programlar yaygınlaştırılmalıdır. Verilecek olan girişimcilik dersinin etkisinin belirli aralıklarla tespit edilip etkinliğinin artırılması için yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca girişimcilik eğitiminin daha alt sınıflardan itibaren

verilmeye başlanması; bireylerin girişimcilik ruhunu erken yaşlarda kazanmasına sebep olabilecektir. Liselerde girişimcilik eğitimi almış olan öğrencilerin, Üniversite eğitimi süresince girişimcilik eğilimleri üzerinde ki gelişimin tespit edilip, topluma gerekli olan girişimci bireyler kazandırılması için yeni eğitim planlamaları yapılmalıdır. Belirli girişimcilik eğitim modelleri geliştirilerek pilot okullarda uygulamalı ve en iyi girişimcilik eğitim modeli bulunarak ortaöğrenimden itibaren eğitime ithal edilmelidir.

Sonuç itibari ile yapılmış olan bu çalışma; ileride yapılabilecek akademik çalışmalara ışık tutacaktır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda; özellikle bireylere özgür ruh ve özgüven kazandırabilecek kültürel olgular ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiler ve tanımlayıcı/görüşme yöntemi ile deneklerin girişimcilik ile ilgili durum ve düşünceleri analiz edilmelidir.



## KAYNAKLAR

### Bildiriler / Sunumlar:

Andersen E. S., Dahl, S. M., Lundvall, B. ve Reichstein, T., (2006). Schumpeter's Process of Creative Destruction and The Scandinavian Systems: A Tale of Two Effects, *The DRUID Conference*, 3.

Bakanlar Kurulu Kararı ( 2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).

Bükel, İ. (2013), Girişimcilik Eğitimine İlişkin Faaliyetlerle İlgili Genel Değerlendirme, Yayınlanmamış Rapor.

Consortium for Entrepreneurship Education (2008). Entrepreneurship everywhere: The case for entrepreneurship education. Columby. USA.

Çonkar, K., Berfu İ. (2004), Ülke Kalkınmasında Girişimcilik ve Entelektüel Sermaye Boyutu, *Türk Dünyaları Araştırması Sempozyumu, Kırgızistan*, , s. 2.

Davidsson, P. (1995). Determinants of Entrepreneurial Intentions, Paper prepared for the *RENT IX Workshop*, Piacenza, Italy.

Eurydice(European Commission), (2012). "Entrepreneurship Education at School in Europe: National Strategies, Curricula and Learning Outcomes", s.2-6.

Fayolle, A., Benoît, G. (2004 July). Using the Theory of Planned Behaviour to Assess Entrepreneurship Teaching Programs : A First Experimentation. *14th Annual IntEnt Conference (IntEnt2004)* University of Napoli Federico II (Italy).

Heilbrunn S. (2008). Advancing Entrepreneurship in An Elementary School: A Case Study. *ISBE Conference, Belfast 4 – 7*

İraz, R. (2002, Mayıs). *Bir Risk Toplumu Olarak Bilgi Toplumunda Liderlik*. I.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresinde Sunulmuştur, Kocaeli, 941.

Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2014-2016 (2013, Taslak), 83.

### İnternet Kaynakları:

İnternet: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Web:<https://biltek.sanayi.gov.tr/Sayfalar/tgsdDetay.aspx> adresinden 01.10.2014'de alınmıştır.

İnternet: Ankara Milli Eğitimi Bakanlığı. Web: <http://ankara.meb.gov.tr/www/egitim-istatistikleri/icerik/24> adresinden 29.04.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Amway, Münih Teknik Üniversitesi, (2014, Aralık). *5.Küresel Girişimcilik Raporu*. Web: <http://www.cnbce.com/garanti-kobi/haberler/ekonomi/2014-kuresel-girisimcilik-raporu-aciklandi> adresinden 27.03.2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet: International Standart Classification of Education. (1997, 2011).

Web:[http://en.wikipedia.org/wiki/International\\_Standard\\_Classification\\_of\\_Education](http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Classification_of_Education) adresinden 08 Aralık 2014'da alınmıştır.



İnternet: Avrupa Komisyonu Basın Açıklaması. (2012, Nisan).

Web:[http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-12-365\\_tr.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_tr.htm) adresinden 08 Aralık 2014'da alınmıştır.

İnternet: Financial Times: *Definition of Entrepreneurial Ecosystem*. Web:

<http://lexicon.ft.com/term?term=entrepreneurial-ecosystem> adresinden 24.08.2014'da alınmıştır.

İnternet: Resmi Gazete. (2013, Şubat). *Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik*.

Web: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130215-2.htm> adresinden 20 Nisan 2015 tarihinde alınmıştır.

İnternet : KOSGEB Ödülleri. (2013).

Web:<http://www.turkiyegirisimcileri.org/sayfalar/sayfa/params/tip-sayfa/id-2/mevzuat.html> adresinden 15 Mart 2015 tarihinde alınmıştır.

### **Kitaplar:**

Akdemir, A. (2000). *İşletme Bilimine Giriş*. Eskişehir: Birlik- Ofset Yayıncılık.

Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin Temel Bilgileri*. (1.Basım). Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 18-19.

Altunışık, R.,Çoşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi, 125.

Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Ankara: Siyasal Kitabevi

Benjamin, G. A., Margulis, J. B. (2000). *Angel Financing: How to Find and Invest in Private Equity*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 5.

Besler, S. (2010). *Sosyal Girişimcilik*. (1.Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın, 9.

Brinkley, I. (2008). A knowledge economy, working paper. *The Work Foundation*, London.

Brockhaus, R. H. Horwitz P. S. (1986). *The Psychology of The Entrepreneur, The Art and Science of Entrepreneurship*. Massachuset: Bollinger Publishing Company. 25

Chicken, J. *Yönetim ve Girişimcilik* (çev: Kurt B.). İstanbul: Epsilon Yayınları. (Eserin Orijinali 2002'de yayımlandı), 32-34.

Delmar, F. (1996). *Entrepreneurial Behaviour & Business Performance*. Stockholm: EFI, 4.

Dollinger, M.J. (1999). *Entrepreneurship*. Prentice Hall, 4.

Durmuş, B., Yurtkoru, S., Çinko, M. (2013). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım, 118.

- Erdem, F. (2002). Girişimcilik Eğilimine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Başarma İhtiyacı ve Kontrol Odağı Özelliklerine Yönelik Bir Araştırma. *10.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Bildiri Kitabı*, 913-920
- Erdoğan, N. (2007). *Aile İşletmeleri Yönetim Yetki Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi*. (2. Baskı). İstanbul: İGİAD Yayınları
- Eren, E. (1998). *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Gerber, M.E. *Girişimcilik Tutkusu Küçük İşletmeler Niçin Batıyor, Nasıl Büyür?* (çev. Keskin,T.). Sistem Yayıncılık.(Eserin orijinali 1997’de yayımlandı), 24.
- Havinal, V. (2009). *Management and Entrepreneurship*. New Delhi: New Age International. 97
- Lundström, A., Stevenson, L.A. (2005). *Entrepreneurship Policy Theory and Practice*. New York:Springer-Verlag, 41-42.
- Martin, M. J. C. (1984). *Managing technological innovation and entrepreneurship*. Reston, VA.:Reston Publishing.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Princeton, NJ: Van Nostrand Reinhold.
- Meydan C., Şeşen H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi Amas Uygulamaları*, Ankara, 21-37
- Müftüoğlu, M. T., Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve Kobi’ler*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Naktiyok,A. (2004). *İç Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayınevi
- OECD, (2003). *Entrepreneurship and Local Economic Development*. Fransa: OECD, 39.
- Osnabrugge, M. V., Robinson R. J. (2000). Angel Investing: Matching Start-up Funds with Start-up Companies: *The Guide for Entrepreneurs Individual Investors and Venture Capitalist*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Özdemir, A. (2003). *Girişimcilik*. Ankara.
- Özdemir, A. (2010). Sosyal Girişimcilik Niyeti ve Girişimcilik-Davranış İlişkisi., Besler S (Editör). *Sosyal Girişimcilik*. (Birinci Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım, 142.
- Sabuncuoğlu, Z., Tokol, T. (2001). *İşletme*. Bursa: Ezgi Yayınları,38.
- Shapero, A. (1982). *Social Dimensions Of Entrepreneurship*. Englewood Cliffs: NJ Prentice Hall. 72.
- TC. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2014). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2014-2015*. Ankara, 125.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Yayınları
- Tutar, H., Küçük, O. (2003). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 161–162.

Üstünel, B. (1994). *Ekonominin Temelleri*. İstanbul: Alfa Yayın Evi.

Verheul, I. (2003). An Eclectic Theory of Entrepreneurship: Policies, Institutions and Culture. *SME's in the Age of Globalization*, Ed. David B. Audretsch. Northampton: An Elgar Reference Collection.

World Economic Forum (2013). *Industry Agenda, Entrepreneurial Ecosystems Around the Globe and Company Growth Dynamics, Report Summary for the Annual Meeting of the New Champions 2013*. Davos: World Economic Forum

### **Makaleler:**

Aidis, R. (2003). Entrepreneurship and Economic Transition. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, Amsterdam, 4.

Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, (50), 179–211.

Alada, A.D. (2001). İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 23-24.

Aşkın A., Nehir S., Vural S. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 59.

Atheyde, R. (2012). *The Impact of Enterprise Education on Attitudes to Enterprise in Young People: an Evaluation Study*. UK: Small Business Research Centre, Kingston University, Kingston upon Thames, 711.

Avşar, M. (2007). Yükseköğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama, Adana, 14.

Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15.

Bayar, Y. (2012). Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(2), 141-142.

Bayrakdar S. (2011). Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi. *C.Ü İktisadi Bilimler Dergisi*, 12(1), 225-264

Borland, C. M. (1974). *Locus of control, need for achievement and entrepreneurship*. Unpublished Dissertation. University of Texas, USA.

Boschee, J. (2001). Eight basic principles for non-profit entrepreneurs. *Nonprofit World*. 19 (4), 15-18.

Bozkurt, Ö., Alparslan M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 10.

- Bozkurt, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: Başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay Yayınları, 10-55.
- Bozkurt, R. (2000). Girişimci ve Rol Bilinci. *İş Fikirleri Dergisi*, 2000 (12), 86-94
- Brockhaus, R. H. (1975). I-E locus of control scores as predictors of entrepreneurial intentions. *Proceedings of the Academy of Management*, 433–435.
- Brouwer, M. T. (2002). Weber, Schumpeter and Knight on Entrepreneurship and Economic. *Development, Journal of Evolutionary Economics*, 12(1), 83-105.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik Eğilimi Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No.733,1.
- Büyüköztürk, Ş. (2002), Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, .472
- Chen, C, Greene P., and Crick A. (1998). Does entrepreneurial self-efficacy distinguish entrepreneurs from managers? *Journal of Business Venturing*, (13), 295–316.
- Davidsson, P. Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent Entrepreneurs. *Journal of Bussiness Venturing*, 18.
- Demirez M., Cebeci, R. (2005). Türkiye’de Girişimciliğin Tarihçesi ve Girişimcilerin Sosyolojik Profili. *KOSGEB GGM Ulusal Girişimcilik Raporu, Bölüm II*, 38.
- Erten, S. (2002). Kız ve Erkek Öğrencilerin Evde Enerji Tasarrufu Yapma Davranış Amaçlarının Plânlanmış Davranış Teorisi Yardımıyla Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 68.
- Engle, R. L. (2010). Entrepreneurial intent: A twelve-country evaluation of Ajzen's model of planned behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 16(1), 35-57.
- Finkle, Todd A., Kuratko Donald F., Goldsby Michael G. (2006). An examination Of Entrepreneurship Centers In The United States: A National Survey. *Journal of Small Business Management*, 44(2), 184-206.
- Formaini, R. L. (2001). The Engine of Capitalist Process: Entrepreneurs in Economic Theory. *Economic and Financial Review, Fourth Quarter, Federal Reserve Bank of Dallas*, 5.
- Garavan, T. N., O’ Cinneide, B. (1994). Entrepreneurship education and training programmes: A review and evaluation - Part 1. *Journal of European Industrial Training*, 18(8), 3-13.
- Gartner, W. B. (1988). Who is an Entrepreneur? Is The Wrong Question, *American Journal of Small Business*, 12(4), 11.

- Gibb, A. A. (1993). The enterprise culture and education. Understanding enterprise education and its links with small business entrepreneurship and wider educational goals. *International Small Business Journal*, 3(11), 29.
- Göksel, A., Aydınhan, B. (2011). Gender, Business Education, Family Background and Personal Traits; a Multi Dimensional Analysis of Their Affects on Entrepreneurial Propensity: Findings From Turkey. *International Journal of Business and Social Science*. Vol.2 No.13, 35.
- Grabel, T., Pyka, A. and Hanusch, H., (2003). An Evolutionary Approach To The Theory of Entrepreneurship. *Industry and Innovation*, Vol: 10, No: 4, 493-514.
- Guerrero, M. (2006). The Impact of Desirability And Feasibility On Entrepreneurial Intentions: A Structural Equation Model. *Springer Science*, 36-38.
- Guzman, J., Linan, F. (2005). Perspectives on Entrepreneurial Education: A US-Europe Comparison. *Antonio de Nebrija University*, 9
- Güney, S., Nurmakhamatuly A. (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 63.
- Gürol, Y., Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics Among University Students: Some insights for entrepreneurship education and training in Turkey. *Education & Training*. 48(1), 25-38.
- Haşiloğlu, S., Kaya, D., Haşiloğlu S. (2010). E-Girişimcilik Araçları ve Türkiye’de e-girişimciler üzerine bir uygulama, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 1.
- Hebert, R. F., Link, A. N. (2006). The Entrepreneur as innovator. *Journal of Technology Transfer*, Springer Science, 589.
- Hindle, K., Leo, L. (2002). An Exploratory Investigation of Informal Venture Capitalists in Singapore. *Venture Capital*, 4(2), 169-181.
- Hooper D., Coughlan J, and. Mullen M.,(2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit, *Electronic Journal of Business Research Methods* 6(1) ,55.
- Isenberg, D. (2010). How to Start an Entrepreneurial Revolution?. *Harvard Business Review Article*, 5
- İlhan, S. (2004). Girişimcilik ve Sosyo-Ekonomik Süreçteki Rolü. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 72.
- Iversen, J., Jorgensen, R. and Moller, N.M. (2008). Defining and Measuring Entrepreneurship. *Foundation and Trends in Entrepreneurship*, 4(1), 1-63.
- Johansen, V., Schanke, T. (2012). Entrepreneurship Education in Secondary Education and Training. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 357

- Katz, J. A. (2003). "The chronology and intellectual trajectory of American entrepreneurship education: 1876-1999". *Journal of Business Venturing*, 18, 283
- Kets de Vries, M. F. R. (1977). The entrepreneurial personality: A person at the crossroads. *Journal of Management Studies*, 14(1), 34-57.
- Kızılkaya, E. (2003). Bir Büyük İktisatçının Metafizik Değer Yargılarına Bakışı: Joseph A. Schumpeter'in Vizyon Kavramı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 18.
- Kourilsky, M., Esfandiari, M. (1997). Entrepreneurship Education and Lower Socioeconomic Black Youth: An Empirical Investigation. *The Urban Review*, 29(3), 207-209.
- Krueger, N. (1993). The impact of prior entrepreneurial exposure on perceptions of new venture feasibility and desirability. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 18(1), 5-21.
- Kuratko, Donald F. (2005). "The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges", *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5), s. 582-585.
- Landström, H. (2005). Pioneers In Entrepreneurship And Small Business Research. *Springer Science*, 26
- Lekoko, M., Rankhumise E. M., Ras, P. (2012). The effectiveness of entrepreneurship education: What matters most? *African Journal of Business Management*, 6(51), 12023-12033
- Lin, B. W., Li, P. C., Chen J. S. (2006). Social Capital, Capabilities, And Entrepreneurial Strategies: A study Of Taiwanese High-Tech New Ventures. *Technological Forecasting & Social Change*, 73, 168-181.
- Marcoux, B. Shope, T. (1997). Application of the theory of planned behaviour to adolescent use and misuse of alcohol. *Health Education Research Theory and Practice*, 323.
- Mc Clelland, D. (1965). Need for Achievement and Entrepreneurship: A Longitudinal Study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1, 389-392.
- Mueller, S. T., Anisya S. (2001). Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness. *Florida International University, Miami, National Academy of Management, Journal of Business Venturing*, 16(1), 51-75
- Mykletun, R. J., Gyimothy, S. (2009). Beyond the Renaissance of the Traditional Voss Sheep's-Head Meal: Tradition, Culinary Art, Scariness and Entrepreneurship. *Tourism Management*, 22.
- Özdevecioğlu M., Cingöz A. (2009). Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(82), 91.

- Özkan, Ş. Emsen, Ö. S., Gündoğdu, F. ve Aksu, H. (2003). Türkiye’de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(4), 148.
- Özkul, G., Dulupçu, M. (2007, Aralık). Kişisel Gelişimin Girişimci Tipleri Üzerine Etkisi: Antalya-Isparta İllerinde Bir İnceleme. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 67-92.
- Peredo, A. M., Mclean, M. (2006). Social Entrepreneurship: A Critical Review of the Concept. *Journal of World Business*, 41, 58.
- Peterman, N. E., Kennedy J. (2003). Enterprise education: Influencing students’ perceptions of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice* 28(2),129.
- Pihie Z., Bagheri A. (2010). Entrepreneurial attitude and entrepreneurial efficacy of technical secondary school students. Faculty of educational studies, University Putra Malaysia, *Journal of vocational education and training*, 3(62), 351-366.
- Praag, C., Mirjam V. (1999). Some Classic Views on Entrepreneurship. *De Economist*, 147, 322.
- Raposo, M., Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*, 23(6), 453-457
- Ray, D. (1986). Perceptions of Risk and New Enterprise Formation in Singapore. *Frontiers of Entrepreneurs Research*, Wellesley, M:A, Bobson Collage
- Roper, S. (1998). Entrepreneurial Characteristics, Strategic Choice And Small Business Performane. *Small Business Economics*, 11(24), 11.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied* , 80.
- Sciascia S., De Vita, R. (2004). The Development of Enrrepreneurship Research. *Liuc Papers*, 146 Economia Aziendale 19, 7.
- Shane, S. (2000). Prior Knowledge and the Discovery of Entrepreneurial Opportunities. *Organization Science*, 11(4), 449.
- Sherman S. P., Sebor T., Digman L. A. (2008). Experiential Entrepreneurship In The Classroom: Effects Of Teaching Methods On Entrepreneurial Career Choice Intentions. *Journal Of Entrepreneurship Education* 11(30).
- Solomon, G.T., Duffy and Tarabishy, A. (2002). “The State of Entrepreneurship Education in the United States: a Nationwide Survey and Analysis”, *International Journal of Entrepreneurship Education*, 1(1), pp. 1– 22
- Solomon, G. T., K. M. Weaver, and L. W.Fernald (1994). A Historical Examination of Small Business Management and Entrepreneurial Pedagogy. *Simulation and Gaming*, 25(3), 338–352.

- Swedberg, R. (2000). The Social Science View of Entrepreneurship: Introduction and Practical Applications. Swedberg R. (eds.). *Entrepreneurship: The Social Science View*, Oxford U. Pres, 33.
- Tağraf, Hasan ve Halis Muhsin (2008). Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin “Girişimsel Öz Yetkinlik” Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 91–111
- Thompson, J. L. (2002). The World of the Social Entrepreneur. *The International Journal of Public Sector Management*, 15(5), 415.
- Thornton, P. H. (1999). The Sociology of Entrepreneurship. *Annual Review of Sociology*, (25).
- Timothy, C., Sulaiman, P. Al-Rafee (2008). Factors that Influence the Intention to Pirate Software and Media. *Journal of Business Ethics*. (78), 527–545.
- Top, S. (2011). MYO Öğrencilerinin Gelecekteki Girişimcilik Kariyer Niyetlerinin Planlı Davranış Modeli Kapsamında Değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 271.
- Trivedi, C., Stokols, D. (2011). Social Enterprises and Corporate Enterprises: Fundamental Differences and Defining Features. *Journal of Entrepreneurship*, 20(1), 4.
- Tucker D, Selçuk SS (2009). Which factors affect entrepreneurial intention of university students? *J.Eur. Indust. Train*. 33(2), 142-159
- Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi; Gölbaşı Meslek Yüksekokulu Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27-28
- Üzülmez, H. (2008). Girişimcilik ve Konya’da Girişimciliğin Geleceği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), 21-31.
- Yelkikalan, N. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 52.
- Wang, C. K., Wong, P. (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. *Technovation*, (24), 163–172

### **Tezler:**

- Erbatu, G. (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 7-8.
- Demircan, N. (2000). *Girisimcilik ve Girisimcilerin Kisilik Özellikleri Konusunda Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Üniversitesi SBE, Kocaeli, 24.
- Demirel, E. T. (2003). *Girişimcilik Kültürü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.



- Eroğlu, E. (2003). *Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Yapısal Eşitlik Modeli ile Analizi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 7.
- Küçüktekin, K. (2006). *Girişimcilik Politikası Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin KOBİ Politikası ve Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Çerçevesinde Türkiye'nin KOBİ Politikası* (Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara). 82.
- Orman, S. (2009). *Factors Affecting Entrepreneurial Intentions: An Application For University Students And University Graduate Employees*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 42-43.
- Özkul, G. (2008). *Girişimcilik Teorileri Ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İbbs Düzey 2 Tr61 Bölgesinde) İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta, 76

**EKLER**

**EK-1. ANKET FORMU**

Değerli Öğrenci;

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı'nda Doç. Dr. Aykut GÖKSEL'in danışmanlığında yürütülen bu araştırma, Lise öğrencilerinin girişimcilikle ilgili düşünce, değer ve eğilimlerini ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Bu amaçla hazırlanmış olan bu anket formunda siz gençlerden istenilen soruları; kendi fikrinizi ve yaklaşımınızı da dikkate alarak ciddi bir şekilde doldurmanız, bilimsel literatürde kullanılacak olan verilerin sağlıklı bir şekilde oluşturulmasına yardım edecektir. Bu sebepten dolayı soruları dikkatlice okuyunuz ve işaretleyiniz.

Samimi ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, eğitim hayatınızda başarılar dileriz.

Anketin Uygulandığı Tarih: .....  
Anketin Uygulandığı Yer : .....

Doç Dr. Aykut GÖKSEL  
Y.Lisans Öğr. Serhat ULUCAN

**ANKET****DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER**

- 1- Cinsiyetiniz :  Kadın  Erkek  
2- Yaşınız :  
3- Doğum yeriniz (İl olarak) :  
4- İkametgâh yeriniz (İl olarak) :  
5- Okuduğunuz Lise :  Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi  
 İmam Hatip Lisesi  Fen Lisesi  
 Anadolu Lisesi  Diğer.....  
6- Branş (Bölüm) / Sınıf : ..... / .....  
7- Kaç kardeşsiniz? : ( ) Kız ( ) Erkek (kendiniz dahil sayı ile belirtiniz)  
8- Siz kaçınıcı çocuksunuz ? :  
9- Lütfen aşağıdaki soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplandırınız.

	ANNE		BABA	
<b>EĞİTİM DURUMU</b>	<input type="checkbox"/> İlk <input type="checkbox"/> Orta <input type="checkbox"/> Lise <input type="checkbox"/> Üniversite <input type="checkbox"/> Lisansüstü		<input type="checkbox"/> İlk <input type="checkbox"/> Orta <input type="checkbox"/> Lise <input type="checkbox"/> Üniversite <input type="checkbox"/> Lisansüstü	
<b>ÇALIŞTIKLARI ALAN</b>	<input type="checkbox"/> Kamu	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan	<input type="checkbox"/> Kamu	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan
	<input type="checkbox"/> Özel sektör-Türk	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan	<input type="checkbox"/> Özel sektör-Türk	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan
	<input type="checkbox"/> Yabancı sermayeli	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan	<input type="checkbox"/> Yabancı sermayeli	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan
	<input type="checkbox"/> Kendi işi (serbest)	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan	<input type="checkbox"/> Kendi işi (serbest)	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan
	<input type="checkbox"/> Tarım (çiftçilik)	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan	<input type="checkbox"/> Tarım (çiftçilik)	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan
	<input type="checkbox"/> Diğer.....	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan	<input type="checkbox"/> Diğer.....	<input type="checkbox"/> Emekli <input type="checkbox"/> Çalışan
<b>ÇALIŞTIKLARI POZİSYON</b>	<input type="checkbox"/> Üst ve Orta Kademe Yönetici (Genel müdür, bölüm müdürü ve yrd. gibi)		<input type="checkbox"/> Üst ve Orta Kademe Yönetici (Genel müdür, bölüm müdürü ve yrd. gibi)	
	<input type="checkbox"/> Alt Kademe Yönetici (şef, nezaretçi gibi)		<input type="checkbox"/> Alt Kademe Yönetici (şef, nezaretçi gibi)	
	<input type="checkbox"/> Memur/İşçi (personel)		<input type="checkbox"/> Memur/İşçi (personel)	
	<input type="checkbox"/> İşletme sahibi/ortağı		<input type="checkbox"/> İşletme sahibi/ortağı	
	<input type="checkbox"/> Diğer.....		<input type="checkbox"/> Diğer.....	

**10-** Ailenizin geliri nedir (TL)?

- 0-500     1001-1500     2001-2500     3001-3500     4001 ve üzeri  
 501-1000     1501-2000     2501-3000     3501-4000

**11-** Ailenizde kendi işini kuran 1. derece yakınınız var mı? Hayır    Evet ise kim? (dayı vb).....

**12-** Lise eğitiminiz süresince Girişimcilik veya Küçük İşletmelerle ilgili bir ders aldınız mı?/alıyor musunuz? Evet    Hayır

**13-** Lise eğitiminiz süresince bir işte çalıştınız mı?/çalışıyor musunuz? Evet    Hayır

**14-** Çalıştınız ya da çalışıyorsanız işin türünü yazınız. (Birden fazla yazabilirsiniz).....

**15-** Lisede aldığınız eğitimin,

kendi işinizi kurma	Belirleyici bir etkisi oldu mu? / Olacağını düşünüyor musunuz?	<input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır
ya da başka bir işte çalışma konusunda	Belirleyici bir etkisi oldu mu? / Olacağını düşünüyor musunuz?	<input type="checkbox"/> Evet <input type="checkbox"/> Hayır

**16-** 15. Soruda herhangi bir cevabınız “Evet” ise, hangi seviyede etkisi olduğunu / olacağını düşünüyorsunuz?

<input type="checkbox"/> 1	<input type="checkbox"/> 2	<input type="checkbox"/> 3	<input type="checkbox"/> 4	<input type="checkbox"/> 5	<input type="checkbox"/> 6	<input type="checkbox"/> 7	<input type="checkbox"/> 8	<input type="checkbox"/> 9	<input type="checkbox"/> 10
En düşük			Orta				En yüksek		

**17-** Kariyer hedefi olarak okulu bitirdikten sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz?

- Kendi işimi kurmak    Kamu kesiminde çalışmak    Özel bir şirkette çalışmak  
Diğer (lütfen belirtiniz).....

**18-** Sizi en iyi tanımlayan cümle aşağıdakilerden hangisidir? (Lütfen yalnızca bir şık işaretleyiniz)

<input type="checkbox"/> Kuvvetli bir hayal gücüm vardır.	<input type="checkbox"/> Detaylara dikkat ederim.	<input type="checkbox"/> Topluluk içerisinde kendimi rahat hissedirim	<input type="checkbox"/> Kendimi başkalarının yerine koyabilirim (empati)	<input type="checkbox"/> Çok kolay dikkatim dağılır
<input type="checkbox"/> Mükemmel fikirlerim vardır.	<input type="checkbox"/> Plana sadık kalırım.	<input type="checkbox"/> İletişime önce ben geçerim	<input type="checkbox"/> Yumuşak kalpliyimdir	<input type="checkbox"/> Ruh halim sık sık değişir

**19-** Aşağıdakilerden size uygun olanları işaretleyiniz.

Dövme	<input type="checkbox"/> Dövme yaptırdım. <input type="checkbox"/> Dövme yaptırmadım.
	<input type="checkbox"/> Dövme yaptırmadım, ama yaptırmayı düşünüyorum.
Piercing	<input type="checkbox"/> Piercing yaptırdım. <input type="checkbox"/> Piercing yaptırmadım.
	<input type="checkbox"/> Piercing yaptırmadım, ama yaptırmayı düşünüyorum.
Küpe	<input type="checkbox"/> Küpe taktım. <input type="checkbox"/> Hiç küpe takmadım.
	<input type="checkbox"/> Kulağımda birden çok küpe deliği mevcut

**20-** Kimseyle paylaşmadığınız kendinize ait bir iş fikriniz var mı?

- Evet    Hayır    Olmasını isterdim

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz. Lütfen her bir ifadenin size ne derece uygun olduğunu ölçek üzerinde <b>X</b> işareti ile belirtiniz.	Kesnikle katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Katılmıyorum	Çok Katılmıyorum	Kesnikle katılmıyorum
1. Başarım, doğru yerde doğru zamanda bulunacak kadar şanslı olmama bağlıdır. (F10)	1	2	3	4	5
2. Belirli risklere girerim.(F8)	1	2	3	4	5
3. Sorumluluk almaktan kaçmam ve sorumluluklarımı baştan sona izlerim.(F1)	1	2	3	4	5
4. Geleceği garanti altına almanın, insanın kendi işini kurmasından geçtiğini düşünüyorum.(F5)	1	2	3	4	5
5. Tek başıma çalışmaktan hoşlanırım.(F8)	1	2	3	4	5
6. Hayatım büyük ölçüde rastlantılara bağlıdır.(F10)	1	2	3	4	5
7. Üstüme aldığım görevleri zamanında bitiririm.(F1)	1	2	3	4	5
8. Bir iş kurmayı ancak iyi bir iş bulamadığımda düşünürüm. (F4)	1	2	3	4	5
9. Ekonomik ortamın kendi işini kurmak isteyenler için uygun olmadığını düşünüyorum.(F2)	1	2	3	4	5
10. Bir şeyi elde edebiliyorsam, bu şanslı olmam sebebiyledir. (F10)	1	2	3	4	5
11. Kendi hareketlerimden sorumluyumdur.(F8)	1	2	3	4	5
12. Kendi işimi kurmaktansa bir şirkette yönetici olmayı tercih ederim.(F4)	1	2	3	4	5
13. Tüm birikimimi kaybetsem de yine de aynı işte çalışmaya devam ederdim.(F5)	1	2	3	4	5
14. Kendi işini kuran ve başarısız olanlara, yeni bir şans verilmesi gerektiğini düşünüyorum.(F7)	1	2	3	4	5
15. Bir iş kurmak istesem, ailem beni bu konuda yüreklendirir. (F6)	1	2	3	4	5
16. İstedğim şeyler için çok çalışmaktan kaçınmam/vazgeçmem. (F1)	1	2	3	4	5
17. Hayatım kendi hareketlerim ile şekillenir.(F9)	1	2	3	4	5
18. Her zaman performansımı yükseltmeye çalışırım.(F8)	1	2	3	4	5
19. İnsanların kendi işlerini kurmak için yeterli fırsatlara sahip olduklarını düşünüyorum. (F5)	1	2	3	4	5
20. Eğer bir şeyi yapmayı aklıma koyarsam, hiçbir şeyin beni durdurmasına izin vermem. (F1)	1	2	3	4	5
21. Kendimi bir girişimci gibi hissederim.(F8)	1	2	3	4	5
22. Bir şeyi elde ettiğimde, bu genellikle onun için çok çalıştığım içindir.(F9)	1	2	3	4	5

23. Karmaşık ve idari süreçler nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğunu düşünüyorum. (F2)	1	2	3	4	5
24. Zor görevlerden hoşlanırım.(F8)	1	2	3	4	5
25. Benim için uzun vadede plan yapmak çok mantıklı değil çünkü işler talihsiz bir şekilde yürüyebiliyor.(F10)	1	2	3	4	5
26. Hiç kimsenin bana yapmamı söylemesine gerek yoktur, her işimi kendi başıma yaparım.(F1)	1	2	3	4	5
27. Hayatımın sonuna kadar yetecek paraya sahip olsaydım, kendi işimi kurmaktansa bankaya yatırır faiziyle yaşardım.(F4)	1	2	3	4	5
28. Bir işin fırsatlar sunmasının, emniyetli ve garantili olmasından daha önemli olduğunu düşünüyorum.(F5)	1	2	3	4	5
29. Hayatta başarılı olup olmamam çoğunlukla benim yeteneğime bağlıdır.(F9)	1	2	3	4	5
30. Yenilik yaratma ve özellikle bunları uygulama konusunda başarılı olduğumu düşünüyorum. (F3)	1	2	3	4	5
31. Etkin olmaktan hoşlanırım.(F8)	1	2	3	4	5
32. Bir şeye/işe başladığım zaman, çevremdeki bir çok insanı benimle birlikte harekete geçiririm.(F1)	1	2	3	4	5
33. Kendi başıma bir iş yapmak istersem ailem beni destekler. (F6)	1	2	3	4	5
34. Kendi çalışma hedeflerimi seçmek isterim.(F8)	1	2	3	4	5
35. Yetersiz finansman desteği nedeniyle kendi işini kurmanın zor olduğunu düşünüyorum. (F2)	1	2	3	4	5
36. Hayatımda meydana gelenlerin çoğunlukla güçlü pozisyonlarda ki insanlar tarafından belirlendiğini hissediyorum.(F10)	1	2	3	4	5
37. Daha önceden sorulmamış sorular sorup, kimsenin aklına gelmemiş şeyleri düşünürüm. (F3)	1	2	3	4	5
38. Kendi işini kurmaya cesaret edecek kadar riski göze alma özelliğinin kendimde olmadığını düşünüyorum.(F4)	1	2	3	4	5
39. Hayatımın benim kontrolümde olduğunu hissediyorum.(F9)	1	2	3	4	5
40. Rekabetten hoşlanırım.(F1)	1	2	3	4	5
41. Ortak çalışmalarda işleri sıraya koymak benim için planlanmamış; ancak, doğal bir görev niteliğindedir.(F5)	1	2	3	4	5
42. Yaratıcı ve yenilikçiyimdir.(F8)	1	2	3	4	5
43. Başkalarının aklına gelmeyen bir çok şeyi düşünür ve hayata geçirebilirim.(F3)	1	2	3	4	5

44. İnsanları severim. Hemen herkesle anlaşabilir ve iyi geçinirim.(F7)	1	2	3	4	5
45. İş hayatında başarı çoğunlukla bir şans meselesidir.(F10)	1	2	3	4	5
46. Yeni bir işin nasıl kurulacağı ile ilgili bilgiye ulaşmanın zor olduğunu düşünüyorum.(F2)	1	2	3	4	5
47. Ne kadar başarılı olduğumu bilmek isterim.(F8)	1	2	3	4	5
48. Başarısızlık riski olduğunda yeni bir işe başlanmaması gerektiğini düşünüyorum.(F4)	1	2	3	4	5
49. Günde 12-16 saat çalışmayı göze alabilirim.(F5)	1	2	3	4	5
50. İstedğim şeyleri yapabilecek kadar yeterli enerjiye sahibim.(F1)	1	2	3	4	5
51. Ailemin benim iş tercihlerim hakkındaki önerilerini dikkate	1	2	3	4	5
52. Ailem beni, <input type="checkbox"/> Memur olmam <input type="checkbox"/> Özel şirkette çalışmam için yönlendirmektedir.(F6) <input type="checkbox"/> Kendi işimi yapmam (lütfen yalnızca bir şık işaretleyiniz)	1	2	3	4	5
53. Ailemden birisinin, <input type="checkbox"/> Serbest meslekte çalışıyor / çalışmış olması, (Anne/Baba/Kardeş) <input type="checkbox"/> Özel Şirkette <input type="checkbox"/> Memurlukta benim <input type="checkbox"/> Serbest meslekte çalışmak istememde etkilidir. (F6) <input type="checkbox"/> Özel Şirkette <input type="checkbox"/> Memurlukta (lütfen yalnızca bir şık işaretleyiniz)	1	2	3	4	5

**SORULAR BURADA SONA ERMİŞTİR. DEĞERLİ KATKILARINIZ İÇİN  
TEŞEKKÜR EDERİZ.**

**EK-2. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Cinsiyetin Tanımlayıcı İstatistiği**

Faktörler	Cinsiyet	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Standart
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	Kadın	775	3,6179	,71685	,02575
	Erkek	656	3,5766	,67039	,02617
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	Kadın	775	2,9806	,81607	,02931
	Erkek	656	2,9813	,75799	,02959
Yenilik Yaratma(f3)	Kadın	775	3,2860	,93872	,03372
	Erkek	656	3,3613	,86457	,03376
Riskten Kaçınma(f4)	Kadın	775	2,6072	,80736	,02900
	Erkek	656	2,7640	,81702	,03190
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	Kadın	775	2,7290	,65328	,02347
	Erkek	656	2,8679	,65595	,02561
Aile desteği(f6)	Kadın	775	3,7759	,95662	,03436
	Erkek	656	3,5960	,93772	,03661
Hümanizm(f7)	Kadın	775	3,6800	,93879	,03372
	Erkek	656	3,5793	,93807	,03663
Başarı İhtiyacı(f8)	Kadın	775	3,4901	,68531	,02462
	Erkek	656	3,4843	,65153	,02544
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	Kadın	775	3,6794	,81616	,02932
	Erkek	656	3,6193	,82040	,03203
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	Kadın	775	2,7458	,72399	,02601
	Erkek	656	2,7988	,69799	,02725
Girişimcilik Eğilimi	Kadın	775	3,2592	,46666	,01676
	Erkek	656	3,2629	,43965	,01717



**EK-3. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Kendi İşini Kuran 1'inci Derece Yakını Olmasının Tanımlayıcı İstatistiği**

Faktörler	Kendi işini kuran 1'inci derece yakın olan	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Standart Ortalama Hatası
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	Hayır	858	3,5644	,69518	,02373
	Evet	544	3,6551	,69370	,02974
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	Hayır	858	3,0163	,78559	,02682
	Evet	544	2,9292	,78900	,03383
Yenilik Yaratma(f3)	Hayır	858	3,2591	,90753	,03098
	Evet	544	3,4179	,89436	,03835
Riskten Kaçınma(f4)	Hayır	858	2,6946	,80910	,02762
	Evet	544	2,6688	,82639	,03543
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	Hayır	858	2,7595	,64265	,02194
	Evet	544	2,8416	,67542	,02896
Aile desteği(f6)	Hayır	858	3,6892	,95742	,03269
	Evet	544	3,6924	,94873	,04068
Hümanizm(f7)	Hayır	858	3,6253	,96059	,03279
	Evet	544	3,6324	,91133	,03907
Başarı İhtiyacı(f8)	Hayır	858	3,4356	,68130	,02326
	Evet	544	3,5636	,64777	,02777
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	Hayır	858	3,6259	,82428	,02814
	Evet	544	3,6944	,80041	,03432
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	Hayır	858	2,7644	,71640	,02446
	Evet	544	2,7785	,70188	,03009
Girişimcilik Eğilimi	Hayır	858	3,2434	,46142	,01575
	Evet	544	3,2874	,44400	,01904

**EK-4. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Kariyer Hedefinin Tanımlayıcı İstatistiği**

Faktör	Değişkenler	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
Yeni İş Kurma Zorluğu (f2)	Kendi İşimi Kurmak	344	<b>2,8401</b>	,82787	,04464
	Kamu Kesiminde Çalışmak	507	<b>3,0187</b>	,77169	,03427
	Özel Bir Şirkette Çalışmak	368	<b>3,0584</b>	,77071	,04018
	Diğer	167	2,9596	,80535	,06232
	Toplam	1386	2,9778	,79342	,02131
Riskten Kaçınma(f4)	Kendi İşimi Kurmak	344	<b>2,5285</b>	,88782	,04787
	Kamu Kesiminde Çalışmak	507	<b>2,7231</b>	,76773	,03410
	Özel Bir Şirkette Çalışmak	368	<b>2,8250</b>	,76520	,03989
	Diğer	167	2,4970	,86201	,06670
	Toplam	1386	2,6746	,81898	,02200
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	Kendi İşimi Kurmak	344	<b>2,9404</b>	,69212	,03732
	Kamu Kesiminde Çalışmak	507	<b>2,7393</b>	,63800	,02833
	Özel Bir Şirkette Çalışmak	368	<b>2,7224</b>	,63000	,03284
	Diğer	167	<b>2,7495</b>	,62438	,04832
	Toplam	1386	2,7860	,65360	,01756
Başarı İhtiyacı(f8)	Kendi İşimi Kurmak	344	<b>3,5748</b>	,71872	,03875
	Kamu Kesiminde Çalışmak	507	<b>3,4325</b>	,69464	,03085
	Özel Bir Şirkette Çalışmak	368	3,4763	,59413	,03097
	Diğer	167	3,5287	,62791	,04859
	Toplam	1386	3,4910	,66950	,01798
Girişimcilik Eğilimi	Kendi İşimi Kurmak	344	3,2836	,48462	,02613
	Kamu Kesiminde Çalışmak	507	3,2376	,48618	,02159
	Özel Bir Şirkette Çalışmak	368	3,2692	,39393	,02053
	Diğer	167	3,2614	,40478	,03132
	Toplam	1386	3,2603	,45345	,01218

**EK-5. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler Açısından Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Almasının Tanımlayıcı İstatistiği**

Faktörler	Cinsiyet	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Standart
Azimli ve Rekabetçi Olma(f1)	Kadın	775	3,6179	,71685	,02575
	Erkek	656	3,5766	,67039	,02617
Yeni iş Kurma Zorluğu(f2)	Kadın	775	2,9806	,81607	,02931
	Erkek	656	2,9813	,75799	,02959
Yenilik Yaratma(f3)	Kadın	775	3,2860	,93872	,03372
	Erkek	656	3,3613	,86457	,03376
Riskten Kaçınma(f4)	Kadın	775	2,6072	,80736	,02900
	Erkek	656	2,7640	,81702	,03190
Kendi İşini Kurma Fırsatı(f5)	Kadın	775	2,7290	,65328	,02347
	Erkek	656	2,8679	,65595	,02561
Aile desteği(f6)	Kadın	775	3,7759	,95662	,03436
	Erkek	656	3,5960	,93772	,03661
Hümanizm(f7)	Kadın	775	3,6800	,93879	,03372
	Erkek	656	3,5793	,93807	,03663
Başarı İhtiyacı(f8)	Kadın	775	3,4901	,68531	,02462
	Erkek	656	3,4843	,65153	,02544
İçsel Kontrol Odaklılığı(f9)	Kadın	775	3,6794	,81616	,02932
	Erkek	656	3,6193	,82040	,03203
Dışsal Kontrol Odaklılığı(f10)	Kadın	775	2,7458	,72399	,02601
	Erkek	656	2,7988	,69799	,02725
Girişimcilik Eğilimi	Kadın	775	3,2592	,46666	,01676
	Erkek	656	3,2629	,43965	,01717

**ÖZGEÇMİŞ****Kişisel Bilgiler**

Soyadı,adı : ULUCAN, Serhat  
Uyruğu : T.C.  
Doğum tarihi ve yeri :03.05.1976/Ankara  
Medeni hali :Evli  
Telefon :5067005458  
Faks :-  
e-posta :sulucan1998@hotmail.com

**Eğitim Derecesi**

Yüksek lisans

Lisans

Lise

**Okul Programı**

Yönetim Organizasyon

Kara Harp Okulu

Maltepe As. Lisesi

**Mezuniyet Yılı**

Devam Ediyor

1998

1994

**İş Deneyimi, Yıl**

1998-devam ediyor

**Çalıştığı Yer**

TSK

**Görev**

Birlik Komutanlığı

**Yabancı Dili**

İngilizce

**Hobiler**

Futbol, Atletizm, Kitap okuma

